

ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

นางสาวงามฟ้า พุณาโคชิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกเศรษฐศาสตร์
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Factors Affecting Revenue of Provincial Administrative Organizations in
Thailand

Miss. NGAMFAH FUNAKOSHI

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Economics in Economics School of Economics
School of Economics Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

ชื่อและนามสกุล นางสาวงามฟ้า พุณาโคชิ

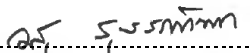
แขนงวิชา / วิชาเอก เศรษฐศาสตร์

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.วสุ สุวรรณวิหค

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วสุ สุวรรณวิหค)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล จตุพร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ภาสุข)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

ชื่อการศึกษา คำนวณว่าอิสระ ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

ผู้ศึกษา นางสาวงามฟ้า พุณาโคชิ รหัสนักศึกษ 2636000602

ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.วสุ สุวรรณวิหค ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 76 แห่งในประเทศไทย ไม่รวม กทม. เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิลักษณะภาคตัดขวางแบบต่อเนื่องระดับจังหวัด 76 จังหวัดในช่วงระยะเวลา 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2565 ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาโครงสร้างและการเติบโต และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของ อบจ. ได้แก่ รายได้ที่จัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ และรายได้เงินอุดหนุน

ผลการศึกษา พบว่า 1) รายได้ของ อบจ. ที่คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ รายได้รับจัดสรร (ร้อยละ 58.19) รองลงมา ได้แก่ รายได้เงินอุดหนุนและรายได้จัดเก็บเอง (ร้อยละ 34.29 และ 7.74 ตามลำดับ) รายได้รับจัดสรรส่วนใหญ่เป็นภาษีการบริโภค ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมาย โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.12 ด้านเงินอุดหนุน พบว่า เงินอุดหนุนประเภททั่วไปมีสัดส่วนมากกว่าประเภทเฉพาะกิจเนื่องจากเป็นไปตามภารกิจหน้าที่ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มลดลงจากการถ่ายโอนภารกิจให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.07 ต่อปี รายได้จัดเก็บเอง ส่วนใหญ่มาจากภาษีสถานการค้ายาสูบ นอกจากนี้เป็นรายได้ภาคบริการและรายได้อื่น โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.60 ต่อปี และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ พบว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัด สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ จำนวนหมู่บ้าน สัดส่วนคนจน สัดส่วนเด็ก จำนวนประชากรและภูมิภาค (ภาคเหนือ) มีความสัมพันธ์ต่อรายได้รับจัดสรร ในขณะที่ผลิตภัณฑ์จังหวัด สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม จำนวนหมู่บ้าน ภูมิภาค (ภาคกลางและภาคเหนือ) สัดส่วนคนจน ขนาดพื้นที่รับผิดชอบและจำนวนประชากรมีความสัมพันธ์ต่อเงินอุดหนุน และสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ สัดส่วนเด็ก สัดส่วนผู้สูงอายุและภูมิภาค (ภาคใต้) มีความสัมพันธ์ต่อรายได้จัดเก็บเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ เงินรายได้ อบจ. รายได้จัดเก็บเอง รายได้รับจัดสรร รายได้เงินอุดหนุน

Independent Study title: Factors Affecting Revenue of Provincial Administrative Organizations in Thailand

Author: Miss. NGAMFAH FUNAKOSHI; ID: 2636000602;

Degree: Master of Economics

Independent Study Advisor: Dr. Vasu Suvanvihok; Academic year: 2023

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this study are to examine: 1) the structure and growth of the revenue of Provincial Administrative Organizations (PAOs), and 2) the factors affecting the revenue of Provincial Administrative Organizations in Thailand.

This study is quantitative research focusing on PAOs, excluding Bangkok (a special local government), using secondary data from 76 provinces over a period of 7 years, from 2016 to 2022. Descriptive statistical analysis was employed to examine the structure and growth of the revenues of PAOs, while multiple regression analysis was conducted to identify the factors influencing the revenues of PAOs, including Self-generated revenue, Allocated revenue, and Grant revenue.

The findings revealed that 1) The Largest proportion of the PAOs revenue is the Allocated revenue (58.19%), followed by Grant revenue and Self-generated revenue (34.29% and 7.74%, respectively). Allocated revenue mostly came from consumption taxes, including vehicle taxes and VAT, with an average annual growth rate of 3.12%. Regarding Grant revenue, the proportion of general grants is larger than that of specific grants, aligning with legal responsibilities. However, there is a decreasing trend, with an average annual decline of 3.07%, due to the transfer of responsibilities to municipalities and sub-district administrative organizations within their provinces. Self-generated revenues, primarily come from the tobacco business taxes and others incomes, there is a decreasing trend with an average annual decline of 4.60%. 2) Allocated revenue is affected by Gross Provincial Product, Gross Provincial Services Product ratio, the number of villages, the poverty ratio, the child ratio, the population, and the northern region. Grant revenue is affected by Gross Provincial Product, Gross Provincial Services Product ratio, Gross Provincial Industrial Product ratio, the number of villages, the regions (Central and Northern), the poverty ratio, the area, and the population. Lastly, Self-generated revenue is affected by Gross Provincial Services Product ratio, the child ratio, the elderly ratio, and the southern region, all at a statistical significance level of 0.01

Keywords : Self-generated revenue, Allocated revenue, Grant revenue

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากอาจารย์ ดร.วสุ สุวรรณวิหค อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือตลอดจนสละเวลาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องทำให้ การค้นคว้าอิสระนี้ สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้มอบโอกาสในการเข้าศึกษาและสร้างประสบการณ์ใหม่แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะที่คอยให้ความช่วยเหลือและในการประสานงานต่าง ๆ ใ้งานวิจัยครั้งนี้ให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา ขอขอบคุณ คุณศุภาพิชญ์ ศิริสุข คุณจิราภรณ์ ศิริสุข คุณพงศ์ศักดิ์ ศิริสุข ที่ดูแลและห่วงใยเสมอ ขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรีจ่ารองอ่อนพุทธา ปลัดเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ คำปรึกษาแนะนำในการศึกษาตลอดจนขอเจ้มน้องพิมพ์กิ้นพาย น้องฟ้า น้องเตยที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ เคียงข้างผู้วิจัยตลอดมาจนกระทั่งการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะประโยชน์ต่อสังคมหรือท่านผู้ที่สนใจและ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวงามฟ้า พูนโคชิ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	12
1. ที่มาและความสำคัญ	12
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	15
3. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	16
4. ขอบเขตของงานวิจัย	18
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	19
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	21
1. แนวคิดทฤษฎีการกระจายอำนาจการคลัง (Fiscal Decentralization).....	21
2. แนวคิดการคลังท้องถิ่น.....	24
3. การคลังท้องถิ่นของไทย	31
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	52
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
2. การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	53
2.1 ตัวแปรตาม.....	53
2.2 ตัวแปรอิสระ.....	53
3. รูปแบบวิธีการศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	63
3.1 แบบจำลอง.....	64
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่อง.....	65
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	70
1. โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ.....	70
1.1 เปรียบเทียบโครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ. กับ อปท. อื่น	70
2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้ อบจ. ทั้ง 3 ประเภท	76
3. ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของ อบจ.....	86
3.1 ผลทดสอบแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของ อบจ.	86
4. การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ตามแบบจำลอง	88
4.1 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที่ 1 รายได้จัดเก็บเอง (Own).....	88
4.2 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที่ 2 รายได้รับจัดสรร (Tax)	89
4.3 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที่ 3 รายได้เงินอุดหนุน (Grant)	92
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา.....	95
1. สรุปผลการศึกษา.....	95
2. อภิปรายผลการศึกษา.....	96

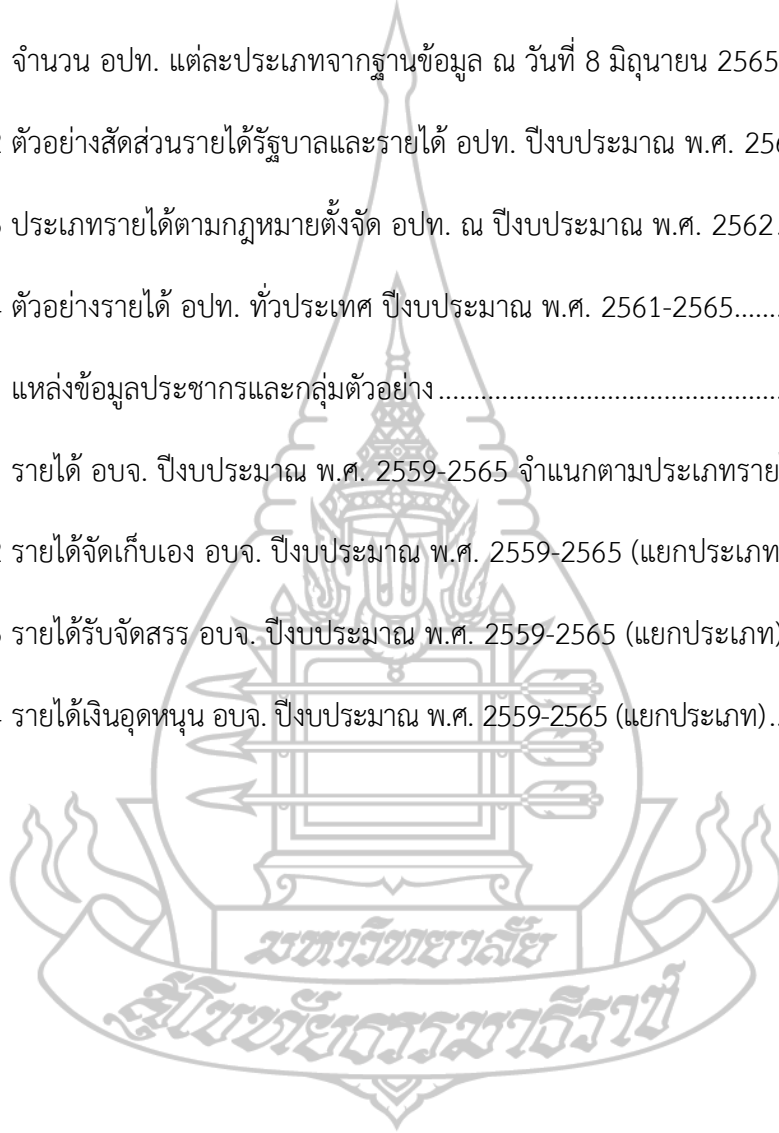
2.1 โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ.	96
2.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้จัดเก็บเอง	97
2.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้จัดสรร	98
2.4 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้เงินอุดหนุน	101
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	103
4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	112
ประวัติผู้ศึกษา	118

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1	เปรียบเทียบรายได้รวม อบจ. กับจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด-น้อยที่สุด	15
ตารางที่ 2.1	จำนวน อปท. แต่ละประเภทจากฐานข้อมูล ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2565	32
ตารางที่ 2.2	ตัวอย่างสัดส่วนรายได้รัฐบาลและรายได้ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563	36
ตารางที่ 2.3	ประเภทรายได้ตามกฎหมายจัดตั้ง อปท. ณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562	39
ตารางที่ 2.4	ตัวอย่างรายได้ อปท. ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565	41
ตารางที่ 3.1	แหล่งข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
ตารางที่ 4.1	รายได้ อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 จำแนกตามประเภทรายได้	70
ตารางที่ 4.2	รายได้จัดเก็บเอง อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)	79
ตารางที่ 4.3	รายได้รับจัดสรร อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)	82
ตารางที่ 4.4	รายได้เงินอุดหนุน อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)	84

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 แนวโน้มประชากรในประเทศไทยแบ่งตามช่วงอายุ.....	23
ภาพที่ 2.2 การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะของสังคม	28
ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างข้อมูลรายได้ อปท. ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563.....	41
ภาพที่ 3.1 ความกระจายตัวของตัวแปรอิสระลักษณะต่าง ๆ.....	67
ภาพที่ 4.1 กราฟแท่งรายได้ อบจ. เทศบาลและอบต. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565	73
ภาพที่ 4.2 กราฟเส้นรายได้ อบจ. เทศบาลและอบต. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565.....	72
ภาพที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยรายได้ อบจ. 1 แห่งปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565.....	78

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือ หน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่งซึ่งมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองในเขตพื้นที่ท้องถิ่นของตนเอง มีการบริหารจัดการงานต่าง ๆ รวมถึงด้านการเงินและการคลังด้วยตนเอง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2540 บัญญัติให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง ปกครองตนเอง ตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง อปท. แบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ อปท. รูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีการจัดตั้งทั่วประเทศตามเขตพื้นที่รับผิดชอบและ อปท. รูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา ซึ่งมีการจัดตั้งเฉพาะเขตพื้นที่ที่มีองค์ประกอบพิเศษ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเรียกย่อว่า “อบจ.” นั้นคือ ส่วนราชการท้องถิ่นที่มีความสำคัญเนื่องด้วยเป็น อปท. ตัวแทนระดับจังหวัด ทุกจังหวัดในประเทศไทยมีจังหวัดละ 1 แห่ง (ยกเว้น กทม.) อีกทั้งมีขนาดขอบเขตการดูแลรับผิดชอบใหญ่ที่สุดครอบคลุมพื้นที่ขนาดกว้างทั้งหมดในเขตจังหวัด มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดตราข้อบัญญัติบังคับใช้ในเขตพื้นที่ได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายอื่นเพื่อการให้บริการและพัฒนาบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่พัฒนาภาพรวมทั้งจังหวัดซึ่งต้องจัดทำแผนพัฒนา อบจ. และประสานการจัดทำแผนพัฒนาระดับจังหวัดร่วมด้วย อีกทั้ง สนับสนุนประสานช่วยเหลือการพัฒนาราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ส่งเสริมสนับสนุนดูแลการจราจร การรักษาความสงบเรียบร้อย คุ้มครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตลอดจนจัดการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาดูแลพัฒนาเด็กเล็ก และมีหน้าที่จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต อบจ. ที่เป็นการสมควรให้ร่วมกันดำเนินการหรือให้จัดทำตามกฎหมาย ประสาน อปท. อื่น ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาช่วยเหลือกันรวมถึงแบ่งสรรเงินให้สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

ด้านการคลังและการงบประมาณของ อบจ. มีหลักการสำคัญคือการตั้งงบประมาณรายจ่ายที่ต้องให้บริการและพัฒนาบริการสาธารณะของจังหวัดตามอำนาจหน้าที่โดยต้องสัมพันธ์กับรายรับ การกำหนดงบประมาณต้องพิจารณาฐานะการคลัง ความสามารถความพร้อมในการบริหารงบประมาณ ขอบเขตอำนาจหน้าที่เพื่อให้สามารถประมาณการรายรับรายจ่ายให้เหมาะสม โดยกฎหมายกำหนดให้อำนาจ อบจ. ใช้จ่ายงบประมาณตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น และจะต้องมีเอกสารหลักฐานบังคับใช้ได้ตามกฎหมายระบุรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณนั้น เรียกว่า “ข้อบัญญัติเรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.” อบจ. จะจัดทำร่างงบประมาณดังกล่าวเสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาและหากได้รับความเห็นชอบตามกระบวนการทางกฎหมายแล้วจะถูกประกาศบังคับใช้มีผลตามกฎหมาย

การตั้งประมาณการรายจ่ายต้องสอดคล้องกับการตั้งประมาณการรายรับหรือรายได้ของ อบจ. โดยต้องอ้างอิงสถิติข้อมูลรายรับจริง รายจ่ายจริงและประมาณการรายรับรายจ่ายในปีงบประมาณที่ผ่านมาพร้อมด้วย การกำหนดงบประมาณรายรับรายจ่ายในปีใดต้องสอดคล้องกับรายรับรายจ่ายในอดีต งบประมาณรายจ่ายของ อบจ. อ้างตามค่าแกลงงบประมาณประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณจะจัดประเภทรายจ่ายจากงบประมาณได้เป็น รายจ่ายจากงบกลาง (เงินที่กำหนดให้มีการตั้งงบประมาณไว้ตามที่รัฐบาลกำหนด เช่น เงินสมทบ เงินสำรองจ่ายกรณีมีเหตุจำเป็น เป็นต้น) รายจ่ายจากงบบุคลากร (เช่น เงินเดือนฝ่ายประจำ เงินเดือนฝ่ายการเมือง เป็นต้น) รายจ่ายจากงบดำเนินงาน (เช่น ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น) รายจ่ายจากงบลงทุน (ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง) รายจ่ายจากงบเงินอุดหนุน (เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) รายจ่ายจากงบรายจ่ายอื่น (รายจ่ายอื่น) อ้างตามบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบข้อบัญญัติตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณจะจัดประเภทรายจ่ายเป็นด้าน ได้แก่ รายจ่ายด้านบริหารทั่วไป รายจ่ายด้านบริการชุมชนและสังคม รายจ่ายด้านการเศรษฐกิจ รายจ่ายด้านการดำเนินงานอื่น

งบประมาณรายรับของ อบจ. ถูกกำหนดตามกฎหมายแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งให้ อบต. มีหน้าที่มีรายได้เป็นของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองผ่านระบบการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน รัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนเมื่อพิจารณาแล้วว่ามีรายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งจำแนกได้เป็นรายได้จัดสรรจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนดและเงินอุดหนุนหรือรายได้อื่น การจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองของ อบจ. ได้แก่ อำนาจออกข้อบัญญัติเก็บภาษีในเขตจังหวัดตนเองจากภาษีบำรุงจากการค้าจากยาสูบต่อมวน ภาษีบำรุงการค้าจากน้ำมันต่อลิตร (น้ำมันเบนซิน น้ำมันดีเซล

และน้ำมันที่คล้ายกันหรือก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง) ค่าธรรมเนียมบำรุงจากผู้พักในโรงแรม ตลอดจนมีอำนาจจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ในพื้นที่เขตจังหวัดเฉพาะที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเท่า่นั้นและให้จัดสรรเงินดังกล่าวให้สภาตำบลต่อไป มากกว่านั้น ยังมีรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนภายในจังหวัดของตนเอง รายได้รับจัดสรรจากภาษีมูลค่าเพิ่มในจังหวัดจำนวนร้อยละ 5 จากที่จัดเก็บได้ตามประมวลกฎหมาย ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่ได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายในเขตตนเอง อีกทั้ง ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตาม ค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สิน การพาณิชย์และสาธารณูปโภค เงินกู้ตามกฎหมาย เงินและทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้ เป็นต้น

ประเภทรายได้หรือรายรับของ อบจ. ทั้งการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองและได้รับรายได้จัดสรรจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นที่กล่าวข้างต้น ในคำแถลงงบประมาณประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถูกจัดประเภทเป็นหมวดรายรับหรือรายได้ คือ 1.รายได้จัดเก็บเอง ได้แก่ หมวดภาษีอากร หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต หมวดรายได้จากทรัพย์สิน หมวดรายได้จากสาธารณูปโภคและกิจการพาณิชย์ หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด หมวดรายได้จากทุน 2.รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ ได้แก่ หมวดภาษีจัดสรร 3. รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ ได้แก่ หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

การพิจารณารายได้ของ อบจ. ว่าอยู่บนพื้นฐานหลักการกระจายอำนาจทางการคลัง เป็นสิ่งที่น่าสนใจ มากกว่านั้น คือ การพิจารณาว่าปัจจัยใดบ้างที่อาจส่งผลต่อรายได้ของ อบจ. ผู้ศึกษาจึงได้พิจารณาเบื้องต้นถึงปัจจัยจำนวนประชากรในพื้นที่ที่น่าสนใจ คือ พื้นที่มีประชากรมากที่สุด 5 ลำดับ และพื้นที่มีประชากรน้อยที่สุด 5 ลำดับ เปรียบเทียบกับงบประมาณรายได้ของ อบจ. แต่ละแห่งทั่วประเทศแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบรายได้รวม อบจ. กับจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด-น้อยที่สุด

อบจ.	ประชากร (ล้านคน)	จัดเก็บเอง (ล้านบาท)	จัดสรร (ล้านบาท)	อุดหนุน (ล้านบาท)	รวมรายได้ (ล้านบาท)	รายได้ต่อหัว (บาท:คน)
5 จังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด						
1. นครราชสีมา	2.630	159.24	1,473.21	1,706.97	3,339.42	1,269.74
2. อุบลราชธานี	1.870	73.75	767.08	504.79	1,345.62	719.58
3. เชียงใหม่	1.792	143.55	1,431.09	242.02	1,816.66	1,013.76
4. ขอนแก่น	1.785	85.38	1,255.80	614.20	1,955.38	1,095.45
5. บุรีรัมย์	1.577	44.05	524.11	131.93	700.09	443.94
5 จังหวัดที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด						
1. สมุทรสงคราม	0.189	18.87	155.07	122.84	296.78	1,570.26
2. ระนอง	0.194	15.24	156.10	126.71	298.05	1,536.34
3. สิงห์บุรี	0.203	20.64	187.15	116.34	324.13	1,596.70
4. ตรารด	0.228	21.92	180.66	94.98	297.56	1,305.09
5. นครนายก	0.260	16.61	199.25	90.91	306.77	1,179.88

ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2562)

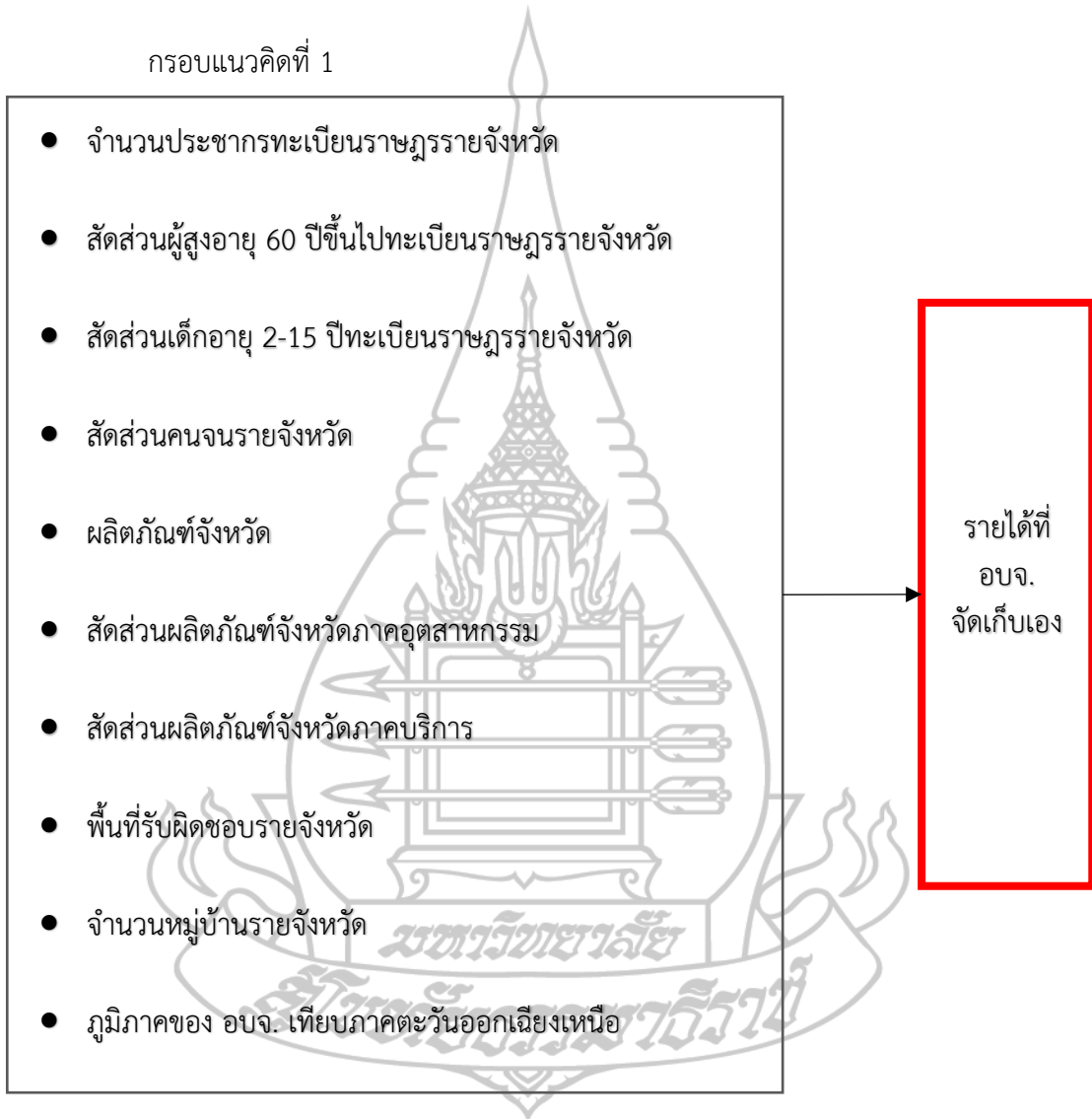
จากตารางจะเห็นว่า รายได้ของ อบจ. มากหรือน้อยนั้นไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากรเสมอไป ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของ อบจ. ในประเทศไทย 76 แห่ง (ไม่รวมกรุงเทพมหานครซึ่งเป็น อบท. รูปแบบพิเศษ) ทั้งรายได้ที่จัดเก็บเอง รายได้ที่ได้รับการจัดสรร รายได้เงินอุดหนุน เพื่อให้สามารถอธิบายโครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ. และสามารถอธิบายปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อรายได้ของ อบจ. โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในระดับจังหวัด งบประมาณรายได้ของ อบจ. แต่ละจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง 2565 จำนวนทั้งสิ้น 7 ปี

2.วัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาโครงสร้างและการเติบโตของรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

3.กรอบแนวคิดการวิจัย

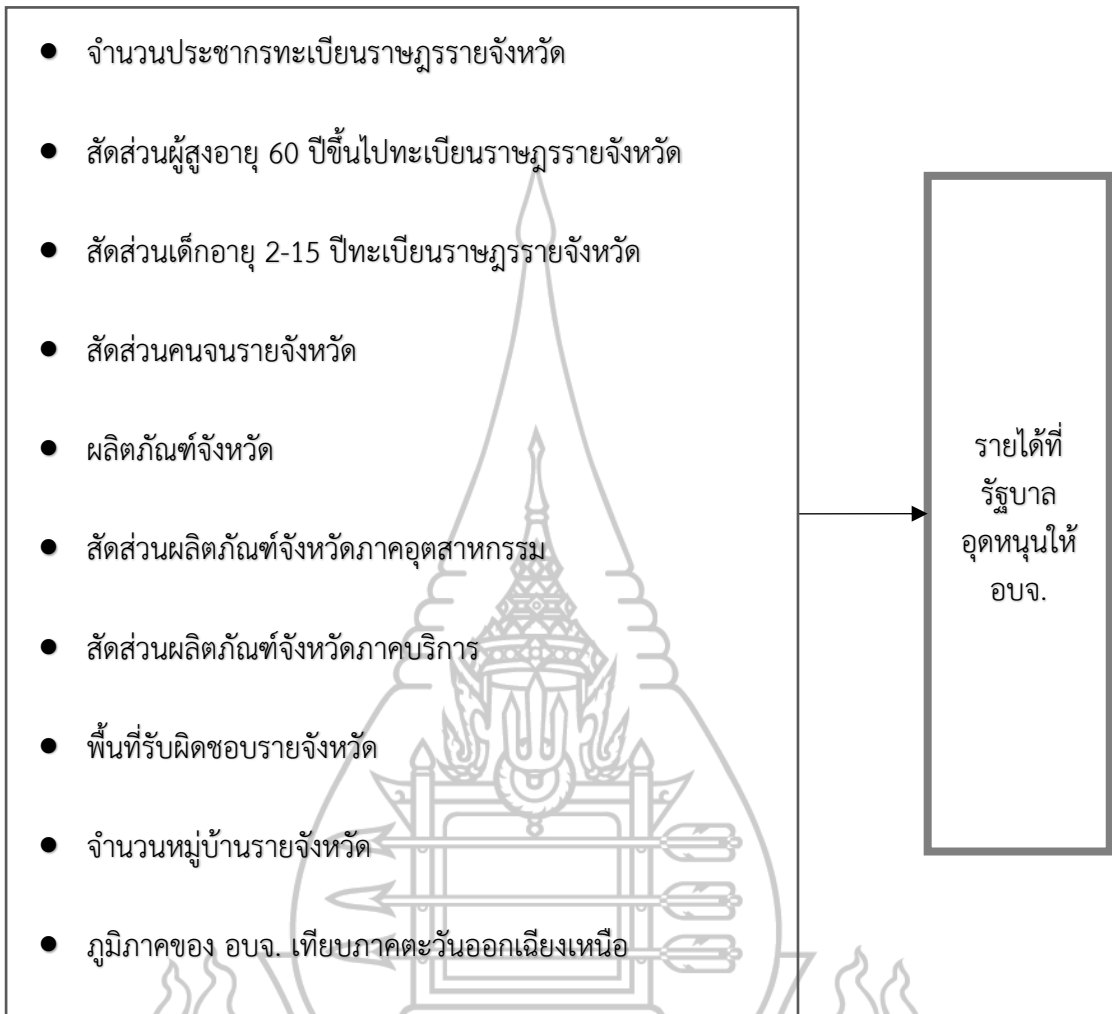
กรอบแนวคิดที่ 2

- จำนวนประชากรทะเบียนราษฎรรายจังหวัด
- สัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปทะเบียนราษฎรรายจังหวัด
- สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปีทะเบียนราษฎรรายจังหวัด
- สัดส่วนคนจนรายจังหวัด
- ผลิตภัณฑ์จังหวัด
- สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม
- สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ
- พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด
- จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด
- ภูมิภาคของ อบจ. เทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายได้ที่
รัฐบาลเก็บ
แล้วจัดสรร
ให้ อบจ.

กรอบแนวคิดที่ 3

4.ขอบเขตของงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษา อบจ. จำนวน 76 แห่ง ทั่วประเทศ มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของ อบจ. ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่อรายได้ของ อบจ. ทั่วประเทศ อาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่จัดทำข้อมูลเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาย้อนหลัง 7 ปี โดยกำหนดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง 2565 เท่านั้น

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 สามารถอธิบายโครงสร้างและการเติบโตของรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

5.2 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย

5.3 หน่วยงานราชการ หน่วยงานวิจัยและสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลจากผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจกำหนดนโยบายรายได้ของ อบจ. เพื่อเพิ่มความสามารถทางการคลังการจัดเก็บรายได้เอง ลดภาระการพึ่งพางบประมาณรายได้จัดสรรให้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนกลางต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 รัฐบาลท้องถิ่น

คือ ภาครัฐระดับท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งผู้แทนประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้นมาดำรงตำแหน่งและพัฒนาท้องถิ่นอย่างอิสระภายใต้หลักการกระจายอำนาจทางการคลัง ประเทศไทย เรียกว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการศึกษานี้มีได้หมายถึงภาครัฐที่ได้รับการแบ่งอำนาจทางการคลังโดยไม่มีอิสระให้การบริหารงบประมาณอย่างอิสระแท้จริงแต่ต้องขออำนาจตัดสินใจด้านงบประมาณจากรัฐส่วนกลางภายใต้โครงสร้างบังคับบัญชา เช่น หน่วยงานคลังจังหวัดในพื้นที่จังหวัดภายใต้สังกัดกรมบัญชีกลาง เป็นต้น

6.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

คือ ราชการส่วนท้องถิ่นตามระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไป คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา ซึ่งการจัดตั้งและการดำเนินการกิจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายแต่ละฉบับ อปท. รูปแบบพิเศษมีการบริหารที่แตกต่างด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวจึงมีกฎหมายพิเศษใช้บังคับในพื้นที่แยกออกต่างหาก (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2539)

6.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

คือ ส่วนราชการประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีจังหวัดละ 1 แห่ง ทั่วประเทศ มีหน้าที่พัฒนาจังหวัด สนับสนุนประสานช่วยเหลือการพัฒนาราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ส่งเสริมสนับสนุนดูแลการจราจร การรักษาความสงบเรียบร้อย คุ่มครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การศึกษา ยกเว้น กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นจังหวัดที่มีลักษณะเป็น อปท. รูปแบบพิเศษ

6.4 เงินรายได้ของ อบจ. คือ เงินรายได้ 3 ประเภท คือ

1) *เงินรายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง* คือ เงินที่ อบจ. จัดเก็บตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น ค่าธรรมเนียมเข้าพักโรงแรม ภาษีบำรุงสถานค้ายาสูบ ภาษีบำรุงสถานค้าน้ำมัน อากรังนกอีแร่น รายได้จากทรัพย์สิน ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาต ค่าปรับต่าง ๆ เป็นต้น

2) *เงินรับจัดสรร* คือ เงินรายได้ที่รัฐจัดเก็บและจัดสรรให้ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม ฯลฯ และภาษีที่รัฐแบ่งให้ คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่รัฐจัดสรรเพิ่มเติมให้แก่ อบท. ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

3) *เงินอุดหนุน* คือ เงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่ให้แก่ อบท. เพื่อสนับสนุนภารกิจหน้าที่ของ อบท. แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

(1) *เงินอุดหนุนทั่วไป* คือ เงินที่ให้เพื่อสนับสนุนภารกิจหน้าที่โดยมีอิสระในการบริหารหรือใช้จ่ายตามเป้าหมายที่กำหนดตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่และรัฐบาลอาจกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงให้นำไปใช้จ่ายตามภารกิจถ่ายโอนหรือหน้าที่ตามกำหนดเท่านั้น

(2) *เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ* คือ เงินที่ให้เพื่อนำไปใช้จ่ายตามภารกิจอำนาจหน้าที่และความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยต้องเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนต่อรัฐบาลพิจารณางบประมาณ (วิซซารมย์ เชื้อเมืองพาน, 2557, น. 8-9)

6.5 ปีงบประมาณ

คือ ช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปี ถึงวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.แนวคิดทฤษฎีการกระจายอำนาจการคลัง (Fiscal Decentralization)

เศรษฐศาสตร์สาธารณะ (Public Economics) อธิบายบทบาทของรัฐบาลภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีกลไกการแข่งขันของตลาดอย่างเป็นระบบ เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ การลงทุนสาธารณะ สินค้าสาธารณะ ผลกระทบภายนอกทางเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ การภาษีอากร หนี้สาธารณะ การคุ้มครองทางสังคม โดยเศรษฐกิจภาครัฐ (Public Economy) เป็นกิจกรรมของรัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านรายได้ และรายจ่ายของภาครัฐที่สัมพันธ์ด้านระดับและโครงสร้างต่าง ๆ อาทิ การกำหนดโครงสร้างรายได้ การจัดเก็บรายได้และการใช้จ่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมไปถึงจนถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยส่วนรวมในระดับมหภาค รัฐบาลในแต่ละประเทศกำหนดนโยบายทางการคลังสาธารณะ (Public Finance) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ อาทิ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากร การกระจายรายได้ของประชาชาติ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาเสถียรภาพระดับราคาและการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ

การกระจายอำนาจทางการคลัง Oates (1999, p.1120) กล่าวว่า ในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนาต่างให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มศักยภาพการให้บริการภาคสาธารณะของรัฐแต่ละหน่วยย่อย ตัวอย่างในสหรัฐอเมริกา รัฐบาลกลางจะกระจายอำนาจให้อำนาจอย่างเป็นทางการแก่รัฐต่าง ๆ อย่างชัดเจนโดยมีระดับอำนาจที่แตกต่างกันไปตามรัฐต่าง ๆ ที่หลากหลาย การกระจายอำนาจขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น การจัดสรรสวัสดิการ การให้บริการทางการแพทย์ การรักษาพยาบาล การให้บริการด้านกฎหมาย การให้บริการคำปรึกษาสนับสนุนช่วยเหลือด้านอาชีพของประชาชน เป็นต้น โดยการกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางสู่รัฐบาลท้องถิ่นนั้นเนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นนั้นอยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถตอบสนองความต้องการตามระดับความชอบของประชาชนแต่ละรัฐได้ดีกว่า อีกทั้ง สามารถแสวงหาแนวทาง

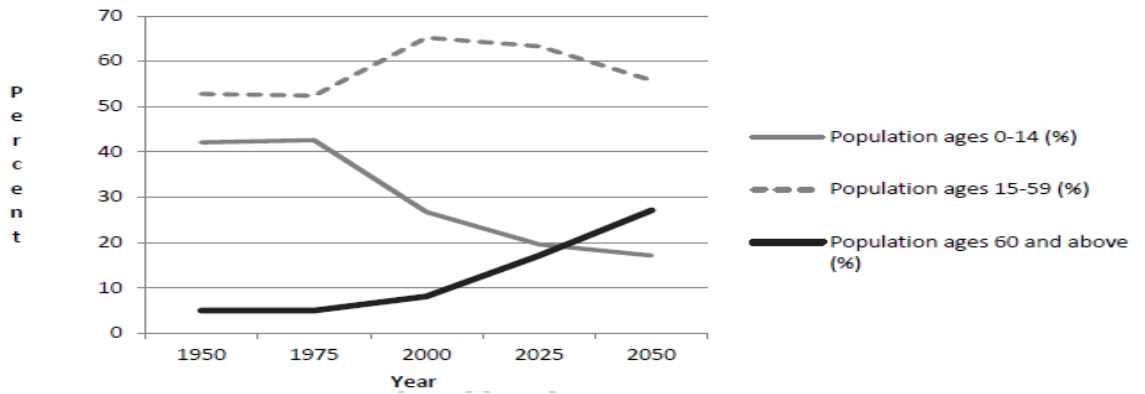
ให้บริการสาธารณะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ ได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง ในขณะที่การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะของรัฐบาลกลางมักเป็นในรูปแบบคงที่ มีปริมาณและระดับราคาคงที่เป็นการพิจารณาภาพรวมทั้งประเทศซึ่งไม่เป็นที่ต้องตามความพึงพอใจของประชาชนทุกคนทุกพื้นที่ที่มีความชอบแตกต่างกัน ในพื้นที่ต่าง ๆ จึงเกิดอุปสงค์ส่วนเกินและอุปทานส่วนเกิน ไม่มีความสมดุลและเกิดผลเสียต่อสังคม (Deadweight Loss) นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านเชื่อว่าการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่รัฐบาลท้องถิ่น โดยให้มีอิสระในการตัดสินใจเลือกนโยบายการคลัง นโยบายรายได้ และนโยบายการใช้จ่ายรูปแบบต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการสาธารณะในท้องถิ่นในระดับที่แตกต่างกันผลท้ายที่สุดจะเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสาธารณะมากยิ่งขึ้นเพราะประชาชนสามารถเลือกสรรและได้รับการตอบสนองความพึงพอใจในสินค้าและบริการสาธารณะที่ตนเองและชุมชนต้องการ (Tiebout, 1956, pp.416-424)

รัฐบาลส่วนท้องถิ่นจะสามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งกว่ารัฐบาลกลาง ดังนั้น จะสามารถเข้าใจความชอบความต้องการหรืออุปสงค์ของสินค้าสาธารณะที่ต้องให้บริการได้ดีกว่า สามารถผลิตสินค้าและบริการ ณ ปริมาณและระดับราคาที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยไม่ต้องอ้างอิงราคาที่ตั้งที่เหมือนรัฐบาลกลางเพื่อลดอุปสงค์และอุปทานส่วนเกิน สร้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดสรรทรัพยากรสังคมตามหลัก Pareto-efficient level of output (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557, น.2) จะเห็นว่าการกระจายอำนาจทางการคลังให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายรวมถึงมีอำนาจด้านการคลังตามภารกิจหน้าที่ของตนเองสร้างให้เกิดผลตอบแทนทางสังคมต่อชุมชนท้องถิ่นได้มากกว่า

ตามแนวคิดทฤษฎีการกระจายอำนาจการคลังในบริบทการบริหารราชการของประเทศไทยนั้น หมายถึง การที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจต่าง ๆ ให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นในประเทศเพื่อให้บริหารจัดการบ้านเมืองของตนเองเพื่อเป้าหมายการลดบทบาทหน้าที่ของหน่วยราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เหลือแต่ภารกิจเท่าที่จำเป็น และเพิ่มบทบาทให้รัฐบาลแต่ละท้องถิ่นเข้าดำเนินการในภารกิจเกี่ยวกับการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่และให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึง สามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงจุดและรวดเร็ว สอดคล้องกับสภาพของปัญหาแต่ละท้องถิ่น (กริธา สิมะวรา, 2560)

ตัวอย่างการกระจายอำนาจรัฐบาลส่วนกลางกับรัฐบาลท้องถิ่น จากงานศึกษาของ Magnus et al. (2012, p.44) เกี่ยวกับการลงทุนและผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านบริการสาธารณสุขของ

รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นในประเทศไทยอ้างอิงข้อมูลประชากรไทยจากองค์การสหประชาชาติ ดังนี้

Source: United Nations, World Population Ageing, 1950-2050

ภาพที่ 2.1 แนวโน้มประชากรในประเทศไทยแบ่งตามช่วงอายุ
ที่มา : Magnus et al. (2012, p.44)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง ในขณะที่ช่วงอายุ 0-14 ปี มีแนวโน้มคงที่ในช่วงปี ค.ศ. 1950 และลดลงอย่างมากตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1975 และกลุ่มอายุ 15-59 ปี มีแนวโน้มคงที่ในปี ค.ศ. 1950 และเพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1975 สูงสุดในปี ค.ศ. 2000 และจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ รัฐบาลกลางของไทยต้องเตรียมรับมือด้านบริการสาธารณสุขและควรมอบหมายให้รัฐบาลท้องถิ่นในประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบสนับสนุนและให้บริการสาธารณสุขมากขึ้น รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องมีงบประมาณเพื่อใช้จ่ายผลิตตลอดจนขยายสินค้าและบริการสาธารณสุขด้านสุขภาพให้กว้างขวางสู่ชุมชนท้องถิ่นยิ่งขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

อย่างไรก็ดี Musgrave and Musgrave (1989) พบว่า การกระจายอำนาจทางการคลังด้านการจัดเก็บภาษีเองและการใช้จ่ายภาครัฐในท้องถิ่นตนเองนั้นไม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับมหภาค หรือกล่าวได้ว่าผลจากการดำเนินทางการคลังของท้องถิ่นไม่สามารถสร้างให้เกิดเศรษฐกิจที่ดีในภาพรวมเนื่องจากส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนในประเทศ สอดคล้องกับ Brown and Oates (1987, pp.307-330) กล่าวว่า หลายครั้งการดำเนินนโยบายเพื่อการกระจายรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพด้วยผลกระทบภายนอก (Spill-over Effect) ด้วยนโยบายไม่สามารถจำกัดพื้นที่และภารกิจของรัฐบาลใน

การเก็บภาษีสำหรับบุคคลที่มีรายได้สูงและภารกิจสนับสนุนคนมีรายได้ต่ำจะส่งผลให้คนมีรายได้สูงออกจากพื้นที่นั้นมากขึ้น ในขณะที่คนมีรายได้ต่ำก็จะมุงย้ายถิ่นฐานเข้ามาในพื้นที่นั้นเพื่อรับประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาลท้องถิ่นนั้น ซึ่งเรียก “Fiscal Externality” ดังนั้น หลักการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่ท้องถิ่นจึงถูกกำหนดภายใต้ข้อจำกัดบางประการเพื่อให้รัฐบาลกลางสามารถแก้ไขปัญหามิติเศรษฐศาสตร์ที่อาจเกิดขึ้นบางประการดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น ฉะนั้น รัฐบาลกลางยังคงมีหน้าที่ในการระดมทรัพยากรเพื่อดูแลกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาพรวม (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557)

รัฐบาลกลางต้องกำหนดนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่เนื่องจากปัญหาความไม่สมดุลทางการคลัง (Fiscal Imbalance) ทั้งจากปัจจัยการกระจุกตัวของความเจริญทางเศรษฐกิจในพื้นที่บางแห่งซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการจัดเก็บรายได้ที่แตกต่างกัน (จิตราต์น์ สืบญาติ, 2557, น.116-117) โดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือในประเทศไทยเรียก อปท. นั้นมีหน้าที่กำหนดนโยบายทางสังคม จัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ บริหารจัดการทางการคลังให้เพียงพอต่อความรับผิดชอบในพื้นที่เพื่อรักษาคุณภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดสรรทรัพยากรนั้นย่อมตัดสินใจบนพื้นฐานที่ว่าทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด การจัดสรรต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ ความยินยอมและได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่ (กริธา สิมะวรา, 2560)

2.แนวคิดการคลังท้องถิ่น

Musgrave and Musgrave (1989) กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐทางการคลังในระดับประเทศ โดยแบ่งเป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) จัดสรรการใช้ทรัพยากรสังคมเพื่อผลิตสินค้าและบริการสาธารณะให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดตามหลัก Pareto 2) แจกจ่ายกระจายสินค้าและบริการสาธารณะให้ทั่วถึง ให้มีการกระจายรายได้ สร้างความมั่นคงให้สังคมผ่านการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมต่อการกระจายรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำ รัฐต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 3) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมทั้งด้านการจ้างงานผลิตภัณฑ์มวลรวมและระดับราคาของประเทศ

การคลังสาธารณะสำหรับท้องถิ่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางการคลังภาครัฐระดับรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรในสังคมอย่างเหมาะสมภายใต้ขอบเขตเงื่อนไข

ทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายตามบริบทท้องถิ่นนั้น การคลังสาธารณะสำหรับรัฐบาลท้องถิ่น อยู่บนพื้นฐานการกระจายอำนาจทางการคลังซึ่งการมีอิสระในอำนาจบริหารจัดการการคลังท้องถิ่นของตนเองสร้างให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงและเกิดผลต่อสวัสดิการสังคมโดยรวมต่อชุมชนท้องถิ่น โดยมีแนวทางปฏิบัติจัดการทางการคลังสาธารณะในลักษณะพื้นฐานทั่วไป เช่น การจัดทำแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจัดทำโครงการกิจกรรมสาธารณะเสนอเพื่อขอรับงบประมาณ การจัดทำประมาณการรายรับรายจ่าย จัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายโดยคำนึงถึงงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด พิจารณาสมดุลทางการคลัง สถานะทางการคลัง หนี้สาธารณะ เงินกู้ การชำระหนี้ และภาษีอากรต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นการบริหารจัดการการคลังสาธารณะท้องถิ่นสามารถกำหนดนโยบายการคลัง (Fiscal policy) เกี่ยวกับการใช้จ่ายของรัฐบาลท้องถิ่น (Spending) กับการจัดเก็บภาษี (Taxation) เพื่อบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาทางการคลังจากสภาพเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสมตามบริบทเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจท้องถิ่นให้มีความมั่นคงรักษาให้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเพื่อส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ในท้องถิ่นนั้น

แนวคิดการคลังท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานท้องถิ่นนั้น เกี่ยวกับเงินงบประมาณทั้งรายรับ รายจ่าย การเงิน การคลัง การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารจัดการพัสดุต่าง ๆ (ไพรัช ตระการศิรินนท์, 2548, น.309) และหากท้องถิ่นใดสามารถจัดการทางการคลังได้อย่างดีเยี่ยมสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น สะท้อนความสามารถในการบริหารการคลังอย่างอิสระของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการดำเนินนโยบายให้สังคมได้รับประโยชน์สูงสุด (อุษา ไบหยก, 2543, น.215-226)

หน่วยงานท้องถิ่นมีกระบวนการบริหารจัดการคลังเป็นของตนเอง สามารถตัดสินใจเร่งรัดและชะลอการใช้จ่ายงบประมาณได้ด้วยตนเองโดยกระทำการอย่างเป็นอิสระ ซึ่งมีการดำเนินการคล้ายการดำเนินนโยบายการคลังระดับประเทศ โดยจำแนกเป็น 1) นโยบายการคลังแบบขยายตัว (Expansionary Fiscal Policy) เป็นการเพิ่มระดับการใช้จ่ายของภาครัฐ เป็นการกระตุ้นให้เศรษฐกิจมีการขยายตัว (Loose) 2) นโยบายการคลังแบบหดตัว (Contractionary Fiscal Policy) เป็นการลดระดับการใช้จ่ายภาครัฐในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ หรือการรัดเข็มขัด (Tight) โดย Horton & Asmaa (2019) กล่าวว่า การดำเนินนโยบายการคลังนั้นจะส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความต้องการมวลรวมของประชาชน (Aggregate Demand) โดยทั่วไปมักเกิดผลกระทบต่อระดับราคาหรืออัตราเงินเฟ้อ (Inflation) ในขณะเดียวกันก็อาจเกิดการสูญเสียทรัพยากรมากจนเกินไป (Crowding out Effect) จนส่งผลให้ไม่เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร

สำหรับการศึกษาการคลังของรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจระดับจุลภาค ผู้ศึกษาเห็นว่าหน้าที่ทางการคลังของรัฐบาลท้องถิ่นย่อมเกี่ยวข้องกับ มิติที่ 1 ความพยายามในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรสังคมเพื่อผลิตสินค้าและบริการสาธารณะให้ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด และมิติที่ 2 การแจกจ่ายกระจายสินค้าและบริการสาธารณะภายในเขตความรับผิดชอบให้ครอบคลุมและให้ประชาชนสามารถรับประโยชน์จากบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านสาธารณสุขปโภคพื้นฐานและเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในท้องถิ่นนั้นผ่านการใช้นโยบายการคลังจัดการรายรับด้านการจัดเก็บภาษีและจัดการรายจ่ายของรัฐบาลท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตอบสนองปัญหาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างตรงจุดและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

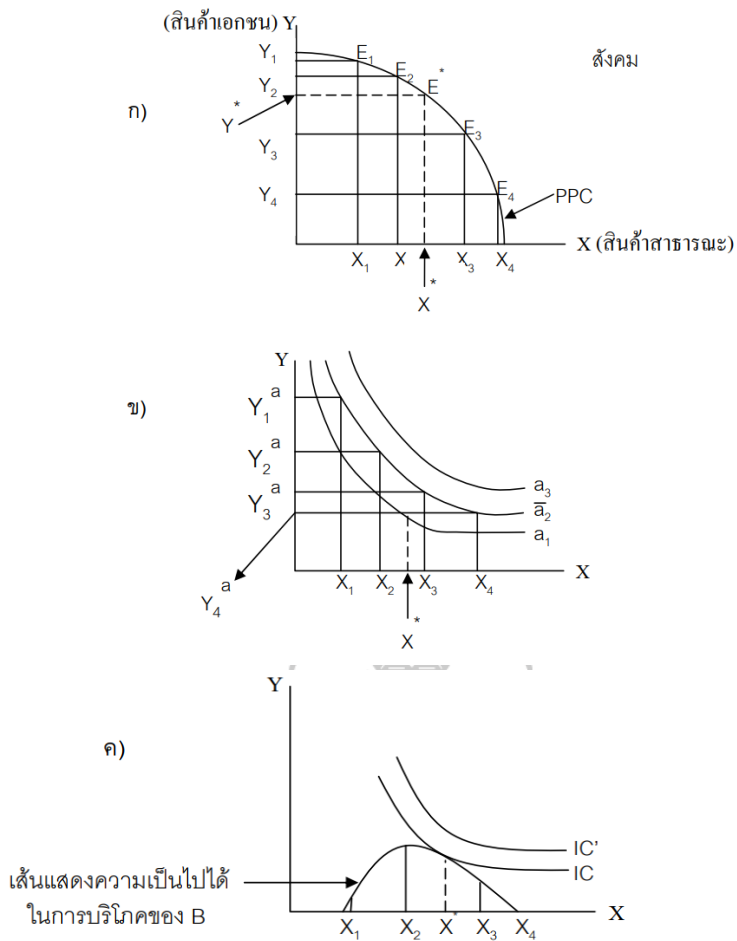
ด้าน วิทยา จิตนุกพงศ์ (2560) พบว่า จำนวนงบประมาณส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการท้องถิ่นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ความสามารถในการให้บริการสาธารณะของท้องถิ่นต่อสังคมจะมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานะการคลังและปริมาณรายได้ของท้องถิ่น ผู้ศึกษาขยายความหมายได้ว่า ท้องถิ่นใดที่มีจำนวนงบประมาณมาก ปริมาณรายได้มากย่อมสร้างให้เกิดการบริหารจัดการและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันการมีประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือไม่สถานะการคลังต้องเหมาะสมด้วย มากกว่านั้น พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2550, น.258) กล่าวว่า หากท้องถิ่นใดมีรายได้น้อยกว่าย่อมต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนกลางมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการลงทุนหรือใช้จ่ายเงินผลิตสินค้าและบริการสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่ สร้างให้เกิดคุณค่าต่อสังคมให้ได้อย่างเพียงพอเหมาะสมหรือสร้างให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากงบประมาณเดิมที่มีจำนวนน้อย

การใช้จ่ายของท้องถิ่นนั้น Tiebout (1956, pp.416-424) ได้รวบรวมและกล่าวถึงแนวการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ท่านอื่นตามทฤษฎีว่าด้วยการใช้จ่ายของท้องถิ่น (A pure theory of local expenditures) เช่น Musgrave (1939) ที่ได้อธิบายการใช้จ่ายของรัฐที่มากเกินไปทำให้ขาดดุลทางการคลังจะส่งผลต่อการตัดสินใจแก้ไขปรับโครงสร้างด้านรายรับหรือรายได้ของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ ผ่านทฤษฎีการแลกเปลี่ยนอย่างสมัครใจในเศรษฐกิจการคลังภาครัฐ (The Voluntary Exchange Theory of Public Economy) และหลายครั้งการแก้ไขปัญหาทางการคลังไม่ได้คำนึงถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงประเด็นการตัดสินใจใช้จ่ายสำหรับสินค้าสาธารณะว่าไม่มีรูปแบบตายตัวเพราะความต้องการท้องถิ่นแต่ละแห่งแตกต่างกัน ส่งผลทำให้เกิดปัญหาในระดับเศรษฐศาสตร์มหภาค กล่าวคือ เกิดการจัดสรรสัดส่วนรายได้ประชาชาติที่ไม่เหมาะสม (non-

optimal) ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินของประเทศที่ใช้ระบบสหพันธรัฐพบว่า การใช้จ่ายรูปแบบระดับมหภาคไม่สามารถนำไปใช้กับรัฐท้องถิ่นได้เนื่องจากระดับการใช้จ่ายเงินเพื่อสินค้าสาธารณะของท้องถิ่นต้องสะท้อนความพึงพอใจของประชาชนอย่างเพียงพอเหมาะสมซึ่งซับซ้อนมากกว่าการใช้จ่ายเงินระดับมหภาคหรือระดับชาติ

ด้าน Asea & Mendoza (1994) กล่าวถึงความสำคัญระหว่างดุลยภาพทั่วไปของสินค้าและบริการตามแนวคิดของ Samuelson ไว้ว่า สินค้าและบริการสาธารณะ (public goods) ต้องถูกผลิต ณ จุดที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโดยแท้จริงซึ่งมีความแตกต่างจากการผลิตสินค้าและบริการของภาคเอกชน คือ ประการที่ 1 เป็นสินค้าที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ไม่ถูกกีดกันใด ๆ ในการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการดังกล่าว ด้วยมีคุณลักษณะไม่สามารถกีดกันได้ (non-excludability) ตลอดจนภาครัฐต้องพยายามที่จะไม่เรียกเก็บเงินจากประชาชนให้มากที่สุด ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกโดยไม่ต้องจ่ายเงิน ประการที่ 2 เป็นสินค้าที่ไม่มีความเป็นปรปักษ์หรือเกิดความขัดแย้งในการใช้หรือบริโภค กล่าวคือ การบริโภคของบุคคลหนึ่งๆ จะไม่ส่งผลให้บุคคลอื่นๆที่ต้องการบริโภคนั้นได้รับสินค้าหรือบริการในการบริโภคนั้นน้อยลง เนื่องด้วยคุณลักษณะไม่สามารถแย่งชิงได้ (non-rival in consumption) คุณลักษณะดังกล่าวสะท้อนว่า สินค้าและบริการสาธารณะเป็นของส่วนรวมโดยแท้จริง (pure public goods) หรืออาจเรียก “collective consumption goods” หมายถึง การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคโดยส่วนรวม

การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะของสังคมนั้น ไกร โปธิ์งาม (ม.ป.ป.) ได้อธิบายแนวคิดดังกล่าวด้วยกราฟจำนวน 3 กราฟ ตามภาพที่ 2.2 โดยมีข้อสมมติ คือ 1) ให้สังคมมีการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะและสินค้าและบริการเอกชน 2) ในสังคมมีผู้บริโภค 2 ราย คือ A และ B

ขนาดสินค้าสาธารณะวิเคราะห์จาก Samuelson

ภาพที่ 2.2 การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะของสังคม
ที่มา: ไกร โพธิ์งาม (ม.ป.ป.)

รูปที่ ก) จะแสดงกราฟความสัมพันธ์ระหว่างสินค้าเอกชน หรือ Y แกนตั้ง และสินค้าสาธารณะ หรือ X แกนนอน โดยมีเส้นกราฟแสดงความเป็นไปได้ในการผลิตสินค้าบริการสาธารณะของสังคม (Production Possibility Curve: PPC)

รูปที่ ข) จะแสดงกราฟการบริโภคสินค้าของ A โดยสินค้าในการบริโภค คือ สินค้าเอกชน หรือ Y แกนตั้ง และสินค้าสาธารณะ หรือ X แกนนอน โดยมีเส้นความพึงพอใจเท่ากันของ A จำนวน 3 เส้น คือ เส้น a_1 , เส้น \bar{a}_2 และเส้น a_3 เท่ากับระดับความพึงพอใจ 3 ระดับ ซึ่งเส้นที่อยู่นอกสุดของกราฟ คือระดับความพึงพอใจที่มากกว่า

รูปที่ ค) จะแสดงกราฟการบริโภคสินค้าของ B โดยสินค้าในการบริโภค คือ สินค้าเอกชน หรือ Y แกนตั้ง และสินค้าสาธารณะ หรือ X แกนนอน โดยมีเส้นความพึงพอใจเท่ากันของ B จำนวน

2 เส้น คือ เส้น IC และเส้น IC' เท่ากับระดับความพึงพอใจ 2 ระดับ เส้นที่อยู่นอกสุดของกราฟ คือระดับความพึงพอใจที่มากกว่า และมีเส้นแสดงความเป็นไปได้ในการบริโภคสินค้าของ B

ณ จุด E_1 ของรูปที่ ก สังคมผลิตสินค้าสาธารณะจำนวนเท่ากับ X_1 ผลิตสินค้าเอกชนจำนวนเท่ากับ Y_1 พิจารณาทั้งสามกราฟจะเห็นว่าผู้บริโภค A และ B บริโภคสินค้าสาธารณะจำนวนเท่ากันเท่ากับจำนวน X_1 หากกำหนดเส้นความพอใจเท่ากันของ A ณ ระดับ α_2 ตามรูปที่ ก จะได้ว่าสินค้าเอกชนที่สังคมผลิตมีจำนวนเท่ากับ OY_1 ตามรูปที่ ข จะสะท้อนว่า A จะสามารถบริโภคสินค้าเอกชนได้จำนวนเท่ากับ Y_1^a ดังนั้น สินค้าเอกชนจะคงเหลือให้ B บริโภคจำนวนเท่ากับ $OY_1 - OY_1^a$ ถ้าค่าของ OY_1 มีจำนวนเท่ากับ OY_1^a จะแสดงว่าสินค้าเอกชนคงเหลือจำนวนเท่ากับ 0 ดังนั้น B จะไม่ได้บริโภคสินค้าเอกชนเลย จึงเป็นจุดเริ่มต้นเส้นความเป็นไปได้ในการบริโภคของ B แสดงดังรูปที่ ค

ณ จุด E_2 ของรูปที่ ก หากสังคมพิจารณาย้ายการผลิตมาจุดดังกล่าว จะได้ว่าสังคมผลิตสินค้าเอกชนจำนวนเท่ากับ Y_2 ผลิตสินค้าสาธารณะจำนวนเท่ากับ X_2 พิจารณาทั้งสามกราฟจะเห็นว่าผู้บริโภค A และ B บริโภคสินค้าสาธารณะจำนวนเท่ากัน X_2 ในขณะที่ ตามรูปที่ ข จะสะท้อนว่า A จะสามารถบริโภคสินค้าเอกชนจำนวนเท่ากับ Y_2^a ดังนั้น สินค้าเอกชนจะคงเหลือให้ B บริโภคจำนวนเท่ากับ $OY_2 - OY_2^a$ จากนั้น ก็จะสามารถได้จำนวนสินค้าเอกชน ที่ B บริโภคได้ แสดงดังรูปที่ ค และการที่จะย้ายจุดการผลิตของสังคมไปจุดอื่น ๆ อาทิ E_3 และ E_4 และวิเคราะห์ในทำนองเดียวกันก็จะหาปริมาณสินค้าเอกชนที่ B บริโภคได้ ซึ่งจะทำให้ได้ เส้นความเป็นไปได้ในการบริโภคของ B

การหาขนาดของสินค้าสาธารณะที่เหมาะสมนั้น ให้พิจารณาจุดสัมผัสระหว่างเส้นความพอใจที่เท่ากันของ B (เส้น IC) ที่สัมผัสกับเส้นความเป็นไปได้ในการบริโภคของ B ดังรูปที่ ค จากกราฟจะได้ว่า ปริมาณการบริโภคสินค้าสาธารณะจะมีจำนวนเท่ากับ X^* ซึ่งจะสะท้อนว่าการบริโภคสินค้าสาธารณะของ B ณ จุดสัมผัสระดับความพึงพอใจเท่ากันของ B นั้น จะเท่ากับ จุด E^* ในรูปที่ ก ซึ่งคือ จุดดุลยภาพที่สังคมผลิตสินค้าสาธารณะ เท่ากับ X^* และผลิตสินค้าเอกชน เท่ากับ Y^* ด้านการบริโภคของ A ตามรูปที่ ข ได้รับการบริโภคสินค้าเอกชนจำนวนเท่ากับ Y_4^a และบริโภคสินค้าสาธารณะจำนวนเท่ากับ X^* ซึ่งเป็นจุดการบริโภคที่ระดับความพึงพอใจที่เท่ากัน α_1 นั่นเอง

จะเห็นว่า ความพึงพอใจของประชาชนในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการสาธารณะย่อมมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ขึ้นกับการเลือกสรรคุณค่าของการบริโภคตามความพึงพอใจของตนเอง รัฐบาลท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ตอบสนองความต้องการสินค้าสาธารณะในพื้นที่นั้นต้องพิจารณารูปแบบการบริโภคสินค้าสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และจัดสรรให้เกิดจุดดุลยภาพที่เหมาะสม

อีกด้านหนึ่ง รัฐบาลท้องถิ่นยังมีหน้าที่ทางการคลังเป็นผู้เก็บภาษีจากประชาชนด้วยการที่บุคคลในเมืองจะพิจารณาย้ายถิ่นฐานตนเองไปชนเมืองต่าง ๆ นั้นพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำรงชีพจะส่งผลต่อการตัดสินใจต่อการเลือกถิ่นที่อยู่มากที่สุด เช่น การดูระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในโรงเรียน ความหนาแน่นหรือคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ ถนนต่าง ๆ สถานที่จอดรถในเมือง เป็นต้น ประชาชนผู้บริโภคจะเลือกชุมชนที่มีรูปแบบสินค้าสาธารณะที่ให้ความพอใจสูงสุด สะท้อนความแตกต่างระหว่างรูปแบบการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะของรัฐกลางและท้องถิ่น กล่าวคือ รัฐบาลกลางจะสร้างความพอใจให้ประชาชนโดยเป็นความพยายามปรับรูปแบบให้เป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชน ในขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นนั้นมีความหลากหลายทั้งด้านรายรับรายจ่ายมีรูปแบบที่มากขึ้นแตกต่างกันไป ดังนั้น ประชาชนผู้บริโภคจะเลือกย้ายถิ่นฐานตนไปเมืองที่สร้างความพอใจสูงสุดแก่ตนเองได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การผลิตสินค้าและให้บริการสาธารณะผ่านกระบวนการทางการคลังรายรับรายจ่ายการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลท้องถิ่นย่อมเป็นภาพสะท้อนความต้องการและความพอใจที่จะได้รับสินค้าและบริการสาธารณะของประชาชน ในมุมมองด้านเศรษฐกิจจำเป็นต้องพิจารณาผลกระทบภายนอกทางเศรษฐกิจ เมื่อรัฐบาลท้องถิ่นมีนโยบายสร้างให้เกิดสวัสดิการที่ดีขึ้นผลประโยชน์ตามกลุ่มชุมชนย่อมต้องเพิ่มขึ้นตามเพราะเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจภายนอกทำให้มีการพัฒนาชุมชนมิติต่าง ๆ ในขณะที่ สินค้าสาธารณะหลายชนิดเป็นที่ต้องการของประชาชนและมีความขาดแคลนเกิดผลกระทบภายนอกเช่นกัน การใช้จ่ายของรัฐบาลท้องถิ่นนั้นสะท้อนความสามารถในการผลักดันความพอใจของประชาชนสร้างความพอใจแก่ระบบตลาดรวมถึงความพอใจต่อการจัดเก็บภาษี สะท้อนความสามารถในการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลส่วนกลางเพื่อทำตามภารกิจหน้าที่ที่ถ่ายโอนให้ เช่น การบริการภาครัฐทั่วไป หน้าที่ของตำรวจ หน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการสาธารณสุข โรงพยาบาลและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ (Tiebout, 1956, pp.416-424)

ในประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553, น.224) ได้นิยามการอุปโภคโดยส่วนรวม ว่าหมายถึง รายจ่ายเพื่อการอุปโภคของรัฐบาลเพื่อจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนส่วนรวม เช่น ด้านการป้องกันและคุ้มครองภัย และงานบริหารราชการต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น การผลิตสินค้าและให้บริการสาธารณะของรัฐบาลท้องถิ่นต้องตอบสนองอุปโภคโดยส่วนรวม ต้องจัดสรรและบริหารรายจ่ายเพื่อจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในชุมชนนั้นอย่างเพียงพอเหมาะสมและเสริมสร้างให้เกิดดุลยภาพในการบริโภคตามความพึงพอใจของประชาชนใน

ชุมชน โดยคำนึงถึงงบประมาณรายได้ของรัฐบาลท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด ไพรัช ตระการศิริพันธ์ (2548, น.309) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการให้บริการสินค้าสาธารณะของรัฐบาลท้องถิ่นโดยจำแนกจาก 2 แหล่งที่มา คือ ประการที่ 1 การที่รัฐบาลส่วนกลางรวบรวมการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมรายได้จากหน่วยราชการต่าง ๆ และจัดสรรให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด ประการที่ 2 รัฐบาลท้องถิ่นมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรด้วยตนเอง อาทิ ภาษีอากร ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้จัดเก็บเป็นรายได้ซึ่งสามารถจัดเก็บได้เป็นผลจากการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้เองตามที่กฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่และขอบเขตไว้

3.การคลังท้องถิ่นของไทย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาคำหนดให้รัฐบาลท้องถิ่น คือ ภาครัฐระดับท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีผู้แทนประชาชนในท้องถิ่นนั้นดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นนั้นซึ่งได้รับการกระจายอำนาจทางการคลัง และมีอิสระให้การบริหารงบประมาณเพื่อผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ จัดให้มีกิจการใดก็ตาม อำนาจหน้าที่กฎหมาย เพื่อเป้าหมายการตอบสนองความต้องการประชาชนในพื้นที่ คือ หน่วยงานของรัฐที่มีชื่อว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หรือเรียกย่อว่า “อปท.” ซึ่งในประเทศไทยจำแนกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 อปท. รูปแบบทั่วไป ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), เทศบาลซึ่งจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และสุดท้ายคือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มที่ 2 คือ อปท. รูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา เนื่องจากท้องถิ่นทั้งสองแห่งมีสภาพ ทางเศรษฐกิจสังคมและบริบทการบริหารจัดการท้องถิ่นนั้นแตกต่างจาก อปท. อย่างชัดเจนส่งผลให้ต้องมีการตรากฎหมายจัดตั้ง อปท. รูปแบบพิเศษ ขึ้นเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างเฉพาะเจาะจง โดยอำนาจหน้าที่ของ อปท. แต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันตามที่กฎหมายจัดตั้งกำหนด และด้านงบประมาณรายรับรายจ่ายย่อมต้องมีความสอดคล้องตามภารกิจหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมที่ดียิ่งขึ้นส่งผลทำให้ อปท. แต่ละรูปแบบย่อมมีงบประมาณที่แตกต่างกัน

อปท. ทุกรูปแบบมีอำนาจทางการคลังท้องถิ่นของตนอย่างเป็นอิสระจากรัฐส่วนกลาง เนื่องจากได้รับการกระจายอำนาจทางการคลังให้บริหารงบประมาณด้วยตนเอง มีงบประมาณสำรอง มีเงินสะสม และสามารถสั่งการอย่างเป็นอิสระในการเร่งรัดหรือดำเนินนโยบายการคลังแบบขยายตัว

เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน หรือ สั่งการรัดเข็มขัดการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายรายการใดรายการหนึ่งหรือใช้นโยบายการคลังทดตัวเมื่อเห็นว่าการใช้จ่ายงบประมาณนั้นยังไม่จำเป็นต่อสังคมหรือไม่เกิดประโยชน์ต่อสังคมเท่าที่ควร ซึ่งการคลังท้องถิ่นจะมีความแตกต่างจากการคลังของหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นเนื่องจากคลังของหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นไม่ได้รับการกระจายอำนาจทางการคลังในการบริหารอย่างเป็นอิสระ อำนาจการตัดสินใจยังคงเป็นของภาครัฐส่วนกลาง อาทิ หน่วยงานสังกัดกรมระดับเขตในพื้นที่จังหวัด หน่วยงานสังกัดกรมระดับจังหวัดในพื้นที่จังหวัด หน่วยงานสังกัดกรมระดับอำเภอในพื้นที่อำเภอ ตัวอย่างหน่วยงานของรัฐ เช่น กรม A มีสำนักงานเขตตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด ก และมีสำนักงานประจำจังหวัดในแต่ละจังหวัดทั้งหมดในประเทศไทย มากกว่านั้น ยังมีที่ตั้งของสำนักงานระดับอำเภอเพื่อให้บริการประชาชนอีกด้วย โดยอำนาจทางการคลังของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวจะอยู่ที่กรม A ในการตัดสินใจทางการคลังเท่านั้น เป็นต้น

การคลังท้องถิ่นมีพื้นฐานจากการได้รับการกระจายอำนาจทางการคลังจากรัฐบาลกลางให้แก่ อปท. คือ อบจ., เทศบาล (เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร), อบต., กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา โดย อปท. ในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 7,850 แห่ง อ้างข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวน อปท. แต่ละประเภทจากฐานข้อมูล ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2565

ประเภท อปท.	จำนวน (แห่ง)
อบจ.	76
เทศบาล	2,472
เทศบาลนคร	30
เทศบาลเมือง	195
เทศบาลตำบล	2,247
อบต.	5,300
อปท. รูปแบบพิเศษ	2
กทม.	1
เมืองพัทยา	1
รวมทั้งสิ้น	7,850

ที่มา: สำนักงบประมาณของรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2566)

การบริหารจัดการของรัฐบาลในอดีตประเทศไทยมักเกิดปัญหาซึ่งไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาประเทศเท่าที่ควรต่าง ๆ เนื่องจากมีการรวมศูนย์อำนาจที่ รัฐบาลส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญ ของการกระจายอำนาจของ อปท. พึ่งตนเองและถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจ อาทิ ระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้สามารถตอบสนองประชาชน อย่างทั่วถึงเท่าเทียมทั่วประเทศ ให้ความสำคัญอิสระตามหลักการปกครองตนเองตามความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ อันเป็นการเพิ่มบทบาทเพิ่มอำนาจตัดสินใจแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน เพิ่ม ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะรวมทั้งสามารถนำสู่การพัฒนาในระดับจังหวัดต่อไปได้อย่างมีความ พร้อม (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

ดังนั้น อปท. จึงมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายด้านการคลัง มีอิสระในการ บริหารงบประมาณของตนเองตามขอบเขตอำนาจหน้าที่แต่ละ อปท. ภายใต้กฎหมายเฉพาะแห่งซึ่งแต่ ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้งบประมาณทางการคลังมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนี้

1) อบจ. ขอบเขตอำนาจหน้าที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วน จังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวโดยสรุป คือ การให้บริการพัฒนาบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่ขนาดกว้าง ประสาน อปท. อื่น ๆ เพื่อให้มีการพัฒนา ช่วยเหลือกัน ถือเป็น อปท. ที่มีขอบเขตดูแลรับผิดชอบใหญ่ที่สุด คือ พื้นที่จังหวัดทั้งหมดและ กฎหมายกำหนดให้มีจังหวัดละ 1 แห่ง ดังนั้น งบประมาณของ อบจ. จะมีจำนวนมากด้วยขอบเขต อำนาจดูแลรับผิดชอบที่ใหญ่ระดับจังหวัดและการกระจายอำนาจการคลังจะอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ อบจ. ที่กระทำได้นั้น

2) เทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดย สรุปมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ คือ การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัยช่วยเหลือ เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ รักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน ที่สาธารณะรวมทั้ง การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บำรุงทางน้ำทางบก บำรุงไฟฟ้าแสงสว่าง ป้องกันระงับโรคติดต่อ บำรุงศิลปจารีตประเพณีให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการและอำนาจหน้าที่ที่อาจทำอื่น ๆ เช่น งานเทศกิจดูแลพื้นที่ งานทะเบียนราษฎร โรง รับจำนำ เป็นต้น ตามกฎหมายจัดตั้งกำหนดซึ่งเทศบาลมี 3 ระดับ ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร การจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล ต้องมีประชาชนในพื้นที่ไม่เกิน 15,000 คนขึ้นไป

เทศบาลเมือง คือ ท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดหรือมีราษฎรตั้งแต่ 15,000 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50,000 คน ทั้งนี้ ต้องมีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย การยกฐานะเป็นเทศบาลนครนั้นจะกระทำก็ต่อเมื่อมีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งนี้ ต้องมีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนั้น งบประมาณเทศบาลแต่ละรูปแบบแตกต่างกันตามขอบเขตอำนาจดูแลรับผิดชอบ เช่น เทศบาลตำบลมักมีอำนาจหน้าที่และจำนวนประชากรที่ต้องดูแลน้อยกว่าเทศบาลเมืองและเทศบาลนครจึงย่อมได้รับงบประมาณที่น้อยกว่า หรือกรณีเทศบาลนครมีอำนาจหน้าที่และจำนวนประชากรที่ต้องดูแลมากกว่า 50,000 คน จึงทำให้มีงบประมาณมาก มีการกระจายอำนาจการคลังเพื่อให้สามารถบริหารจัดการในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น

3) อบต. ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวโดยสรุปมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ คือ พัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณของสภาตำบล เสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบลและอาจดำเนินการด้านการรักษาความสะอาด จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค บำรุงการเกษตร บำรุงไฟฟ้าแสงสว่าง บำรุงทางน้ำทางบก ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถือเป็น อบต. ประเภทที่เล็กที่สุด ยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้ในปีงบประมาณ 3 ปีติดต่อกันเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ซึ่ง อบต. ถือเป็น อบต. ระดับเริ่มต้นที่พัฒนายกฐานะมาจากสภาตำบล และได้รับการกระจายอำนาจให้สามารถบริหารจัดการในพื้นที่ในระดับเริ่มต้นหรืออาจเรียกว่าเป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องพัฒนาท้องถิ่นขั้นพื้นฐาน โดยมีมีงบประมาณการคลังของตนเองในระดับที่เหมาะสมกับความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาพบว่า อบต. หลายแห่งมีงบประมาณมากและมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสามารถยกฐานะเป็นเทศบาลได้ แต่ไม่ดำเนินการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลด้วยเหตุผลหลายประการเช่นกัน

4) อบต. รูปแบบพิเศษ คือ กทม.และเมืองพัทยาขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มีความแตกต่างออกไป โดยมีกฎหมายพิเศษใช้บังคับในพื้นที่แยกออกจากกฎหมายของ อบต. แบบทั่วไป เนื่องจากมีลักษณะองค์ประกอบบางประการที่แตกต่าง อาทิ ลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตมากเป็นพิเศษมีประชากรจำนวนมากเป็นพิเศษ หรือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเป็นพิเศษทำให้ในการบริหารจัดการภายใต้การใช้กฎหมายของ อบต. แบบทั่วไปจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2539) จากข้อมูลงบประมาณที่ผ่านมาจะเห็นว่างบประมาณการคลังของ กทม. และเมืองพัทยานั้นมีจำนวนมาก ดังนั้น องค์ประกอบพิเศษบางประการจึงส่งผลให้มีการกระจายอำนาจการคลังรูปแบบพิเศษเช่นกัน

รัฐบาลกลางจะระดมทรัพยากรและจัดสรรรายได้ จัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่ อปท. ให้สอดคล้องกับอำนาจและหน้าที่อย่างเหมาะสม ตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้มี คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จัดระบบการบริการสาธารณะ ระหว่างรัฐกับ อปท. ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากรและรายได้ ระหว่างรัฐกับ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง มีหน้าที่ให้การพิจารณาเห็นชอบการกำหนด สัดส่วนรายได้ของ อปท. ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในทุกปีงบประมาณ โดยเป็นผู้ให้การกำกับดูแล เรื่องการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. เป็นการเฉพาะและรัฐบาลส่วนกลางให้การช่วยเหลือทำหน้าที่ กำกับดูแลภายใต้กรอบของกฎหมายและจะกระทำการกิจหน้าที่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น คณะกรรมการ การกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ต้องจัดการประชุมประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อาทิ หลักการพิจารณา ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การจัดสรรงบประมาณถ่ายโอนภารกิจ ปัญหาอุปสรรคโอกาสมีการรายงาน ติดตามประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อสรุปและประกาศแจ้งให้ทุกภาคส่วนทราบทุกปี

หลักการจัดสรรรายได้ให้แก่ อปท. ในขั้นเริ่มต้นคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. กำหนดให้ อปท. มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาลภายในปี พ.ศ. 2544 ไม่น้อย กว่าร้อยละ 20 และในปี พ.ศ. 2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 และตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา กำหนดให้ อปท. มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และมี จุดมุ่งหมายส่งเสริมให้ อปท. มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อย กว่าร้อยละ 35 ด้านเงินอุดหนุนรัฐบาลจะจัดสรรให้ตามความจำเป็นและความต้องการของ อปท. นั้น โดยการเพิ่มสัดส่วนรายได้ของ อปท. ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล กำหนดให้เพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม ของระยะเวลาเพื่อให้อปท. เป็นเจ้าของบริการสาธารณะและเป็นไปตามภารกิจถ่ายโอนที่เพิ่มขึ้น การ จัดเก็บภาษีและรายได้อื่นของ อปท. ให้เป็นไปตามกฎหมายรายได้ท้องถิ่นที่มีหลักเกณฑ์เหมาะสม ตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิด การจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย ตามอำนาจหน้าที่ โดยพิจารณาระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น สถานะทางการคลังของ อปท. และความยั่งยืนทางการคลังของรัฐด้วย ตัวอย่างข้อมูลรายได้และการจัดสรร แสดงดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างสัดส่วนรายได้รัฐบาลและรายได้ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ พ.ศ.	รายได้อปท.	เงินอุดหนุนที่ จัดสรรให้ อปท.	รายได้ อปท. รวมทั้งสิ้น	รายได้สุทธิรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้)	รายได้รวม อปท. ต่อรายได้สุทธิ รัฐบาล
2561	456,900 (ร้อยละ 63.4)	263,922 (ร้อยละ 36.6)	720,822 (ร้อยละ 100)	2,499,641	ร้อยละ 28.8
2562	475,350 (ร้อยละ 63.3)	276,130 (ร้อยละ 36.7)	751,480 (ร้อยละ 100)	2,550,000	ร้อยละ 29.5
2563	496,876 (ร้อยละ 61.8)	306,988 (ร้อยละ 38.2)	803,864 (ร้อยละ 100)	2,731,000	ร้อยละ 29.4

ที่มา: สำนักงบประมาณของรัฐสภา (2565, น. 15)

หลักการจัดสรรรายได้ให้แก่ อปท. ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากสำนักงบประมาณของรัฐสภา (2564) และจากหนังสือสั่งการต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ ดังนี้

1) หลักการจัดสรรรายได้ โดยพิจารณาภาพรวมรายได้ทุกประเภท ทั้งจากภาษีที่จัดเก็บเอง ภาษีที่รัฐจัดเก็บให้และแบ่งให้ และเงินอุดหนุน หากเงินที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารงานให้ใช้เงินภาษีที่รัฐแบ่งให้และเงินอุดหนุนในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้แต่ละ อปท.

2) หลักการจัดสรรภาษี ทั่วไปพิจารณาจากแหล่งกำเนิดภาษีเป็นหลักกว่าภาษีมารจากแหล่งใดให้จัดสรรคืนสู่แหล่งนั้น ในทางปฏิบัติภาษีหลายประเภทไม่สามารถระบุแหล่งที่มาในระดับ อปท. ได้จึงจัดสรรตามแหล่งที่จัดเก็บในเขตจังหวัดแล้วจัดสรรให้ อปท. แต่ละแห่งตามจำนวนประชากร หรือตามหลักเกณฑ์อื่นที่กำหนด เช่น

(1) **หลักเกณฑ์จัดสรรเงินภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ** ให้ อบจ. อัตราร้อยละ 20.31 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรหลังจากหักส่วนที่ต้องจ่ายคืนผู้เสียภาษีแล้ว ส่วนที่ให้อปท. ทุกแห่งตามอัตราร้อยละที่ได้รับการจัดสรรฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ส่วนเพิ่มให้อปท. ตามอัตราร้อยละและในระหว่าง อบจ. ด้วยกันเอง ให้จัดสรรตามรายได้ต่อประชากรโดยวิธีผกผัน ส่วนที่เหลือให้อปท. กทม. เมืองพัทยาและ อบต. ตามรายได้ต่อประชากรโดยวิธีผกผัน

(2) **หลักเกณฑ์จัดสรรเงินภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ที่จัดเก็บในเขตจังหวัด** ปี พ.ศ. 2564 ให้จัดสรรแก่ อปท. ภายในจังหวัด โดย อบจ. เทศบาล และ อบต. จัดสรรตาม

หลักเกณฑ์เดิมที่ใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 แต่หากพบว่า อบจ. ใดได้รับการจัดสรรมากกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ให้ได้รับการจัดสรรเท่ากับปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และให้นำเงินส่วนที่เพิ่มไปจัดสรรให้แก่เทศบาลและ อบต. ที่มีรายได้ก่อนรวมเงินอุดหนุนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ก่อนรวมเงินอุดหนุนของเทศบาลและ อบต. ทั้งหมด ตามสัดส่วนและให้กรรมการขนส่งทางบกจัดสรรเป็นรายเดือน หากเดือนใดไม่สามารถจัดสรรได้ให้นำไปรวมกับเงินที่จัดสรรในเดือนถัดไป

3) หลักการจัดสรรเงินอุดหนุน มีเป้าหมายในการสร้างให้ อบต. สามารถให้บริการสาธารณะได้ตามมาตรฐานตามที่รัฐกำหนด ลดช่องว่างระหว่างฐานะทางการคลังที่แตกต่างกัน การจัดสรรเงินอุดหนุนช่วยเหลือ อบต. บางแห่งมีความสามารถทางการคลังน้อยไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการตามนโยบายของรัฐให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ เพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานรายได้ของตนเองในระยะยาว และสุดท้ายหลักการจัดสรรเงินอุดหนุนควรจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อให้อิสระในการเลือกดำเนินภารกิจตามภารกิจถ่ายโอนตามความจำเป็น เช่น การจัดสรรเงินอุดหนุนตามกฎหมายกระจายอำนาจ แผนการกระจายอำนาจฯ แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการถ่ายโอนภารกิจ โดยทั่วไปขึ้นกับจำนวนของภารกิจถ่ายโอนในพื้นที่และจัดสรรให้กับ อบจ. ตามอัตราส่วนร้อยละที่ได้รับในปีงบประมาณก่อนหน้า มากกว่านั้น ยังคำนึงถึงการประชาคมหมู่บ้านอีกด้วย (งบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจต่าง ๆ)

ตัวอย่างการกระจายอำนาจ จากภารกิจ 50 กรม 11 กระทรวง จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน สะพาน แหล่งน้ำ ระบบประปา สถานีสูบน้ำฯ 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ การจัดสวัสดิการสังคม การศึกษา อาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน ส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ได้แก่ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การคุ้มครองผู้บริโภค 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา แผนการท่องเที่ยว โรงงานอุตสาหกรรม ทะเบียนพาณิชย์ 5) ด้านบริหารจัดการและอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ควบคุมไฟฟ้า บำบัดน้ำเสีย จัดการขยะมูลฝอย ดูแลที่สาธารณะประโยชน์ 6) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ โบราณสถาน

การวางแผนทางการเงิน หรือวิธีงบประมาณ คือ ประมาณการรายรับรายจ่ายในปีงบประมาณถัดไป ใช้หลักการพิจารณางบประมาณรายได้ให้มีความสอดคล้องเป็นไปตามงบประมาณรายจ่ายของ อบต. โดยอาศัยข้อมูลสถิติรายได้จริงและรายจ่ายจริงของปีก่อนหน้า

มาร่วมประมาณการในอนาคตด้วย พิจารณาว่ารายได้แต่ละประเภทได้รับจริงเป็นจำนวนเท่าใด จัดเก็บรายได้เองจำนวนเท่าใด เงินอุดหนุนเป็นจำนวนเท่าใด รายจ่ายจริงของปีก่อนหน้าเป็นจำนวนเท่าใด จัดทำแผนการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ด้านต่าง ๆ ว่าใช้จ่ายเงินเท่าไร อย่างไรตามกรอบของระเบียบกฎหมาย และคิดเป็นงบประมาณรายได้ที่ต้องการเท่าใดเพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงิน ในรอบระยะเวลาปีงบประมาณ คือตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง 30 กันยายน ของปีถัดไป หลักการวิธีการงบประมาณนั้นผู้บริหารท้องถิ่นจะเตรียมการต่าง ๆ ตามระเบียบกฎหมายและจัดทำงบประมาณเสนอขออนุมัติจากสภาท้องถิ่น เมื่อได้รับอนุมัติแล้วเสนอผ่านผู้กำกับดูแลจึงจะบังคับใช้เป็นกฎหมายของท้องถิ่นและสามารถใช้จ่ายงบประมาณได้ตามภารกิจหน้าที่ได้ โดย อปท. แต่ละประเภทแต่ละแห่งย่อมมีจำนวนงบประมาณและการใช้จ่ายเงินที่แตกต่างกัน

การบริหารและควบคุมงบประมาณท้องถิ่น คือ การจัดเก็บรายได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การใช้จ่ายเงินงบประมาณเมื่อได้รับเงินรายได้หรือเงินรายได้มีความเพียงพอ สถานะทางการคลังของ อปท. สามารถใช้จ่ายได้ การโอนเงินงบประมาณการแก้ไขงบประมาณ การปรับตัวรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบต่าง ๆ อาทิ การลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างร้อยละ 90 อปท. สามารถจัดเก็บได้ร้อยละ 10 ตามเงื่อนไขในสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้การจัดเก็บรายได้เองไม่ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ หรือการได้รับเงินงบประมาณเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพิ่มเติมเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจัดการบริหารทางการคลังของท้องถิ่นตนเองภายใต้กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง

โดยทั่วไปประเภทรายได้ที่ปรากฏในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติงบประมาณของ อปท. จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ การจัดเก็บเองของ อปท. การได้รับจัดสรรจากรัฐบาลจากกฎหมายที่กำหนดให้จัดเก็บและจัดสรรให้ รวมถึงการที่รัฐบาลให้เงินเพื่อการอุดหนุนในโครงการหรือเป้าหมายนโยบายต่าง ๆ ทั้งแบบทั่วไปและแบบกำหนดวัตถุประสงค์หรือให้ใช้จ่ายอย่างเฉพาะเจาะจง อธิบายดังนี้

1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีอากรต่าง ๆ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ปี พ.ศ. 2562 ได้ตรากฎหมายใหม่ รวมภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่รวมเป็นกฎหมายฉบับเดียวเปลี่ยนชื่อเป็นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ อากรรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ภาษีบำรุงท้องที่ที่จัดเก็บจากยาสูบ น้ำมัน ค่าธรรมเนียมเข้าพักโรงแรม รายได้จากทรัพย์สิน เป็นต้น

2) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้และแบ่งให้ (ภาษีรัฐจัดสรร) เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุราและสรรพสามิต ภาษีค่าธรรมเนียมรถยนต์ ค่าธรรมเนียม การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม ฯลฯ และภาษีที่รัฐแบ่งให้ คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มที่รัฐจัดสรรเพิ่มเติมให้แก่ อปท. ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจ

3) เงินอุดหนุน เพื่อให้ อปท. นำไปใช้จ่ายตามเป้าหมาย แบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป, เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

ตารางที่ 2.3 ประเภทรายได้ตามกฎหมายจัดตั้ง อปท. ณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ประเภทรายได้	อบจ.	เทศบาล	อบต.
รายได้ที่ อปท. จัดเก็บเอง			
รายได้จากภาษีอากร			
ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง	-	√	√
ภาษีป้าย	-	√	√
อากรการฆ่าสัตว์	-	√	√
อากรรังนกอีแอ่น	√	-	-
ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากยาสูบ	√	-	-
ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากน้ำมัน	√	-	-
รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร			
ค่าธรรมเนียมบำรุงท้องถิ่นจากผู้เข้าพักโรงแรม	√	-	-
ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต	√	√	√
รายได้จากทรัพย์สิน	√	√	√
รายได้จากสาธารณูปโภค	√	√	√
รายได้เบ็ดเตล็ด	√	√	√
รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท.			
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์	√	√	√
ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรร้อยละ 5	√	-	-
ภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายท้องถิ่น	-	√	√

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเภทรายได้	อบจ.	เทศบาล	อบต.
ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อบท. พ.ศ. 2542	√	√	√
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	-	√	√
ภาษีสุรา	-	-	-
ภาษีสรรพสามิต	-	√	√
ค่าภาคหลวงไม้	-	√	√
ค่าภาคหลวงแร่	√	√	√
ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	√	√	√
รายได้จากกฎหมายอุทยานแห่งชาติ	-	√	√
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม	-	√	√
ภาษีจัดสรรอื่น	√	√	√
เงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้แก่ อบท.			
เงินอุดหนุนทั่วไป	√	√	√
เงินอุดหนุนกำหนดวัตถุประสงค์	√	√	√
เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	√	√	√

ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2563)

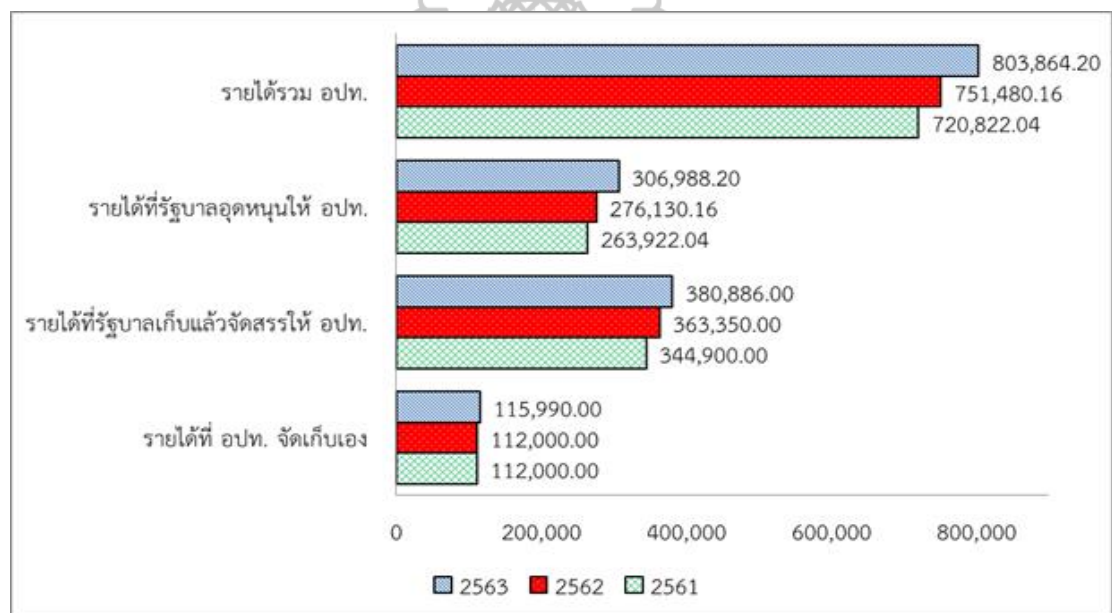
จากตารางข้างต้น พบว่า รายได้บางประเภทของ อบจ. แตกต่างจากเทศบาลและ อบต. ซึ่งทั้งสองมีรายได้แต่ละประเภทเหมือนกัน รายได้ของ อบจ. ที่มีความแตกต่าง คือ 1) รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง ได้แก่ อากรังนกอีแอ่น ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากยาสูบ ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากน้ำมันและค่าธรรมเนียมบำรุงท้องถิ่นจากผู้เข้าพักโรงแรม 2) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรร้อยละ 5

ตารางที่ 2.4 ตัวอย่างรายได้ อปท. ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	รายได้ที่ อปท. จัดเก็บเอง	รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้ว จัดสรรให้ อปท.	รายได้ที่รัฐบาล อุดหนุนให้ อปท.	รายได้รวม อปท.
พ.ศ.				
2561	112,000.00 (ร้อยละ15.54)	344,900.00 (ร้อยละ47.84)	263,922.04 (ร้อยละ36.62)	720,822.04 (ร้อยละ100)
2562	112,000.00 (ร้อยละ14.90)	363,350.00 (ร้อยละ48.35)	276,130.16 (ร้อยละ36.75)	751,480.16 (ร้อยละ100)
2563	115,990.00 (ร้อยละ14.42)	380,886.00 (ร้อยละ47.39)	306,988.20 (ร้อยละ38.19)	803,864.2 (ร้อยละ100)

ที่มา : คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. (2563)

ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างข้อมูลรายได้ อปท. ทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563

ตารางที่ 2.4 และภาพที่ 2.3 แสดงรายได้ของ อปท. ทั่วประเทศรวมทั้งหมด (กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา อบจ. เทศบาลและอบต.) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 -2563 จำแนกประเภทรายได้ จะเห็นว่าสัดส่วนของรายได้จากการจัดเก็บเองของ อปท. ทั้งประเทศมีจำนวนที่น้อยมากเพียงร้อยละ 14-15 รายได้มากกว่าร้อยละ 80 มาจากรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อปท. โดยรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อปท. นั้นมีสัดส่วนที่มากที่สุด

รองลงมาคือ รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อปท. มากกว่านั้น ภาพรวมของรายได้แต่ละประเภทมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี

การนำงบประมาณรายได้มาใช้จ่ายโดยมีการควบคุมบริหารจัดการทางการคลังของท้องถิ่น คือ การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะอย่างเป็นอิสระภายใต้ระเบียบกฎหมาย ซึ่งจากข้อมูลสถิติงบประมาณของ อปท. ในประเทศไทยข้างต้น จะเห็นว่าสัดส่วนรายได้ของ อปท. ส่วนใหญ่พึ่งพาเงินรายได้จากรัฐบาลกลาง ทั้งประเภทรายได้ที่รัฐจัดเก็บและจัดสรรให้และเงินอุดหนุน เพราะไม่สามารถจัดเก็บรายได้เองได้สัดส่วนที่สูง ถือเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการคลังของท้องถิ่น อีกทั้ง รายได้จากภาษีอากรที่รัฐบาลจัดเก็บและจัดสรรให้เป็นรายได้ที่ภาระภาษีไม่มีความเป็นธรรม ด้านหลักผลประโยชน์และความสามารถในการจ่าย กล่าวคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต เป็นภาษีที่จัดเก็บจากประชาชนทั่วประเทศ การจัดสรรเงินไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำสินค้าและบริการสาธารณะของ อปท. กับภาระภาษีที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต อปท. เป็นผู้แบกรับภาระ อีกทั้งเป็นภาษีจัดเก็บจากฐานการบริโภค ธรรมชาติแล้วมีลักษณะอัตราภาษีแบบถดถอย Regressive Tax Rate ไม่ว่าจะมียาไรได้เท่าใดยอมจ่ายภาษีเท่ากันทำให้อัตราภาษีที่ผู้มีรายได้มากแบกรับภาระต่ำกว่าอัตราภาษีที่ผู้มีรายได้น้อยแบกรับไว้ หากมีการสะท้อนผลประโยชน์ที่ประชาชนท้องถิ่นจะได้รับจากสินค้าและบริการสาธารณะที่ อปท. จะให้บริการได้ชัดเจนขึ้นอาจนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีและทำให้สถานะทางการคลังท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ลดการพึ่งพาได้มากยิ่งขึ้น (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557, น. 78-79)

ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินงานกิจกรรมตามภารกิจของรัฐบาลไทยควรเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น หลักการจัดแบ่งหน้าที่การดำเนินงานต่าง ๆ กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน การเฝ้าระวังฐานะทางการคลัง การตรวจสอบถ่วงดุล การกำหนดข้อระเบียบกฎหมายแนวทางการปฏิบัติงาน การจัดระบบข้อมูลและกลไกการตัดสินใจ การจัดการบริหารความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสถานะการคลังของภาครัฐ อาจนำไปสู่ปัญหาการกำหนดเป้าหมายทางการคลังที่บิดเบือน (morale hazard) ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการและปัญหาของประชาชนหรือหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ และเพื่อให้เกิดกลไกการป้องกันการดำเนินนโยบายที่ไม่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพการคลังในท้องถิ่นนั้น ตัวอย่างการดำเนินการ

เช่น การกำหนดนโยบายการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นทางการ ความสามารถในการจัดการรายได้พัฒนา รายได้ของรัฐในระยะสั้นและระยะยาว กำหนดการสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายของภาครัฐ กำหนดนโยบายรายจ่าย การจัดสรรงบประมาณให้ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่ กำหนดนโยบายหนี้สาธารณะ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2561 อ้างถึงใน ไกรวุฒิ ใจคำปัน, 2564, น. 73-74)

ในการศึกษาครั้งนี้ มีหน่วยศึกษา คือ อบจ. ทั่วประเทศไทย ทั้งสิ้น 76 จังหวัด มุ่งเน้น วิเคราะห์รายได้ของ อบจ. เท่านั้น โดยมีการศึกษาโครงสร้างและการเติบโตทางการคลังด้านรายได้ ของ อบจ. เปรียบเทียบกับเทศบาลและ อบต. บางส่วนเพื่อให้สามารถอธิบายเปรียบเทียบความ แตกต่างที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ อบจ. โดยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ ย้อนหลังของแต่ละจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง 2565 รวมจำนวน 7 ปี ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะเป็นรูปแบบ Panel Data และทำ การวิเคราะห์แปลผลการศึกษาให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อรายได้จัดเก็บเอง รายได้ที่ได้รับจัดสรร และรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ในประเทศไทย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Weiss (1969) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมรายได้ในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาจากความพยายามพัฒนานโยบายเพิ่มรายได้ของรัฐบาลประเทศ ต่างๆ มิติต่าง ๆ ผ่านวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติถดถอย สำหรับข้อมูล ภาคตัดขวาง ทั้ง 66 ประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ระดับรายได้รัฐบาล, ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากร, สัดส่วนการลงทุนภาคต่างประเทศ, ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรและที่มีใช้ภาคเกษตร, ความรู้ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้, ความหนาแน่นประชากร, ดัชนีความสามารถติดต่อสื่อสาร, ค่าใช้จ่ายภาครัฐในการผลักดันให้เกิด การชำระภาษีของประชาชน, การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวม, ดัชนีการบริโภค และข้อมูลเชิง คุณภาพ กำหนดเป็นตัวแปรหุ่น ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม การบริหารจัดการ การเมืองระบบการคลัง ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลและความยินดีจะจ่ายภาษีของประชาชน การเป็นเมืองขึ้นประเทศอังกฤษ, ความเป็นอิสระของรัฐก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2, ความหลากหลาย ทางภาษา, เชื้อชาติ, รูปแบบตัวแทนทางการเมือง, ระดับการพัฒนาของรัฐ, ระบบเคลื่อนย้าย

ทรัพยากรในประเทศ, ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเข้มแข็งของชนชั้นนำในประเทศ ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์มวลรวมต่อหัวประชากรและสัดส่วนการลงทุนภาคต่างประเทศส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีรายได้ของประเทศกำลังพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความยินดีที่จะจ่ายภาษีของประชาชนร่วมด้วย

Steffensen (2010) ศึกษาเปรียบเทียบหลักการจัดสรรเงินอุดหนุนของประเทศต่าง ๆ ในองค์ประกอบด้านรายรับทางการคลัง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการหลักการพื้นฐานและองค์ประกอบต่างๆ ของการกระจายอำนาจทางการคลัง (Fiscal Decentralization) และถอดบทเรียนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ ประเทศกลุ่มแอฟริกา เอเชียและลาตินอเมริกา มีระเบียบวิธีวิจัยศึกษาเปรียบเทียบโดยมีตัวแปรในการวิเคราะห์ ได้แก่ ตัวเลขสถิติระดับมหภาค ความขัดแย้งภายในและภายนอกประเทศ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจสังคม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการจัดหารายได้ของ อปท. สำคัญต่อการพิจารณาเงินอุดหนุน โดยรัฐบาลกลางพยายามกระจายงบประมาณให้ อปท. มีรายได้รวมเท่าเทียมกัน รัฐบาลท้องถิ่นที่มีความสามารถในการหารายได้ต่ำจะได้รับการพิจารณาเงินหรือทรัพยากรให้มากขึ้น องค์ประกอบของการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้มีการใช้จ่ายให้เกิดความเท่าเทียมนั้นขึ้นกับองค์ประกอบ จำนวนคนจนเป็นตัวชี้วัดสะท้อนว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความต้องการด้านการศึกษาเป็นอย่างมากจึงควรกระจายรายได้เพื่อสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นต่อไป (Steffensen, 2010, p.15-20) ตัวอย่างการศึกษาประเทศแอฟริกาใต้ แซมเบีย ได้จัดสรรเงินอุดหนุนโดยพิจารณาจำนวนครัวเรือนยากจน พิจารณาจำนวนคนจน เพื่อเป้าหมายลดช่องว่างและสร้างความเท่าเทียมทางการคลัง อีกด้วย (Steffensen, 2010, p. 37) ตลอดจนองค์ประกอบทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ จำนวนประชากรเด็กในวัยที่ต้องเข้ารับการศึกษานในสถานศึกษาเป็นตัวแปรที่ส่งผลอย่างมากต่อต้นทุนค่าใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ตัวแปรจำนวนคนแก่ที่ส่งผลต่อต้นทุนด้านสุขภาพ ซึ่งประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย เยอรมันนี ออสเตรเลีย ยูกันดา แทนซาเนียและประเทศอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งได้นำตัวแปรเหล่านี้ใช้ในการตัดสินใจจัดสรรเงินอุดหนุน มากกว่านั้น (Steffensen, 2010, p.20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการจัดสรรงบประมาณที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เช่น ดัชนีต้นทุนต่าง ๆ ขนาดของพื้นที่รับผิดชอบ ขนาดประชากร เป็นต้น โดยจำนวนประชากรเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนถึงการใช้จ่ายที่จำเป็น (expenditure needs) ประเทศที่ใช้จำนวนประชากรเป็นพื้นฐานในการพิจารณา ได้แก่ เดนมาร์ก นอร์เวย์ สวีเดน ฟิลิปปินส์ เนปาล กัมพูชา บังกลาเทศ เกาหลีโลมอน อินเดีย แทนซาเนีย ยูกันดา เคนยา รวันดา และประเทศอื่น ๆ สอดคล้องกับ Landreth (1961) ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับ

ความสามารถทางการคลังของท้องถิ่น (The measurement of the Local fiscal capacity) พิจารณาความเพียงพอเหมาะสมของรายได้ต่อหัวประชากรและประเมินความสามารถทางการคลังท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า จำนวนประชากรเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นแหล่งรายได้ของท้องถิ่นและส่งผลกระทบต่อตัดสินใจทางการคลัง อีกทั้ง สามารถใช้วัดความสามารถทางการคลังท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมมากกว่าสถิติทางการเมืองในพื้นที่หรือขนาดของท้องถิ่นซึ่งมีข้อจำกัดมากมาย

มติกร พิศาลกิตติคุณ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากภาษีที่จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปริมณฑล วัดอุปสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้จากภาษีที่จัดเก็บโดย อบต. ในจังหวัดปริมณฑล และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลitudinal แบบภาคตัดขวาง (cross sectional data) ในปี พ.ศ. 2551 จากกลุ่มตัวอย่าง 5 จังหวัด คือนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาครและนครปฐม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ จำนวนหลังคาเรือน/จำนวนบ้านเรือน (หลัง) ในเขต อบต., ขนาดพื้นที่ (ไร่) ที่ใช้สำหรับการเกษตรกรรมในเขต อบต. กับตัวแปรตาม ได้แก่ รายได้จากภาษีที่จัดเก็บเอง ผลการศึกษาพบว่า จำนวนหลังคาเรือนและพื้นที่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีจัดเก็บเองของ อบต. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียวกัน และไม่มีปัญหาความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อนไม่คงที่สอดคล้องกับงานศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2553) ที่ทำการศึกษาค่าปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากภาษีที่จัดเก็บโดย อบต. คือ จำนวนบ้านเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม พบว่า ตัวแปรพื้นที่ไม่มีผลต่อรายได้จากภาษีที่จัดเก็บเองของ อบต.

ปิยะลักษณ์ พุทธรังษี (2557) ทำการศึกษาค่าความไม่เท่าเทียมกันทางการคลังท้องถิ่นของอปท. ระดับตำบล รูปแบบเทศบาลตำบลและ อบต. ในพื้นที่ 75 จังหวัด วัดอุปสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ 3 ประเภท คือ รายได้ที่จัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐจัดเก็บ/แบ่งให้ และรายได้ที่เป็นเงินอุดหนุนจากรัฐ โดยใช้ข้อมูลitudinal ปี พ.ศ. 2554 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ตามแหล่งรายได้วิธีแยกองค์ประกอบเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของรายได้จากแหล่งที่แตกต่างกันต่อค่าสัมประสิทธิ์จีนิรายได้ทั้งหมดและใช้วิธีประมาณสมการถดถอย ประมาณเงินอุดหนุนเพิ่มเติมที่รัฐต้องจ่ายให้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการคลัง ผลการศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจ โครงสร้างเศรษฐกิจ จำนวนประชากร ขนาดพื้นที่และภูมิภาคของ อปท. เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐจัดเก็บและแบ่งให้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความเหลื่อมล้ำมาจากความไม่เท่าเทียมกันของสภาพเศรษฐกิจและโครงสร้างเศรษฐกิจ การกระจายรายได้

ได้รับอรรถิพลจากเงินรายได้ที่รัฐแบ่งให้และเงินอุดหนุน (รายได้มากกว่าร้อยละ 90) และทั้งสองมีการกระจายรายได้ที่ต่ำกว่ารายได้จัดเก็บเองที่มีความแตกต่างกันสูงและสัดส่วนรายได้จัดเก็บเองมีอทธิพลต่อรายได้ทั้งหมดน้อยมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จึงนี้เป็นบวกและเข้าใกล้ 1 สะท้อนว่ารายได้ทุกแห่งมีความสัมพันธ์เช่นเดียวกับรายได้รวมอย่างมาก อาทิ อปท. ที่มีเงินรายได้สูงจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐสูงขึ้นด้วย จึงมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้รวมต่อประชากรโดยเฉลี่ย ดังนั้น การจัดเก็บรายได้เองและเงินอุดหนุนจากภาครัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำของรายได้เพียงเล็กน้อย มากกว่านั้น เงินอุดหนุนสร้างให้เกิดความเท่าเทียมทางการคลังเฉพาะรูปแบบ อบต. เท่านั้น เพราะรูปแบบเทศบาลเงินอุดหนุนสร้างให้เกิดความเท่าเทียมการคลังน้อยลง

อัครณัฏ วังศ์ปรีดี และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา (2558) ได้ศึกษาการกระจายอำนาจกับความเหลื่อมล้ำของการคลังท้องถิ่นและจัดทำบทวิเคราะห์เงินอุดหนุนทั่วไป กรณีเปรียบเทียบระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย ในวารสารสถาบันพระปกเกล้า ทำการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์การเงินการคลังปี พ.ศ. 2554 ประเด็นแหล่งรายได้ที่จัดเก็บเอง และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล วิเคราะห์เชิงปริมาณศึกษาข้อมูลภาพรวมแต่ละจังหวัดทั้ง 2 ประเทศ โดยมีตัวแปรตาม 3 ตัว คือ ความสามารถด้านการคลังท้องถิ่นระดับจังหวัด จำนวนเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐจัดสรรให้แต่ละจังหวัด และ มูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในแต่ละเขตจังหวัด โดยในการวิเคราะห์มูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ใช้ตัวแปรต้น คือ ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) และจำนวนประชากรของจังหวัด ผลการศึกษา พบว่า ทั้งสองประเทศไม่สามารถพัฒนาการจัดเก็บรายได้เองให้อยู่ระดับที่เพิ่มขึ้นได้ เงินอุดหนุนในประเทศไทยไม่ได้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำเพราะท้องถิ่นประเทศไทยที่มีความสามารถในการเก็บรายได้สูงกลับได้รับเงินอุดหนุนมากกว่าท้องถิ่นที่ยากจน ในขณะที่ในอินโดนีเซียท้องถิ่นที่มีความสามารถจัดเก็บรายได้ต่ำมีฐานะยากจนจะได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนมากกว่า

กริธา สิมะวรา (2560) ศึกษาการกระจายอำนาจกับการคลังมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมอุปสรรคการดำเนินงานการคลังท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการบริหารงาน วิธียวิจัย ตัวแปรที่สำคัญพิจารณาการรักษาคุณภาพทางเศรษฐกิจ (การบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของรัฐบาลท้องถิ่น) การกระจายรายได้ที่ อปท. ต้องกระจายสู่ชุมชนต่อไป และการจัดสรรทรัพยากร การตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษา สรุปได้ว่า ท้องถิ่นมีปัญหาการกระจายอำนาจการคลัง ดังนี้ ภาษีที่จัดเก็บเองไม่เพียงพอ การจัดสรรงบเงินอุดหนุนเพื่อปรับสภาพทางการคลังที่แตกต่างกันให้เกิดความเท่าเทียมกัน ปัญหาคือ เกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นตามรายได้ต่อหัวประชาชน และการตัด

เงินมาจากวิกฤตระดับชาติ ความแปรปรวนของเศรษฐกิจโลก บางพื้นที่มักได้รับรายได้ต่อหัวจากการจัดสรรงบประมาณมากเป็นพิเศษ ดังนั้น จำนวนประชากรในพื้นที่ส่งผลต่อการได้รับงบประมาณเงินอุดหนุน เช่น พื้นที่ที่มีทหารส่งผลทำให้จำนวนประชากรในทะเบียนราษฎรมาก ทำให้มีรายได้ต่อหัวสูง เป็นต้น แม้ว่าพื้นที่อุตสาหกรรมสามารถจัดเก็บรายได้เองก็ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากภาครัฐ เพราะรัฐบาลจัดเก็บภาษีอื่น ๆ ได้มากกว่าท้องถิ่น มีการใช้เครือข่ายสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ด้านเงินอุดหนุนยึดถือจำนวนประชากรในฐานะทะเบียนราษฎรในการจ่าย นโยบายของรัฐที่กระทบต่อท้องถิ่น เป็นการฝากให้ อบต. ดำเนินตามนโยบายของรัฐบาลเป็นภาระทางการคลังของท้องถิ่น ปัญหาการถ่ายโอนภารกิจให้ท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับการถ่ายโอนงบประมาณ ปัญหาทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สรุปได้ว่า ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าภาษีที่จัดเก็บเองไม่เพียงพอทำให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับสภาพทางการคลังที่แตกต่างกัน โดยจัดสรรตามจำนวนประชากรในฐานะทะเบียนราษฎร อย่างไรก็ดี ทำให้ไม่เกิดความเท่าเทียมทางการคลังที่แท้จริง

วิชุกร นาครชน (2562) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการปรับปรุงรายได้ของ อบต.: กรณีศึกษา อบจ. เทศบาล และ อบต. ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเนื่องจากเมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ในปี พ.ศ.2559 พบว่าสูงเป็นลำดับที่ 4 ของประเทศซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดี สถานการณ์คลังของ อบต. ในจังหวัดไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และการจัดการบริการสาธารณะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดเก็บภาษีและรายได้ของ อบจ. เทศบาล และ อบต. ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนเสนอแนะการปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีของเทศบาลและ อบต. โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างรายได้ของ อบต. ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เพราะรายได้ที่จัดเก็บเองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีจัดสรรและเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน สรุปปัญหาการจัดเก็บภาษีและการพัฒนารายได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ที่ให้อำนาจจัดเก็บเพียงไม่กี่ประเภท รายได้อื่นจากค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตหรือค่าปรับเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก รวมถึงเรื่องวิธีการปฏิบัติ การบังคับใช้กฎหมายบังคับชำระหนี้ด้วยการยึดอายัดทรัพย์สินกับประชาชนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนั้น จึงต้องปรับปรุงกฎหมายการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพพื้นที่และสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปร่วมด้วย

ด้าน ไททัศน์ มาลา (2554) ได้รวบรวมงานศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ บรรยายเป็นบทความเรื่อง การปกครองท้องถิ่นไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นผลของการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนจนถึงช่วง พ.ศ. 2554 ผลการศึกษา พบว่า อปท. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และยังมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะจากข้อมูลรายได้ของอปท. ในปี พ.ศ. 2546-2554 แม้ว่ารายได้จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง แต่ทางกลับกันจะพบว่าโครงสร้างรายได้ส่วนมากมาจากการจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐและรายได้ที่รัฐจัดเก็บให้และแบ่งให้ โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่รายได้ที่เกิดจากการจัดเก็บเองมีสัดส่วนน้อยลงเมื่อเทียบรายได้อื่น แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างรายได้และสถานะการคลังของ อปท. อยู่ในภาวะพึ่งพาการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเป็นสำคัญและพึ่งพาในอัตราที่สูงมาก

สอดคล้องกับ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2555) ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้กลยุทธ์การปรับตัวทางการเงินการคลังของ อปท. (เทศบาล) วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการเลือกกลยุทธ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบหลายตัวแปรแบบจำลองโลจิสติกส์ (Logistic regression analysis) ตัวแปรแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแปรเชิงสถาบัน คือ จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงาน จำนวนปีที่มีการจัดตั้งเทศบาล จำนวนประชากร ความหลากหลายของชุมชน และขอบเขตภารกิจ กลุ่มที่ 2 ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม คือ พื้นที่การปกครอง (ตารางกิโลเมตร) ตัวแปรหุ่น ได้แก่ ความหนาแน่นของชุมชนเมืองและ ภูมิภาค โดยภาคกลางเป็นค่าฐาน (Baseline) กลุ่มที่ 3 ทรัพยากรทางการเงินการคลัง คือ ระดับรายได้ของเทศบาล (บาทต่อประชากร) ระดับรายได้ของเทศบาลต่อประชากรที่ไม่นับรวมเงินอุดหนุน และ สัดส่วนรายได้ของเทศบาลที่จัดเก็บเองจากภาษีท้องถิ่น กลุ่มที่ 4 ฐานะการเงินการคลัง คือ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน ระดับเงินสะสม ระดับรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ อัตราส่วนสินทรัพย์สุทธิ โครงสร้างรายได้ของอปท. ที่มีสัดส่วนการพึ่งพาตนเองสูงจะมีแนวโน้มเพิ่มเป้าหมายในการจัดเก็บรายได้ตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งด้านฐานภาษี ปรับปรุงอัตราภาษีและการเพิ่มรายได้ใหม่ๆ ด้านค่าบริการ สอดคล้องกับวรรณกรรมด้านการคลังท้องถิ่นทฤษฎีการใช้ทรัพยากรส่วนกลาง (Common-pooled resources) ของ Rodden (2002, 2006) ที่ว่า อปท. ที่มีระดับการพึ่งพาตนเองทางการเงินการคลังสูงจะมีแนวโน้มใช้จ่ายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัยทางการเงินการคลัง และประคับประคองฐานะการเงินให้เข้มแข็งและยั่งยืน ผลการศึกษาของ วีระศักดิ์ เครือเทพ สรุปว่าการปรับตัวทางการเงินของท้องถิ่น

ขึ้นอยู่กับระดับเงินสะสม ระดับรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้และสัดส่วนที่จัดเก็บเอง ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เช่นเดียวกันกับ ไกรวุฒิ ใจคำปัน (2564) ศึกษาความยั่งยืนทางการคลังของ อปท. กรณีศึกษา อปท. ในจังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการสร้างความยั่งยืนทางการคลังของ อปท. ในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปีงบประมาณพ.ศ. 2555-2559 และเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความยั่งยืนทางการคลังของ อปท. ในบริบทประเทศไทย ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมการวิจัยเชิงปริมาณโดยกำหนดตัวชี้วัดร่วมกับขยายผลการศึกษาด้วยวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง อปท. ได้แก่ เทศบาลและอบต. ในจังหวัดเชียงใหม่ 81 แห่งจากประชากร 210 แห่ง ผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างรายได้ของ อปท. มีอัตราส่วนการพึ่งพางบประมาณจากรัฐส่วนกลางสูงในขณะที่สัดส่วนรายได้จัดเก็บเองมีสัดส่วนต่ำ สถานะความยั่งยืนทางการคลังมีตึงงบประมาณและสภาพคล่องเงินสดมีค่าเฉลี่ยระดับต่ำ แต่ความยั่งยืนทางการเงินระยะยาวมีค่าเฉลี่ยระดับสูง ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า เพื่อความยั่งยืนทางการคลัง ท้องถิ่นควรจะต้องมีฐานคิดการบริหารงานคลังเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องเตรียมการรับมือกับความไม่แน่นอนในการบริหารงานคลังอย่างมีความระมัดระวัง ต้องมีความตื่นตัวและเตรียมรับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ควรลดการพึ่งพาเงินงบประมาณการจัดสรรและเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางซึ่งการพึ่งพานี้ควรเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากความสามารถของ อปท. ที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้จากการศึกษางานของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2555) ในหนังสือกลยุทธ์การปรับตัวทางการเงินการคลังของ อปท. ภายใต้ภาวะวิกฤติ ซึ่งมุ่งเน้นให้ อปท. พึ่งพาตนเองด้านการคลังก่อนเป็นลำดับแรก (Local fiscal self-dependency)

อีกทั้ง ผลการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ของ อปท. อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ ของ วัช ชารมย์ เชื้อเมืองพาน (2557) ยืนยันได้ว่า อปท. นั้นมีปัญหาด้านการคลังในลักษณะเดียวกัน โดยการศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างรายได้ของ อปท. ในอำเภอสะเมิง และเพื่อศึกษาความเหมาะสมของโครงสร้างรายได้โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปตามอำนาจหน้าที่ ใช้วิธีวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาภาคสนาม (Field Research) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง 2555 รวม 4 ปี ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ โครงสร้างรายได้จัดเก็บเองน้อยมาก รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาษีที่รัฐจัดเก็บและจัดสรรให้ซึ่งมีแนวโน้มสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ มากไปกว่านั้น พบว่า เงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อ

สนับสนุนการกระจายอำนาจให้ อปท. ดำเนินการตามหน้าที่ฯ จัดทำโครงการกิจกรรมเองนั้นมีสัดส่วนน้อยลงทุกปี ส่วนเงินอุดหนุนทั่วไปตามภารกิจถ่ายโอนที่กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ภารกิจบางรายการไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ทำให้เกิดปัญหางบประมาณและ อปท. ต้องสมทบเงินรายได้ของตนเองเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล ตอกย้ำปัญหาทางการคลังมากยิ่งขึ้นเพราะทำให้ขาดรายได้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นผลให้ อปท. มีเงินงบประมาณจำกัดและไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้จ่ายแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การจัดสรรงบประมาณกำหนดจากหลักเกณฑ์สัดส่วนร้อยละขึ้นกับจำนวนประชากร จำนวนหมู่บ้าน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ได้แก่ การจัดสรรแบ่งงบประมาณเท่ากันทุกแห่ง ในขณะที่จำนวนประชากรตามฐานข้อมูลมีต่ำกว่าข้อมูลตามข้อเท็จจริงเพราะมีประชากรแฝง ดังนั้น อปท. ต้องแบกรับภาระการจัดการบริการสาธารณะและด้วยงบประมาณมีจำกัดจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุม

ด้าน สุจิตรา ภูลายาว (2559) ศึกษาปัญหาการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บเองของ อปท. กรณีศึกษา อบต. กุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปัญหาการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บเองของ อบต. ดังกล่าว ผ่านวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลสำคัญและวิเคราะห์เอกสารทางการเงินปี 2554-2558 ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาเกิดจากปัจจัยภายนอกด้านนโยบายของรัฐ การเมือง เศรษฐกิจและความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ปัจจัยภายในด้านงบประมาณ บุคลากรและการจัดการ และพบว่าโดยชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม เมื่อพืชผลการเกษตรมีราคาตลาดตกต่ำจะทำให้ประชาชนมีรายได้น้อยและไม่มั่นคง สะท้อนว่า อบต. ไม่มีแหล่งรายได้หรือมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ไม่มาก การพัฒนาบริการสาธารณะจึงไม่ทั่วถึง ในขณะที่ค่าครองชีพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นต่อเนื่องแต่รายได้จากอาชีพต่ำจึงทำให้ประชาชนไม่มีความสามารถในการชำระภาษีให้ อบต. ไม่มีความเต็มใจที่จะจ่ายภาษีเนื่องจากเห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะเท่าที่ควรส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเอง อบต. ไม่สามารถพึ่งพาทางการคลังตนเองได้ ไม่สามารถจัดสรรและให้บริการสาธารณะได้ แนวโน้มความสามารถในการพึ่งพาการคลังตนเองลดลง สะท้อนความพึ่งพาเงินจากรัฐบาลส่วนกลางหรือ “รายได้จากภาษีร่วม คือ รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต” มากขึ้น อีกทั้ง ต้องพึ่งพารายได้จากเงินอุดหนุน ทุกรายได้ เงินอุดหนุนนั้นมีความไม่แน่นอนสูงกว่ารายได้จากภาษีร่วมเนื่องจากเป็นดุลพินิจของรัฐบาลและรัฐสภาเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในการเก็บรายได้เองของหน่วยศึกษา พบข้อจำกัดด้วยกฎหมายที่กำหนดสิทธิการจัดเก็บรายได้จากแหล่งต่าง ๆ จำนวนน้อยและอัตราภาษีไม่ปรับปรุงให้มีความสมเหตุสมผลกับสภาพ

ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ความเป็นเขตชนบท มีองค์ประกอบฐานภาษีแคบและจำกัด อย่างไรก็ตาม ภาษีที่ดินที่เศรษฐกิจดีมั่นคงก็ย่อมเก็บภาษีได้มากกว่าพื้นที่ที่เศรษฐกิจในพื้นที่ที่ไม่ดี สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ของ อปท. การจ้างงานประชาชนในพื้นที่และมีรายได้ต่อหัวสูงย่อมส่งผลให้เก็บภาษีได้มากกว่าเพราะมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือ อบจ. จำนวน 76 แห่งจากทั้งหมด 77 จังหวัดเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมิใช่รูปแบบทั่วไป โดยใช้ข้อมูลที่มีลักษณะข้อมูลภาคตัดขวางระดับจังหวัดในช่วงเวลาติดต่อกัน 7 ปี คือ ปี พ.ศ. 2559-2565 ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา ผู้ศึกษาได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 3.1 แหล่งข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	แหล่งข้อมูล
รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ.	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จำนวนประชากรทะเบียนราษฎรรายจังหวัด	กรมการปกครอง สำนักทะเบียนกลาง
สัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน
สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี	กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน
สัดส่วนคนจนรายจังหวัด	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ผลิตภัณฑ์จังหวัด	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ภูมิภาค	กรมการปกครอง

2.การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรตาม ในการศึกษาครั้งนี้ คือ รายได้ของ อบจ. โดยแบ่งตามที่มาของรายได้ 3 ประเภท จะได้ตัวแปรตาม 3 ตัวแปร และพิจารณารายได้แต่ละประเภทในรูปแบบรายได้ ได้แก่

2.1.1 รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง หน่วยร้อยละล้านบาท (Own) คือ รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเองทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้ายาสูบ ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้าน้ำมัน ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม อาคารรังนกอีแอ่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์และรายได้เบ็ดเตล็ด

2.1.2 รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. หน่วยร้อยละล้านบาท (Tax) คือ ยอดรวมของรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. รายได้ดังกล่าว ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรร้อยละ 5 ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อบต. พ.ศ. 2542 ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และภาษีจัดสรรอื่น

2.1.3 รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. หน่วยร้อยละล้านบาท (Grant) คือ ยอดรวมของรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. ทั้งหมด โดยเงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้มีเป้าหมายเพื่อให้ อบจ. นำไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ เช่น เงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เป็นต้น

2.2 ตัวแปรอิสระ รายได้ของ อบจ. ถูกกำหนดตามกฎหมายจัดตั้งและตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การใช้จ่ายของ อบจ. ต้องคำนึงถึงรายได้ ภารกิจ ความจำเป็น ฐานะทางการเงิน ความสามารถในการหารายได้หรือการใช้จ่ายก่อนนี้ผูกพันเพื่อจัดทำบริการสาธารณะให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565) ผู้ศึกษาได้ศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดตัวแปรอิสระในการศึกษา ดังนี้

2.2.1 จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (Pop) (10,000 คน) หมายถึง จำนวนประชาชนซึ่งมีสัญชาติไทยซึ่งมีชีวิตอยู่และปรากฏรายชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี ผู้ศึกษาคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า จำนวนประชากร (Pop) แปรผันตรง กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own), รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) และ เงินอุดหนุน (Grant) กล่าวคือ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บ

รายได้เองของ อบจ., รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และรายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้น หรือกรณี จำนวนประชากรลดลง อาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ., รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และรายได้เงินอุดหนุนลดลง ผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000คน) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.2 สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (Old ratio) หมายถึง ร้อยละของประชากรสัญชาติไทยอายุ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งคำนวณได้จากตัวเลขผู้มีชีวิตอยู่ และปรากฏรายชื่อในทะเบียนราษฎรรายจังหวัด พรชัย ฐิระเวช และคณะ (2555) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมช่วง ปี พ.ศ. 2557 -2576 พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้สัดส่วนประชากรวัยทำงานที่อายุ 20-59 ปีต่อประชากรรวมทั้งหมดลดลงต่อเนื่องส่งผลกระทบรายได้จากการเก็บภาษีภาครัฐลดลง ในขณะเดียวกัน งบประมาณบริการสุขภาพรักษาพยาบาลและโครงสร้างสาธารณูปโภคเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมีจำนวนมากขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่าสัดส่วนผู้สูงอายุ (Old ratio) แปรผกผัน กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) กล่าวคือ สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. ลดลงหรือ สัดส่วนผู้สูงอายุลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน สัดส่วนผู้สูงอายุ (Old ratio) แปรผันตรง กับ เงินอุดหนุน (Grant) กล่าวคือ สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เงินอุดหนุน

ของ อบจ. เพิ่มขึ้นหรือ สัดส่วนผู้สูงอายุลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ลดลง ผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

H ₀	H ₁
สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	สัดส่วนผู้สูงอายุ อายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.3 สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (Child ratio)

หมายถึง ร้อยละของประชากรที่มีอายุ 2-15 ปี ซึ่งคำนวณได้จากตัวเลขผู้มีชีวิตอยู่และปรากฏรายชื่อในทะเบียนราษฎรรายจังหวัด อัตราการเกิดของประชากรกระทบต่อทรัพยากรแรงงาน (Labour) กระทบต่อการจัดเก็บภาษีหรือรายได้ของภาครัฐ ด้านกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้น รัฐบาลจึงมีการตั้งงบประมาณรายได้และได้รับเงินอุดหนุนที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา จากที่กล่าวข้างต้นเป็นเหตุให้เชื่อได้ว่าจำนวนเด็กที่ต้องได้รับการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน

จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า สัดส่วนเด็ก (Child ratio) แปรผกผัน กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) กล่าวคือ สัดส่วนเด็กที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. ลดลงหรือสัดส่วนเด็กลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. เพิ่มขึ้น ในขณะที่สัดส่วนเด็ก (Child ratio) แปรผันตรง กับเงินอุดหนุน (Grant) กล่าวคือ สัดส่วนเด็กที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อรายได้

เงินอุดหนุนของ อบจ. เพิ่มขึ้นหรือ สัดส่วนเด็กกลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ลดลง ผู้ศึกษาจึงสามารถกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัดส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎร รายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.4 สัดส่วนคนจนรายจังหวัด (Poverty ratio) หมายถึง ร้อยละของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจนซึ่งเส้นความยากจนของแต่ละจังหวัดในแต่ละปีนั้นจะมีความแตกต่างกัน และในปี พ.ศ. 2563 สัดส่วนคนจนทั่วประเทศเพิ่มขึ้น โดยจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้มีสัดส่วนคนจนเกินร้อยละ 10 หลายจังหวัด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ดังนั้น จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ การเก็บภาษีต่าง ๆ ของภาครัฐที่ลดลงตามไปด้วย จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงคาดคะเนว่า จำนวนคนจนที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. ที่ลดน้อยลงไปด้วย ในขณะเดียวกัน การลดสัดส่วนคนจน คือ เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หน่วยงานของรัฐทุกส่วนราชการต้องส่งเสริมดูแลช่วยเหลือคนจนเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รายงานการประเมินความยากจน ปี พ.ศ.2550 ได้มีข้อเสนอแนะให้ อปท. ทั่วประเทศกระจายโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นของประชาชน สร้างคุณภาพชีวิตและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเชื่อได้ว่ารัฐมีแนวโน้มจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้แก่ อบจ. เพื่อดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว

ผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า สัดส่วนคนจน (Poverty ratio) แปรผกผัน กับการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) และรายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) กล่าวคือ สัดส่วนคนจน

ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. ลดลง หรือ สัดส่วนคนจน ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน สัดส่วนคนจน (Poverty ratio) แปรผันตรง กับ เงินอุดหนุน (Grant) กล่าวคือ สัดส่วนคนจน ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. เพิ่มขึ้น หรือ สัดส่วนคนจน ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ลดลง ผู้ศึกษาจึงสามารถกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	สัดส่วนคนจนรายจังหวัด ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.5 *ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) (ร้อยละล้านบาท)* หมายถึง ผลรวมมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย (Final Product) ซึ่งมีค่าเท่ากับมูลค่าเพิ่ม (Value Added) จากกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดที่ผลิตขึ้นในขอบเขตของจังหวัด ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เป็นเครื่องชี้วัดถึงสถานการณ์และวัดความสามารถทางเศรษฐกิจระดับจังหวัด (สำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร, ม.ม.ป.) การจ้างงานประชาชนในพื้นที่และมีรายได้ต่อหัวสูงมันคงย่อมส่งผลให้เก็บภาษีได้มากกว่าเพราะมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า (สุจิตรา ภูลายขาว, 2559, น. 80) คนมีรายได้สูงย่อมต้องรับภาระภาษีมาก ส่วนคนรายได้น้อยควรเสียภาษีน้อยหรือไม่เสียภาษีเลย แสดงว่า จังหวัดใดที่มีคนมีรายได้สูงมากย่อมมีรายได้จากภาษีมาก ส่วนจังหวัดใดที่มีคนรายได้น้อยสูงย่อมรายได้จากภาษีน้อย ในขณะที่เดียวกัน หลักการจัดสรรรายได้ให้แก่ อบท. จะพิจารณาภาพรวมรายได้ทุกประเภท หากเงินที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารงานให้ใช้เงินอุดหนุนในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้แต่ละ อบท. ผู้ศึกษาวิเคราะห์ตามหลักการกระจายอำนาจทางการคลังและการคลังท้องถิ่น ได้ว่า รัฐบาลส่วนกลางจะต้องกระจายงบประมาณทางการคลังของรัฐบาลท้องถิ่นให้เท่าเทียมกันผ่านการอุดหนุนเงินงบประมาณสำหรับรัฐบาลท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย เพื่อให้รัฐบาล

ท้องถิ่นมีความสามารถทางการคลังในการสร้างสินค้าและบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น (สำนักงานประมาณของรัฐบาล, 2564)

ผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) แปรผันตรง กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์จังหวัด ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. เพิ่มขึ้น หรือ กรณีผลิตภัณฑ์จังหวัด ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. และ รายได้รับจัดสรรของ อบจ. ลดลง ในขณะที่ ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) แปรผกผัน กับ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์จังหวัด ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ลดลง หรือ กรณีผลิตภัณฑ์จังหวัด ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ที่เพิ่มขึ้น จากที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสามารถกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.6 สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม (Industrial GPP ratio) ประเทศไทยมีนโยบายการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรม พัฒนาการลงทุนหรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น โครงการระเบียงการขนส่ง (Transport Corridors) ระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridors) เป็นต้น (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2558) ส่งผลดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชน เกิดตัวเลขทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นส่งผลให้มีการกระจายรายได้ภายในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ผู้ศึกษาเห็นว่าผลผลิตทางภาคอุตสาหกรรมที่สูงย่อมส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีรายได้ อบจ. เพิ่มขึ้นตาม ตลอดจนภาครัฐต้องสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน

เพื่อเอื้อความสะดวกต่อการลงทุนและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนผ่านการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมด้วย

จากข้อมูลที่อ้างถึงข้างต้นในเรื่องของการจัดเก็บภาษีจากผลได้ของการลงทุน ภาคอุตสาหกรรมซึ่งส่งผลกระทบต่อการกระจายรายได้ การบริโภคภายในจังหวัดตลอดจนการลงทุน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐในเขตอุตสาหกรรมนั้น ผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม แปรผันตรง กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) และรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) กล่าวคือ สัดส่วน ผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบการจัดเก็บรายได้เอง ของ อบจ. รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ที่เพิ่มขึ้น หรือ กรณีสัดส่วน ผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ รายได้เองของ อบจ. รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ที่ลดลง จากที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึง สามารถกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ไม่ส่งผลต่อรายได้จัดสรรให้ อบจ.
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.7 สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ (Services GPP ratio) กล่าวคือ ภาคบริการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสนับสนุนภาคการผลิตอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร อาทิ ธุรกิจภาคบริการทางการเงิน การขนส่งสื่อสาร การค้าส่งค้าปลีก ตลอดจนการบริการที่ตอบสนองการส่งเสริมสุขภาพ ประเทศไทย มีศักยภาพภาคบริการค่อนข้างสูงและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ผู้ศึกษาเห็นว่าผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บ ภาษีของภาครัฐ และภาครัฐต้องอุดหนุนงบประมาณสนับสนุนภาคบริการในจังหวัดนั้นร่วมด้วย ผู้

ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ (Services GPP ratio) แปรผันตรง กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) และรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) กล่าวคือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ที่เพิ่มขึ้น หรือ กรณีสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ที่ลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. รายได้รับจัดสรรของ อบจ. และ รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ที่ลดลง จากที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ.
สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.8 พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (Area) (10,000 ตารางกิโลเมตร) ขนาดพื้นที่ของ อบท. เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ที่จัดเก็บเอง รายได้ของรัฐจัดเก็บและแบ่งให้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปิยะลักษณ์ พุทธรังค์, 2557) พื้นที่ของท้องถิ่นส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบท. (สกนธ์ วรรณวัฒน์, 2556) และการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนต้องพิจารณาความจำเป็นของค่าใช้จ่ายภายใต้ต้นทุนที่เกิดขึ้นตามขนาดของพื้นที่รับผิดชอบ (Steffensen, 2010) จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงคาดคะเนสมมติฐานได้ว่า พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (Area) แปรผันตรง กับ การจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own) รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) และรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) กล่าวคือ พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด เพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เอง , รายได้รับจัดสรรและเงินอุดหนุนของ อบจ. ที่เพิ่มขึ้น หรือกรณี พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด ลดลง อาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เอง, รายได้รับจัดสรรและเงินอุดหนุนของ อบจ. ที่ลดลง ผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H ₀	H ₁
พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้ว จัดสรรให้ อบจ.	พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้ว จัดสรรให้ อบจ.
พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.9 จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (Village) (หมู่บ้าน) ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) พบว่า ปี พ.ศ. 2560-2565 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการทบทวนมีการรายงานข้อมูลโดยใช้จำนวนหมู่บ้านเป็นหน่วยรายงานปัญหาภัยพิบัติเพื่อจัดสรรงบประมาณ เช่น จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย หากพื้นที่ใดมีจำนวนหมู่บ้านประสบปัญหาภัยพิบัติมากและต่อเนื่องทุกปีย่อมมีการตั้งงบประมาณรายได้เพื่อเตรียมพร้อมแก้ไขป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงคาดคะเนว่าจำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (Village) แปรผันตรง กับการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. (Own), รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) และเงินอุดหนุน (Grant) กล่าวคือ จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัดเพิ่มขึ้นอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เอง, รายได้รับจัดสรรและเงินอุดหนุนของ อบจ. ที่เพิ่มขึ้น หรือกรณีจำนวนหมู่บ้านรายจังหวัดลดลงอาจทำให้เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เอง, รายได้รับจัดสรรและเงินอุดหนุนของ อบจ. ที่ลดลง จากที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสามารถกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นดังกล่าวต่อตัวแปรตาม รายได้ทั้ง 3 ประเภท ได้ดังนี้

H_0	H_1
จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.	จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ไม่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ.
จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ.	จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ.
จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.	จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน) ไม่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ.

2.2.10 *ภูมิภาค (Region)* แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรอบการพัฒนาซึ่งหน่วยราชการต้องดำเนินการให้สอดคล้องและต้องจัดทำแผนพัฒนาภาคให้เหมาะสมกับศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัด โอกาส อุปสรรคของภูมิภาคนั้น ผู้วิจัยจึงแบ่งภูมิภาคตามหลักเกณฑ์กรมการปกครอง 4 ภูมิภาค ดังนี้

1) *ภาคกลาง* ได้แก่จังหวัดกาญจนบุรี ชัยนาท นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ระยองและสระแก้ว รวม 25 จังหวัด

2) *ภาคเหนือ* ได้แก่จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี รวม 17 จังหวัด

3) *ภาคใต้* ประกอบด้วยจังหวัด กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี รวม 14 จังหวัด

4) *ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* ประกอบด้วยจังหวัด กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี รวม 19 จังหวัด

ข้อมูลภูมิภาคเป็นตัวแปรในลักษณะตัวแปรหุ่น (Dummy) ได้แก่ Region1 คือ ภาคกลาง, Region2 คือ ภาคเหนือ และ Region3 คือ ภาคใต้ โดย 3 ตัวแปรใช้เป็นตัวแทนการวิเคราะห์หาอิทธิพลที่ส่งผลต่อรายได้ทั้ง 3 ประเภท และกำหนดให้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคที่ใช้ในการเปรียบเทียบและกำหนดสมมติฐานในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามรายได้ทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

H ₀	H ₁
การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ส่งผลให้มีรายได้จัดเก็บเอง แตกต่างจาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ไม่ส่งผลให้มีรายได้จัดเก็บเอง แตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ส่งผลให้มีรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรร แตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ไม่ส่งผลให้มีรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรร แตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ส่งผลให้มีรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุน แตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การเป็น อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ไม่ส่งผลให้มีรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุน แตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.รูปแบบวิธีการศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการใช้ข้อมูลทางสถิติขั้นทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณรายได้ของ อบจ. ข้อมูลประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ ขนาดพื้นที่ ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยราชการที่จัดทำเอกสารเผยแพร่ ในรูปแบบตารางข้อมูล Panel data มาวิเคราะห์โดยวิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง ในรูปแบบการเปรียบเทียบและสามารถเข้าใจได้ง่าย และนำข้อมูลมาปรับปรุงคำนวณทางคณิตศาสตร์เพื่อนำเสนอออกมาให้รูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องการเพื่อวิเคราะห์ผลรวมทางสถิติ ผลการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น สามารถนำไปวิเคราะห์หรืออธิบายข้อมูลการใช้งบประมาณและใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจต่อไป เป็นการศึกษาเพื่อบรรยายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์โดยวิธีเศรษฐมิติ (Econometrics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐศาสตร์ ทดสอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และเพื่อประเมินค่าต่าง ๆ ให้ได้ผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ (ปิยะลักษณ์ พุทรวงศ์และกัญสุดา นิมอนุสรณ์กุล, 2555) อันเป็นการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยต้องผ่านการทดสอบต่าง ๆ ว่าตัวแปรรวมถึงแบบจำลองที่ใช้ในการทดสอบข้อมูลนั้น สามารถให้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือได้ มีนัยสำคัญทางสถิติมีคุณลักษณะที่ดีตามองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาและมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

3.1 แบบจำลอง

$$3.1.1 \text{ Own} = f \left(\begin{array}{l} \text{Pop, Old ratio, Child ratio, Poverty ratio,} \\ \text{GPP, Industrial GPP ratio,} \\ \text{Services GPP ratio, Area, Villages, Region1,} \\ \text{Region2, Region3} \end{array} \right)$$

$$3.1.2 \text{ Tax} = f \left(\begin{array}{l} \text{Pop, Old ratio, Child ratio, Poverty ratio,} \\ \text{GPP, Industrial GPP ratio,} \\ \text{Services GPP ratio, Area, Villages, Region1,} \\ \text{Region2, Region3} \end{array} \right)$$

$$3.1.3 \text{ Grant} = f \left(\begin{array}{l} \text{Pop, Old ratio, Child ratio, Poverty ratio,} \\ \text{GPP, Industrial GPP ratio,} \\ \text{Services GPP ratio, Area, Villages, Region1,} \\ \text{Region2, Region3} \end{array} \right)$$

โดยที่

Own = รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง (ร้อยล้านบาท)

Tax = รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. (ร้อยล้านบาท)

Grant = รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. (ร้อยล้านบาท)

Pop = จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด (10,000 คน)

Old ratio = สัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไปตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด

Child ratio = สัดส่วนเด็กอายุ 2-15 ปี ตามทะเบียนราษฎรรายจังหวัด

Poverty ratio = สัดส่วนคนจนรายจังหวัด

GPP = ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ร้อยล้านบาท)

Industrial GPP ratio = สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม

Services GPP ratio = สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ

Area = พื้นที่รับผิดชอบรายจังหวัด (10,000 ตารางกิโลเมตร)

Villages = จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัด (หมู่บ้าน)

Region1 = อบจ. ในภาคกลางเทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Dummy)

Region2 = อบจ. ในภาคเหนือเทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Dummy)

Region3 = อบจ. ในภาคใต้เทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Dummy)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางแบบต่อเนื่อง

การทดสอบแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้แก่ วิธีการ Random Effect Model (REM) และ Fixed Effect Model (FEM) ผ่านการทดสอบ Hausman test พิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองว่าสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant พิจารณาความเปลี่ยนแปลงตามเวลาได้หรือไม่ โดยที่ Time-invariant variable เป็นตัวแปรที่มีค่าคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลาและไม่สามารถวัดค่าได้เนื่องจากแฝงตัวอยู่นอกสมการ มากกว่านั้น หน่วยสำรวจ (Cross section unit) มีความแตกต่างกันทำให้ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรที่แฝงอยู่นอกสมการแตกต่างกัน (Unobserved heterogeneity) และเป็นตัวแปรเฉพาะตัวที่ไม่แปรค่าตามเวลา และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (มนตรี พิริยะกุล, 2556, น. 41-54 อ้างถึง Gujarati and Porter, 2009 p.593)

โดยที่วิธีการ REM เป็นการวิเคราะห์ซึ่งมีหน่วยสำรวจที่แปรไปตามความเป็นตัวของตัวเอง หรือ (Subject-specific characteristic) มีความคงที่ในหน่วยสำรวจตนเองแต่จะแปรผันไปตามระหว่างหน่วยสำรวจ แปรผันตามเวลา (Time-invariant) เทอมจะมีความคงที่เท่ากับค่าเฉลี่ยจากประชากรของหน่วยสำรวจและมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ทำให้หน่วยสำรวจมีค่าเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ย โดยที่ $W_{it} = \varepsilon_i + u_{it}$ ไม่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระตามข้อตกลง Error in variable ตลอดจน ε_i และ u_{it} มีคุณสมบัติตามข้อตกลงการถดถอยทุกประการ อย่างไรก็ตาม ε_i อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระได้เนื่องด้วย Unobserved subject-specific characteristic กรณีเช่นนี้จะสะท้อนว่าเกิดปัญหา Error in variable ค่าประมาณเอนเอียงและปัญหาดังกล่าวไม่หมดไป ด้วย W_{it} มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ มีความผันแปรของความคลาดเคลื่อนด้านอนุกรมเวลา u_{it} และความคลาดเคลื่อนด้านตัดขวาง ε_i

ในขณะที่ FEM เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่ถูกอ้อมข้าม (Omit) ที่มีอิทธิพลคงที่อยู่เฉพาะส่งผลแตกต่างกันภายในหน่วยสำรวจ ไม่แปรผันตามเวลา (Unobserved time-invariant) โดยการไม่แปรผันตามเวลานั้นต้องพยายามควบคุมหรือกระทำการใด ๆ ปัจจัยภายนอกอยู่ภายในกรอบที่กำหนดให้ไม่สามารถส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้ อาจกระทำการโดยกำจัดอิทธิพลของปัจจัยภายนอกหรือนำปัจจัยภายนอกมารวมเป็นตัวแปรอิสระผ่านกระบวนการตัวแปรหุ่น (Dummy variable) เป็นการนำเสนอตัวแปรภายนอกที่มีอิทธิพลแฝงที่วัดค่าโดยตรงได้ยากในรูปแบบตัวแปรทางอ้อม (มนตรี พิริยะกุล, 2556, น. 41-54)

3.2.1 การทดสอบ Hausman test

สำหรับ panel data ผู้ศึกษาได้พิจารณาวิธีการวิเคราะห์แบบจำลอง 2 แบบจำลอง คือ FEM เปรียบเทียบกับ REM เพื่อเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม โดยลำดับแรกใช้ การทดสอบ Hausman test พิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง REM ว่าสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant ได้ดีหรือไม่ โดยกำหนดเงื่อนไขสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : ไม่มี ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant

H_1 : มี ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant

การแปลผลทดสอบ

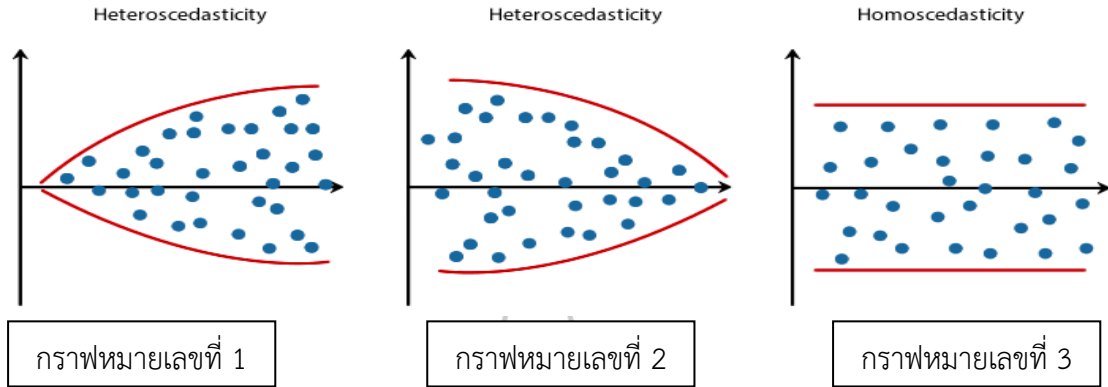
กรณีที่ 1 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบ REM ของตัวแปรนั้น น้อยกว่าค่า α เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 ที่ว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น มี ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant ดังนั้น จึงต้องใช้วิธีการทดสอบตามแบบจำลอง FEM ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า

กรณีที่ 2 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบ REM ของตัวแปรนั้น มากกว่าค่า α เป็นการยอมรับสมมติฐาน H_0 ที่ว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น ไม่มี ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant ดังนั้น ในการวิเคราะห์จึงควรใช้วิธีการ REM ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า

3.2.2 การทดสอบปัญหา Heteroscedasticity

เป็นการทดสอบค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนหรือการยืนยันคุณลักษณะของความเป็น BLUE (Best Linear Unbiased Estimator) ทดสอบค่าความกระจายตัวของตัวแปรอิสระว่าเป็น Homoscedasticity ลักษณะของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Variance ของ Error) มีค่าคงที่ (Constant) ในทุก ๆ Level ของตัวแปรอิสระ ซึ่งหากเป็นกระจายตัวของตัวแปรอิสระไม่คงที่ จะเรียกว่า Heteroscedasticity หรือลักษณะของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Variance ของ Error) มีค่าไม่คงที่ (Constant) ในทุก ๆ Level ของตัวแปรอิสระ แสดงดังภาพที่ 3.1 โดยจะเห็นว่าการกระจายตัวลักษณะ Heteroscedasticity มีการกระจายตัวเป็นฟังก์ชันของตัวแปร X กล่าวคือ กราฟหมายเลขที่ 1 เมื่อตัวแปร X มีค่าเพิ่มขึ้น จะส่งผลทำให้ตัวแปร y ก็มีค่าเพิ่มขึ้นเช่นกัน กราฟหมายเลขที่ 2 เมื่อตัวแปร X มีค่าเพิ่มขึ้นตัวแปร y มี

ค่าลดลงเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน กราฟหมายเลขที่ 3 จะเห็นว่า ตัวแปร X และตัวแปร y มีการกระจายตัวแบบเท่า ๆ กันตลอดช่วงเวลา

ภาพที่ 3.1 ความกระจายตัวของตัวแปรอิสระลักษณะต่าง ๆ

ที่มา : Chaiyadecha (2022)

ทดสอบว่าเกิดปัญหา Heteroscedasticity หรือไม่ เพื่อทดสอบค่าความกระจายตัวของตัวแปรอิสระว่าต้องมีลักษณะเป็น Homoscedasticity หรือลักษณะของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (Variance ของ Error) มีค่าคงที่ (Constant) ในทุก ๆ Level ของตัวแปรอิสระ Independence variables หรือการพิจารณาระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (e_i) กับค่าทำนายของตัวแปรตาม (y_i) โดยหากพบว่า ค่า (e_i) กระจายอยู่รอบค่า 0 ไม่ว่าค่า y จะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไรก็ตามนั้นจะสะท้อนว่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนคงที่ในทุกค่าของ X ไม่เกิดปัญหา Heteroscedasticity โดยวิธี Groupwise Modified Wald Test และมีสมมติฐานการทดสอบ ดังนี้

H_0 : ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น ไม่มี ความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่) มีลักษณะความเป็น Homoscedasticity แสดงเป็นสมการได้ว่า

$$\text{Variance}(Y|X) = \sigma^2$$

H_1 : ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น มี ความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนไม่เป็นค่าคงที่) มีลักษณะความเป็น Heteroscedasticity แสดงเป็นสมการได้ว่า

$$\text{Variance}(Y|X) \neq \sigma^2 \text{ หรือ } \text{Variance}(Y|X) = f(X)$$

การแปลผลทดสอบ

กรณีที่ 1 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบ REM ของตัวแปรนั้น มากกว่าค่า α เป็นการยอมรับสมมติฐาน H_0 ที่ว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น ไม่มี ความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่) มีลักษณะความเป็น Homoscedasticity ไม่เกิดปัญหาความเป็น Heteroscedasticity

กรณีที่ 2 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบนั้น น้อยกว่าค่า α เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 ที่ว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น มี ความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน (ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนไม่เป็นค่าคงที่) เกิดปัญหาความเป็น Heteroscedasticity

การแก้ไขปัญหาปัญหา Heteroscedasticity สามารถดำเนินการด้วย Robust Standard Errors เพื่อให้มีการตรวจสอบผลลัพธ์จากโมเดลใหม่อีกครั้ง ผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงค่าความคลาดเคลื่อนที่ถูกปรับแก้ให้ทนทานต่อปัญหา Heteroscedasticity ซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์และตีความที่ถูกต้องมากขึ้น

3.2.3 การทดสอบปัญหา Autocorrelation

ทดสอบความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลองว่ามีหรือไม่ อย่างไร หากพบว่ามีความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง จะสะท้อนว่าเกิดปัญหา Autocorrelation ในทางตรงกันข้าม หากพบที่ไม่มีความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง จะสะท้อนว่า ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation

ทดสอบว่ามีปัญหา Autocorrelation หรือไม่ เพื่อทดสอบว่าแบบจำลอง FEM มีความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลองหรือไม่ อย่างไร โดยวิธี Wooldridge Test และมีสมมติฐาน คือ Null hypothesis: No first-order autocorrelation หรือแสดงได้ ดังนี้

H_0 : ไม่มี ความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง

H_1 : มี ความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง

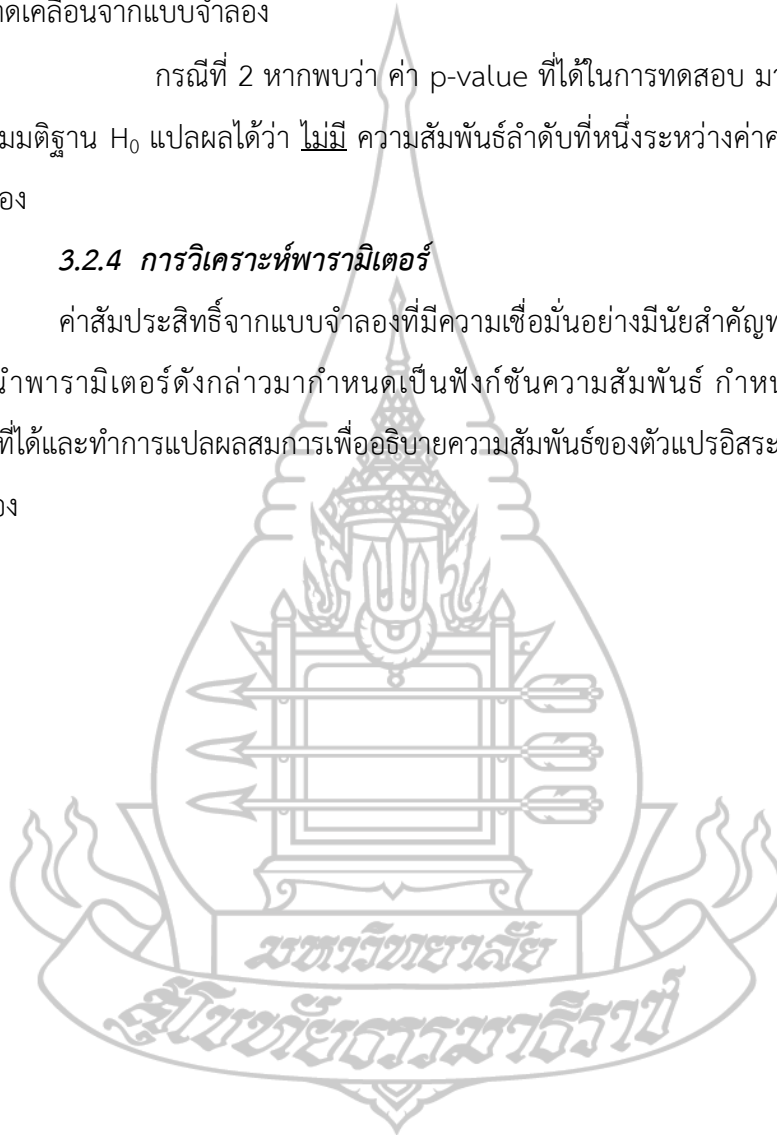
การแปลผลทดสอบ

กรณีที่ 1 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบ น้อยกว่าค่า α เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 แปลผลได้ว่า มี ความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง

กรณีที่ 2 หากพบว่า ค่า p-value ที่ได้ในการทดสอบ มากกว่าค่า α เป็นการยอมรับสมมติฐาน H_0 แปลผลได้ว่า ไม่มี ความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง

3.2.4 การวิเคราะห์พารามิเตอร์

ค่าสัมประสิทธิ์จากแบบจำลองที่มีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 และนำพารามิเตอร์ดังกล่าวมากำหนดเป็นฟังก์ชันความสัมพันธ์ กำหนดสมการจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้และทำการแปลผลสมการเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามทั้ง 3 แบบจำลอง

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ.

1.1 โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ. กับ อปท. อื่น

กฎหมายบัญญัติแหล่งที่มารายได้แตกต่างกันตามอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน สถิติข้อมูลงบประมาณรายได้เปรียบเทียบระหว่าง อบจ. เทศบาล อบต. แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 รายได้ อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 จำแนกตามประเภทรายได้

หน่วย : ล้านบาท

	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย
อบจ.								
จัดเก็บเอง	5,735.15	6,004.07	5,492.68	5,941.99	5,505.28	4,987.78	4,382.54	5,435.64
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	75.46	79.00	72.27	78.18	72.44	65.63	57.67	71.52
สัดส่วน (%)	8.48	9.00	8.10	7.49	7.67	6.70	6.71	7.74
อัตราเติบโต (%)	-7.68	4.69	-8.52	8.18	-7.35	-9.40	-12.13	-4.60
รับจัดสรร	37,665.20	40,803.81	42,243.30	43,974.48	36,106.71	40,539.03	44,447.70	40,825.75
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	495.59	536.89	555.83	578.61	475.09	533.41	584.84	537.18
สัดส่วน (%)	55.66	61.16	62.31	55.41	50.29	54.43	68.05	58.19
อัตราเติบโต (%)	1.89	8.33	3.53	4.10	-17.89	12.28	9.64	3.12
เงินอุดหนุน	24,270.15	19,905.90	21,057.05	29,441.25	30,179.27	28,950.03	16,483.93	24,326.80
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	319.34	261.92	277.07	387.38	397.10	380.92	216.89	320.09
สัดส่วน (%)	35.87	29.84	31.06	37.10	42.04	38.87	25.24	34.29
อัตราเติบโต (%)	-4.50	-17.98	5.78	39.82	2.51	-4.07	-43.06	-3.07

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย
รายได้รวม	67,670.50	66,713.78	67,793.03	79,357.72	71,791.26	74,476.84	65,314.17	70,445.33
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	890.40	877.81	892.01	1,044.18	944.62	979.96	859.40	926.91
สัดส่วน (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อัตราเติบโต (%)	-1.35	-1.41	1.62	17.06	-9.53	3.74	-12.30	-0.31
เทศบาล								
จัดเก็บเอง	23,014.58	23,997.82	24,941.13	27,155.59	14,102.39	13,563.63	25,997.15	21,824.61
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	9.31	9.71	10.09	10.99	5.70	5.49	10.52	8.83
สัดส่วน (%)	11.33	11.53	11.31	11.69	6.43	5.97	10.72	9.85
อัตราเติบโต (%)	4.89	4.27	3.93	8.88	-48.07	-3.82	91.67	8.82
รับจัดสรร	86,960.89	93,734.93	100,980.26	102,944.12	95,238.25	97,451.38	104,686.33	97,428.02
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	35.18	37.92	40.85	41.64	38.53	39.42	42.35	39.41
สัดส่วน (%)	42.80	45.04	45.79	44.30	43.45	42.89	43.18	43.92
อัตราเติบโต (%)	-1.37	7.79	7.73	1.94	-7.49	2.32	7.42	2.62
เงินอุดหนุน	93,225.04	90,400.82	94,616.21	102,256.00	109,827.67	116,199.03	111,767.25	102,613.15
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	37.71	36.57	38.28	41.37	44.43	47.01	45.21	41.51
สัดส่วน (%)	45.88	43.43	42.90	44.01	50.11	51.14	46.10	46.22
อัตราเติบโต (%)	-6.16	-3.03	4.66	8.07	7.40	5.80	-3.81	1.85
รายได้รวม	203,200.51	208,133.57	220,537.60	232,355.71	219,168.31	227,214.04	242,450.73	221,865.78
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	82.20	84.20	89.21	94.00	88.66	91.92	98.08	89.75
สัดส่วน (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อัตราเติบโต (%)	-2.99	2.43	5.96	5.36	-5.68	3.67	6.71	2.21
อบต.								
จัดเก็บเอง	11,480.36	12,096.21	14,439.95	12,970.16	7,283.93	7,189.71	14,456.15	11,416.64
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	2.17	2.28	2.72	2.45	1.37	1.36	2.73	2.15
สัดส่วน (%)	5.19	5.35	6.01	5.15	3.01	2.72	5.22	4.66
อัตราเติบโต (%)	4.75	5.36	19.38	-10.18	-43.84	-1.29	101.07	10.75
รับจัดสรร	98,458.13	105,622.23	115,098.53	116,715.83	106,136.38	114,308.10	124,581.54	111,560.11
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	18.58	19.93	21.72	22.02	20.03	21.57	23.51	21.05
สัดส่วน (%)	44.55	46.70	47.93	46.31	43.82	43.29	45.01	45.37
อัตราเติบโต (%)	2.77	7.28	8.97	1.41	-9.06	7.70	8.99	4.01

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

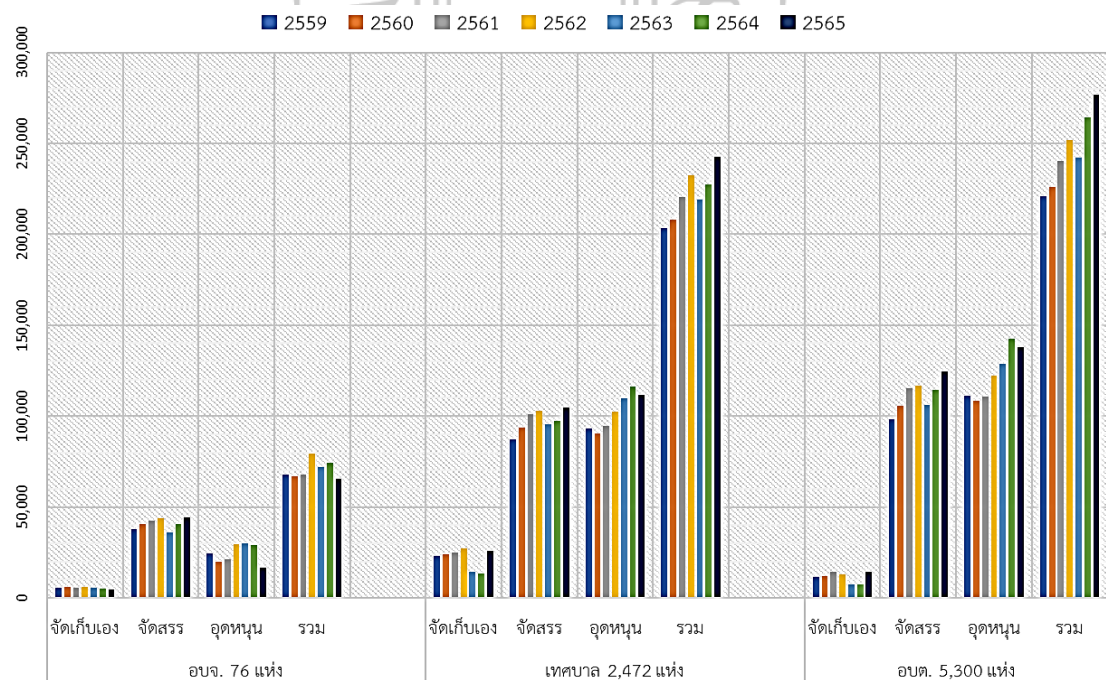
หน่วย : ล้านบาท

	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย
อบต.								
เงินอุดหนุน	111,090.80	108,441.59	110,591.45	122,346.41	128,813.64	142,575.02	137,737.25	123,085.17
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	20.96	20.46	20.87	23.08	24.30	26.90	25.99	23.22
สัดส่วน (%)	50.26	47.95	46.05	48.54	53.18	53.99	49.77	49.96
อัตราเติบโต (%)	-5.86	-2.38	1.98	10.63	5.29	10.68	-3.39	2.42
รายได้รวม	221,029.29	226,160.03	240,129.93	252,032.40	242,233.94	264,072.83	276,774.94	246,061.91
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	41.70	42.67	45.31	47.55	45.70	49.83	52.22	46.43
สัดส่วน (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อัตราเติบโต (%)	-1.66	2.32	6.18	4.96	-3.89	9.02	4.81	3.11

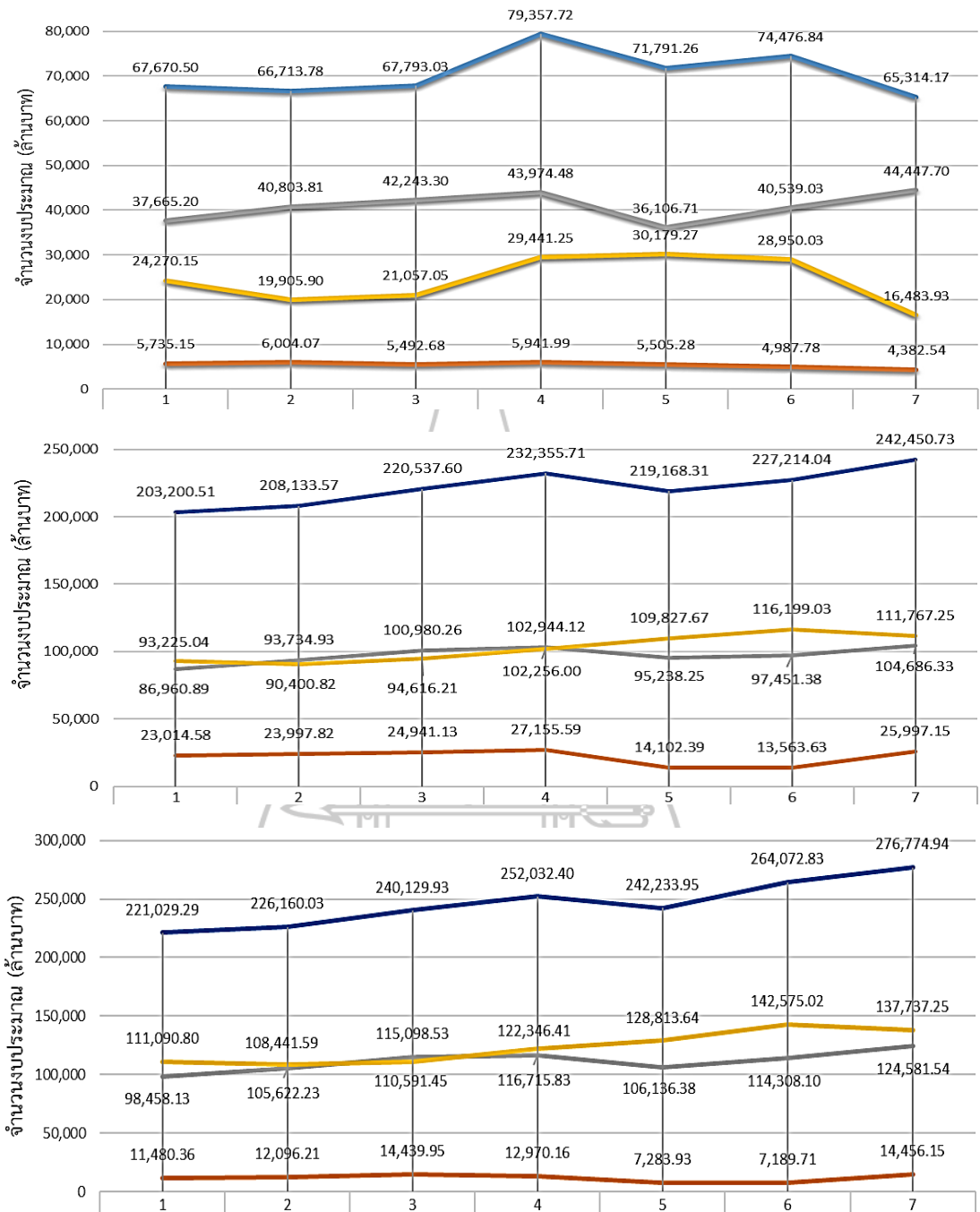
ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2565)

จากตารางที่ 4.1 แสดงโครงสร้างรายได้ อบจ. เทศบาลและ อบต. ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ถึง 2565 สะท้อนเป็นกราฟแท่งดังภาพที่ 4.1 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ อบจ. เทศบาล และอบต. ทั่วประเทศ ให้ทราบถึงสัดส่วนหรือปริมาณงบประมาณ

หน่วย : ล้านบาท

ภาพที่ 4.1 กราฟแท่งรายได้ อบจ. เทศบาลและอบต. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565

ภาพที่ 4.2 กราฟเส้นรายได้ อบจ. เทศบาลและอบต. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565

ด้านกราฟเส้นแสดงดังภาพที่ 4.2 สามารถนำเสนอทิศทางการเติบโตและภาพรวมสัดส่วนรายได้จัดเก็บเอง รายได้เงินจัดสรรและรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. เทศบาลและอบต. โดยที่แกนตั้งแสดงจำนวนงบประมาณ (ล้านบาท) อปท. แต่ละประเภทมีช่วงงบประมาณที่แตกต่างกัน เนื่องจากรายได้โดยรวมขึ้นกับจำนวน อปท. นั้น ๆ ในประเทศ กล่าวคือ อบจ. มีจำนวน 76 แห่งทั่ว

ประเทศ รายได้รวม 7 ปีอยู่ที่ช่วง 65,314.17 ถึง 79,357.72 ล้านบาท ในขณะที่เทศบาลมีจำนวน 2,472 แห่งทั่วประเทศ รายได้รวม 7 ปีอยู่ที่ช่วงระหว่าง 203,200.5 ถึง 242,450.73 ล้านบาท ลำดับสุดท้าย อบต. มีจำนวนมากถึง 5,300 แห่งทั่วประเทศรายได้รวม 7 ปีอยู่ช่วงระหว่าง 221,029.29 ถึง 276,774.94 ล้านบาท

ในรอบ 7 ปี พบว่า อบต. มีรายได้รวมมากที่สุดท่ามกลางรายได้ของ อปท. รูปแบบทั่วไป และในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนมากที่สุดเท่ากับ 276,775.94 ล้านบาท มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.11 ต่อปี โดยมีจำนวน อบต. ทั้งสิ้น 5,300 แห่ง เทศบาลมีรายได้รวมมากเป็นลำดับรองลงมา โดยในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนมากที่สุด 242,450.73 ล้านบาท มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.21 ต่อปี โดยมีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้น 2,472 แห่ง และ อบจ. มีรายได้รวมน้อยที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนมากที่สุด 79,357.72 ล้านบาท มีอัตราการเติบโตลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.31 ต่อปี โดยมีจำนวน อบจ. ทั้งสิ้น 76 แห่ง

โครงสร้างรายได้เทศบาลและอบต. มีรายได้จัดสรรและเงินอุดหนุนใกล้เคียงกัน ส่วน อบจ. มีรายได้จัดสรรจำนวนมากกว่ารายได้ประเภทอื่น ด้านรายได้จัดเก็บเอง อปท. ทุกประเภทมีความสามารถจัดเก็บเองจำนวนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเภทรายได้อื่น ๆ

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบค่าเฉลี่ยรายได้ต่อแห่งของ อปท. แต่ละประเภท จะทำให้เห็นความชัดเจนมากกว่า โดยจากตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยรายได้ต่อ 1 แห่ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559-2565 แยกประเภท ได้มีผลการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ซึ่งจะได้ว่า อบจ. ที่มีพื้นที่ดูแลรับผิดชอบขนาดใหญ่ระดับจังหวัด มีจำนวน 76 แห่ง มีงบประมาณรายได้เฉลี่ยรวมต่อ 1 แห่งมากที่สุด คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 859.40 -1,044.18 ล้านบาท รองลงมา คือ เทศบาล มีจำนวน 2,472 แห่ง มีงบประมาณรายได้รวมต่อ 1 แห่ง คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 82.20 - 98.08 ล้านบาท และลำดับสุดท้าย อบต. มีจำนวน 5,300 แห่ง มีงบประมาณรายได้รวมต่อ 1 แห่งน้อยที่สุด คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 41.70 - 52.22 ล้านบาท

หากเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อ 1 แห่งของ อปท. แบบทั่วไป พบว่า อบจ. มีค่าเฉลี่ยรายได้อยู่ที่แห่งละ 926.91 ล้านบาทต่อปี เป็นจำนวนงบประมาณที่มากที่สุด รองลงมา คือ เทศบาล มีค่าเฉลี่ยรายได้อยู่ที่แห่งละ 89.75 ล้านบาทต่อปี และลำดับสุดท้าย คือ อบต. มีค่าเฉลี่ยรายได้อยู่ที่แห่งละ 46.43 ล้านบาทต่อปี แสดงเพิ่มเติมดังตารางที่ 4.1 อธิบายโครงสร้างรายได้จำแนกตามประเภท อปท. ดังนี้

1.1.1 รายได้ของ อบจ. 1 แห่ง ช่วง 7 ปี พ.ศ. 2559 -2565 มีรายได้หลักจากเงินจัดสรรจำนวนมากที่สุด มีสัดส่วนช่วงร้อยละ 50.29-68.05 ของรายได้ทั้งหมด โดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.11 ต่อปี รองลงมาคือ รายได้จากเงินอุดหนุนมีสัดส่วนอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 25.24 -42.04 ของรายได้ทั้งหมด โดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.07 ต่อปี และรายได้จากการจัดเก็บเองนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด มีสัดส่วนอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 6.70 – 9.00 ของสัดส่วนรายได้ อบจ. ทั้งหมด โดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.60 ต่อปี

1.1.2 รายได้ของ เทศบาล 1 แห่ง ช่วง 7 ปี พ.ศ. 2559 -2565 มีรายได้หลักจากเงินจัดสรรและรายได้จากเงินอุดหนุนสลับกัน ใน 7 ปี มีจำนวน 4 ปีที่มีรายได้เงินอุดหนุนเป็นรายได้หลัก (สัดส่วนที่มากกว่า) และ 3 ปี ที่มีรายได้รับจัดสรรเป็นรายได้หลัก (สัดส่วนที่มากกว่า) ซึ่งสัดส่วนรายได้ทั้งสองไม่ต่างกันมากนักอยู่ในช่วงความแตกต่างร้อยละ 1.61-3.08 กล่าวคือ รายได้หลักจากเงินจัดสรรมีสัดส่วนอยู่ช่วงประมาณร้อยละ 42.80-45.79 ของรายได้ทั้งหมด มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.62 ต่อปี และรายได้จากเงินอุดหนุนมีสัดส่วนอยู่ช่วงประมาณร้อยละ 42.91-54.14 ของรายได้ทั้งหมด มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.85 ต่อปี และรายได้จากการจัดเก็บเองนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด มีสัดส่วนอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 3.82-91.67 ของสัดส่วนรายได้เทศบาลทั้งหมด โดยอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8.82 ต่อปี มากกว่านั้น หากพิจารณากราฟเส้นภาพที่ 5 จะเห็นว่ารายได้เงินจัดสรรและรายได้จากเงินอุดหนุนของเทศบาล ทั้งสองมีทิศทางตรงข้ามกันเสมอ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อเทศบาลมีรายได้จากเงินจัดสรรมากเทศบาลจะมีรายได้จากเงินอุดหนุนจะน้อย ในขณะเดียวกัน หากเทศบาลมีรายได้จากเงินจัดสรรน้อยเทศบาลจะมีรายได้จากเงินอุดหนุนมากนั่นเอง ส่วนรายได้จากการจัดเก็บเองนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด

1.1.3 รายได้ของ อบต. 1 แห่ง ช่วง 7 ปี พ.ศ. 2559 -2565 มีรายได้หลักจากเงินอุดหนุนเป็นหลัก (มีสัดส่วนที่มากกว่า) เป็นจำนวน 6 ปี แต่ในปี พ.ศ. 2561 มีรายได้หลักจากรายได้รับจัดสรร (สัดส่วนที่มากกว่า) ซึ่งสัดส่วนรายได้ทั้งสองต่างกันในช่วงสัดส่วนร้อยละ 1.24 - 10.60 โดยรายได้จากเงินจัดสรรมีสัดส่วนอยู่ช่วงประมาณร้อยละ 43.29-47.94 ของสัดส่วนรายได้ทั้งหมด โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.01 ต่อปี และรายได้จากเงินอุดหนุนมีสัดส่วนอยู่ช่วงประมาณร้อยละ 46.06-53.98 ของสัดส่วนรายได้ทั้งหมด โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.42 ต่อปี และรายได้จากการจัดเก็บเองนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด มีสัดส่วนอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 1.29- 101.07 ของสัดส่วนรายได้ อบต. ทั้งหมด โดยอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.75 ต่อปี หากพิจารณาจากกราฟเส้นภาพที่ 5 จะเห็นว่ารายได้เงินจัดสรรและรายได้จากเงินอุดหนุนของ อบต. ทั้ง

สองมีทิศทางตรงข้ามกันเสมอ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อ อบต. มีรายได้จากเงินจัดสรรมาก อบต. จะมีรายได้จากเงินอุดหนุนจะน้อย ในขณะที่เดียวกัน หาก อบต. มีรายได้จากเงินจัดสรรน้อย อบต. จะมีรายได้จากเงินอุดหนุนมากนั่นเอง ส่วนรายได้จากการจัดเก็บเองนั้นมีจำนวนน้อยที่สุด

1.1.4 สรุปรายได้หลักของ อบต. ทั้ง 3 ประเภท พึ่งพาจากการจัดสรรและอุดหนุนให้จากรัฐบาลส่วนกลาง รายได้หลักของ อบจ. มาจากเงินจัดสรรสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมา คือ รายได้จากเงินอุดหนุนมีสัดส่วนในช่วงประมาณร้อยละ 24-42 ของรายได้ทั้งหมด เทศบาลที่มีรายได้หลักคือเงินจัดสรรและเงินอุดหนุนสัดส่วนไม่แตกต่างกันโดยมีสัดส่วนรายได้รับจัดสรรมากกว่าจำนวน 4 ปี เงินอุดหนุนจำนวนมากกว่าจำนวน 3 ปี ด้าน อบต. พึ่งพาเงินอุดหนุนเป็นหลัก 6 ปี โดยมีเพียง 1 ปีที่รายได้รับจัดสรรมีสัดส่วนมากกว่า ด้านรายได้จัดเก็บเองของ อบต. ทั้ง 3 ประเภทมีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบจะพบว่ามีสัดส่วนน้อยมากไม่เกินร้อยละ 20 ของรายได้ทั้งหมด เทศบาลมีความสามารถในการจัดเก็บเองมากที่สุดในทั้ง 3 ประเภทอยู่ในสัดส่วนร้อยละ 5.97-11.69 ของสัดส่วนรายได้เทศบาลทั้งหมด รองลงมาคือ อบจ. จัดเก็บเองได้ร้อยละ 6.70-9 ของสัดส่วนรายได้ อบจ. ทั้งหมด และ อบต. จัดเก็บเองได้ร้อยละ 2.73-6.00 ของสัดส่วนรายได้ อบต. ทั้งหมด

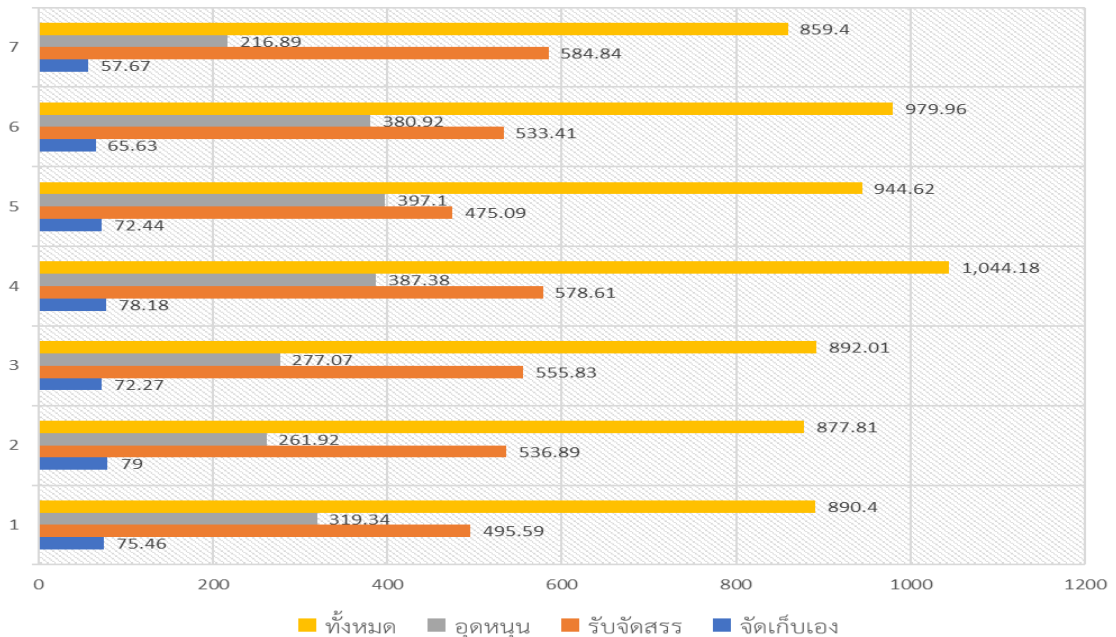
2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้ อบจ. ทั้ง 3 ประเภท

2.1 รายได้ของ อบจ. ทั่วประเทศมีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ รายได้จัดเก็บเอง ช่วงร้อยละ 6-9 ของรายได้ทั้งหมดเท่านั้น สัดส่วนรายได้ลำดับต่อมา คือ รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อยู่ในช่วงร้อยละ 25-42 โดยที่สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้มากที่สุด คือ ร้อยละ 42.04 ซึ่งเป็นงบประมาณในปี พ.ศ. 2563 และสัดส่วนที่น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 25.24 ซึ่งเป็นงบประมาณในปี พ.ศ. 2565 ที่เหลือมากกว่าร้อยละ 50 เป็นรายได้ที่รัฐบาลจัดสรร โดยที่สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรมากที่สุด คือ ร้อยละ 68.06 ซึ่งเป็นงบประมาณจัดสรรให้ในปี พ.ศ. 2565 และสัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 50.29 ซึ่งเป็นงบประมาณจัดสรรให้ในปี พ.ศ. 2563 จากข้อมูลจำนวน 7 ปี จะเห็นว่าปี พ.ศ. 2563 รายได้ที่รัฐบาลจัดสรร มีจำนวนน้อยที่สุดในขณะที่รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนมีจำนวนมากที่สุด อีกประการหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2565 รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรมีจำนวนมากที่สุดในขณะที่รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนมีจำนวนน้อยที่สุด

2.2 รายได้ที่จัดเก็บเองของ อบจ. ทั่วประเทศ จากกราฟแท่งภาพที่ 6 (แท่งซ้าย) ในปี พ.ศ. 2559 -2562 มีจำนวนลดลงและเพิ่มขึ้นสลับกัน โดยพ.ศ. 2562 เป็นจุดที่มีเงินรายได้จัดเก็บเอง สูงที่สุด ภายหลังจากนั้นปี พ.ศ. 2563 – 2565 มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง สรุปภาพรวมจำนวน ความแตกต่างของงบประมาณรายได้ที่จัดเก็บเองในแต่ละปีไม่แตกต่างกัน มีการเพิ่มและลดจำนวน เล็กน้อยมาก

2.3 รายได้จัดสรรของ อบจ. ทั่วประเทศ จากกราฟแท่งภาพที่ 6 (แท่งกลาง) ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 มีทิศทางเพิ่มขึ้นจนกระทั่ง พ.ศ. 2562 เป็นจุดที่ อบจ. ได้รับเงินรายได้จัดสรรสูงสุด แต่ ภายหลังจากปีดังกล่าว คือ ปี พ.ศ. 2563 งบประมาณลดลงอย่างชัดเจนประมาณ ช่วงประมาณ 35,000 - 45,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2564 และ 2565 มีจำนวนรายได้จัดสรรเพิ่มขึ้น ต่อเนื่องประมาณปีละ 5,000 ล้านบาท สรุปภาพรวมจำนวนความแตกต่างของงบประมาณรายได้ จัดสรรในแต่ละปีแตกต่างกันอยู่ในช่วงประมาณไม่เกิน 5,000 ล้านบาท มีเพียงปี พ.ศ. 2563 ที่มี จำนวนความแตกต่างมากที่สุดช่วงประมาณ 10,000 ล้านบาท

2.4 รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. ทั่วประเทศ จากกราฟแท่งภาพที่ 6 (แท่งขวา) พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนประมาณเกือบ 25,000 ล้านบาท ต่อมาปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนลดลงอยู่ที่ ประมาณ 20,000 ล้านบาท ค่าความแตกต่างอยู่ที่ประมาณ 5,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2561 มี จำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจน ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนงบประมาณเพิ่มขึ้นช่วงประมาณ 20,000- 30,000 ล้านบาท ซึ่งมีความแตกต่างอยู่ที่ประมาณ 10,000 ล้านบาท และ ปี พ.ศ. 2563 เป็นจุดที่มี งบประมาณเงินอุดหนุนสูงสุด อยู่ที่ประมาณ 30,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม งบประมาณลดลงในปี พ.ศ. 2564 เล็กน้อย แต่ปี พ.ศ. 2565 งบประมาณลดลงอย่างมากจากกราฟจะเห็นความแตกต่างของ งบประมาณที่ลดลงในช่วง 15,000 -30,000 ล้านบาท สรุปภาพรวมจำนวนความแตกต่างของ งบประมาณรายได้เงินอุดหนุนในแต่ละปีมีความหลากหลาย มีจำนวนความแตกต่างมากที่สุดอยู่ที่ ประมาณ 15,000 ล้านบาทและมีจำนวนความแตกต่างน้อยที่สุดประมาณ 1,000 ล้านบาท

ภาพที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยรายได้ อบจ. 1 แห่งปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565

รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง ค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 57.67 ล้านบาท คือ พ.ศ. 2565 (ปีที่ 7) และค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 79 ล้านบาท คือ พ.ศ. 2560 (ปีที่ 2) ภาพรวมทิศทางค่าเฉลี่ยรายได้จัดเก็บเองไม่คงที่ (ลดลง-เพิ่มขึ้นสลับไป) ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 (ปีที่ 6) ลดลงต่อเนื่อง แต่ตัวเลขการจัดเก็บรายได้ไม่แตกต่างกันมากนัก ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายได้ระหว่างปีไม่ต่างกันมากนัก อยู่ที่ช่วงแคบตั้งแต่ 4 - 8 ล้านบาท โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.60 ต่อปี

รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. ค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 475.09 ล้านบาท คือ พ.ศ. 2563 (ปีที่ 5) และค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 584.84 ล้านบาท คือ พ.ศ. 2565 (ปีที่ 7) โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.13 ต่อปี ภาพรวมทิศทางค่าเฉลี่ยจัดสรรลักษณะเพิ่มขึ้นในปีที่ 1 ถึง 4 และเริ่มลดลงในปีที่ 5 และเพิ่มขึ้นในปีที่ 6 ถึง 7 ต่อเนื่อง ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายได้ระหว่างปี อยู่ที่ช่วงค่อนข้างกว้างตั้งแต่ 19 -103 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.13 ต่อปี) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. ค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ที่ 216.89 ล้านบาท คือพ.ศ. 2565 (ปีที่ 7) และค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 397.1 ล้านบาท คือ พ.ศ. 2563 (ปีที่ 5) ภาพรวมทิศทางค่าเฉลี่ยเงินอุดหนุนมีลักษณะลดลง เพิ่มขึ้นและลดลง ความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายได้ระหว่างปีอยู่ที่ช่วงที่กว้างมากที่สุดเมื่อเทียบรายได้ประเภทอื่น คือ ตั้งแต่ 16-164 ล้านบาท โดยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.07 ต่อปี

ตารางที่ 4.2 รายได้จัดเก็บเอง อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้จัดเก็บเอง	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย	
ภาษีบำรุงสถานที่	รวมทั้งประเทศ	2,799.39	2,916.03	2,326.04	2,544.46	2,333.59	2,368.06	1,974.21	2,465.97
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	36.83	38.37	30.61	33.48	30.71	31.16	25.98	32.45
	สัดส่วน (%)	48.81	48.57	42.35	42.82	42.39	47.48	45.05	45.35
	อัตราเติบโต (%)	-13.67	4.17	-20.23	9.39	-8.29	1.48	-16.63	-6.26
ทรัพย์สิน	รวมทั้งประเทศ	912.17	947.14	932.84	1,177.71	1,102.97	719.29	629.11	917.32
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	12.00	12.46	12.27	15.50	14.51	9.46	8.28	12.07
	สัดส่วน (%)	15.90	15.77	16.98	19.82	20.03	14.42	14.35	16.76
	อัตราเติบโต (%)	-23.76	3.83	-1.51	26.25	-6.35	-34.79	-12.54	-6.98
ภาษีบำรุงสถานที่น้ำมัน	รวมทั้งประเทศ	692.73	773.4	820.69	852.58	866.55	842.9	875.43	817.75
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	9.11	10.18	10.80	11.22	11.40	11.09	11.52	10.76
	สัดส่วน (%)	12.08	12.88	14.94	14.35	15.74	16.90	19.98	15.27
	อัตราเติบโต (%)	15.72	11.65	6.11	3.89	1.64	-2.73	3.86	5.73
ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต	รวมทั้งประเทศ	298.41	334.08	264.3	459.09	486.75	578.86	326.47	392.57
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	3.93	4.40	3.48	6.04	6.40	7.62	4.30	5.17
	สัดส่วน (%)	5.20	5.56	4.81	7.73	8.84	11.61	7.45	7.31
	อัตราเติบโต (%)	15.97	11.95	-20.89	73.70	6.02	18.92	-43.60	8.87
ค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักรังแรม	รวมทั้งประเทศ	372.45	426.59	523.37	516.57	328.26	120.34	245.48	361.87
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	4.90	5.61	6.89	6.80	4.32	1.58	3.23	4.76
	สัดส่วน (%)	6.49	7.11	9.53	8.69	5.96	2.41	5.60	6.54
	อัตราเติบโต (%)	13.80	14.54	22.69	-1.30	-36.45	-63.34	103.99	7.70

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้จัดเก็บเอง	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย	
รวมทั่วประเทศ	365.42	394	399.81	355.47	357.6	325.59	245.45	349.05	
เบ็ดเตล็ด	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	4.81	5.18	5.26	4.68	4.71	4.28	4.59	
	สัดส่วน (%)	6.37	6.56	7.28	5.98	6.50	6.53	6.40	
	อัตราเติบโต (%)	6.17	7.25	1.45	-12.47	0.60	-9.83	-5.64	
	รวมทั่วประเทศ	218.45	176.17	92.07	9.27	6.93	2.62	43.67	78.45
สาธารณูปโภคและการพาณิชย์	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	2.87	2.32	1.21	0.12	0.09	0.03	0.57	1.03
	สัดส่วน (%)	0.05	0.04	0.02	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02
	อัตราเติบโต (%)	1.72	-19.35	-47.74	-89.93	-25.24	-62.19	1,566.79	189.15
	รวมทั่วประเทศ	76.12	36.65	33.56	26.84	22.64	30.12	42.71	38.38
อาคารรังก	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	1.00	0.48	0.44	0.35	0.30	0.40	0.56	0.50
	สัดส่วน (%)	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	อัตราเติบโต (%)	57.90	-107.69	-9.21	-25.04	-18.55	24.83	29.48	-6.90
	รวมทั่วประเทศ	5,735.15	6,004.07	5,492.68	5,941.99	5,505.28	4,987.78	4,382.54	5,435.64
รวม	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	75.46	79.00	72.27	78.18	72.44	65.63	57.67	71.52
	สัดส่วน (%)	100	100	100	100	100	100	100	100.00
	อัตราเติบโต (%)	-7.68	4.69	-8.52	8.18	-7.35	-9.40	-12.13	-4.60

ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2560), สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2565)

รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเองทั่วประเทศ จากตารางที่ 4.2 อธิบายได้ดังนี้

1) สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บได้มากที่สุดทุกปีงบประมาณ คือ ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้ายาสูบ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 42.35 มากที่สุดร้อยละ 48.81 มีค่าเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 45.35 อัตราการลดลงเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 6.26

2) **สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองลำดับที่ 2** คือ รายได้จากทรัพย์สิน ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 14.36 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 20.03 มีค่าเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 16.76 อัตราการลดลงเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 6.98 รายได้จากทรัพย์สินเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2562-2563 อาจมีสาเหตุจากเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การทำงานของภาครัฐหยุดชะงัก การใช้จ่ายเงินประมาณลดลงทำให้มีเงินสะสมหรือเงินฝากในธนาคารมากจึงได้รับดอกเบี้ยจากทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นมากกว่านั้น ปี พ.ศ. 2564-2565 ได้มีนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางให้ อปท. สามารถนำเงินสะสมมาใช้จ่ายเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจทำให้เงินสะสมหรือเงินฝากในธนาคารน้อยลงจึงได้รับดอกเบี้ยจากทรัพย์สินลดลง รายได้จากทรัพย์สินจึงลดลงอย่างชัดเจน

3) **สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองลำดับที่ 3** คือ ภาษีบำรุงจากสถานค้ำน้ำมัน ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 12.08 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 19.97 มีค่าเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 15.27 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 5.73

4) **สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองลำดับที่ 4** คือ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับ ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 4.81 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 11.61 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.31 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 8.87 รายได้ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2562 ถึง 2564 อาจมีสาเหตุจากเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างของ อบจ. ติดขัดการส่งมอบงานของเอกชนคู่สัญญาไม่เป็นไปตามระยะเวลาจึงเกิดค่าปรับจำนวนมาก รายได้ดังกล่าวจึงเพิ่มมากขึ้น ในปีพ.ศ.2562 มีอัตราการเติบโตมากถึงร้อยละ 73.70

5) **สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองลำดับที่ 5** คือ ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 2.42 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 9.53 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 6.54 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.70 ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรมลดลงในปี พ.ศ. 2563 ถึง 2564 อาจมีสาเหตุจากเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวตกต่ำ จำนวนผู้เข้าพักในโรงแรมลดลง อัตราการลดลงปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 36.45 และปี พ.ศ. 2564 ร้อยละ 63.34 อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้กระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศผ่าน “โครงการเราเที่ยวด้วยกัน” สนับสนุนค่าใช้จ่ายโรงแรมที่พักและค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวอื่น ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 ต่อเนื่องถึงปี พ.ศ. 2565 ทำให้ อบจ. ยังคงมีรายได้จากค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรมเกิดขึ้นและในปีพ.ศ. 2565 มีอัตราการเติบโตมากถึงร้อยละ 103.99

6) สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองลำดับที่ 5 คือ รายได้เบ็ดเตล็ด ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 5.60 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 7.28 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 6.40 อัตราการลดลงเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 5.64

7) สัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองอื่น ๆ รวมกันแล้วไม่เกินร้อยละ 5 คือ สาธารณูปโภค และการพาณิชย์ มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 0.02 มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 189.15 และอากรรังนกอีแอ่นมีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 0.01 มีอัตราเติบโตลดลงเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 6.90 โดยจะเห็นว่ารายได้สาธารณูปโภคและการพาณิชย์มีอัตราลดลงต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีพ.ศ.2559-2561 อาจมีสาเหตุเนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับกิจการพาณิชย์ภาคเอกชนได้ มากกว่านั้น ปีพ.ศ. 2562 เหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้รายได้จาก กิจการเดินรถประจำทางหรือขนส่ง ท่ารถ ท่าเทียบเรือลดลงมากอัตราร้อยละ 89.93

ตารางที่ 4.3 รายได้รับจัดสรร อบจ. ปังประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้จัดสรร	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย	
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์	รวมทั้งประเทศ	15,222.03	16,754.56	17,884.60	18,773.33	17,986.20	17,908.86	18,138.09	17,523.95
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	200.29	220.45	235.32	247.02	236.66	235.64	238.66	230.58
	สัดส่วน (%)	40.41	41.06	42.34	42.69	49.81	44.18	40.81	43.04
	อัตราเติบโต (%)	0.81	10.07	6.74	4.97	-4.19	-0.43	1.28	2.75
ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลฯ	รวมทั้งประเทศ	11,699.87	12,931.16	13,194.34	14,208.52	8,533.96	12,888.50	15,015.19	12,638.79
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	153.95	170.15	173.61	186.95	112.29	169.59	197.57	166.30
	สัดส่วน (%)	31.06	31.69	31.23	32.31	23.64	31.79	33.78	30.79
	อัตราเติบโต (%)	4.12	10.52	2.04	7.69	-39.94	51.03	16.50	7.42
ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ.ฯ	รวมทั้งประเทศ	9,240.66	9,462.60	9,693.63	9,316.86	8,029.88	8,438.73	9,696.65	9,125.57
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	121.59	124.51	127.55	122.59	105.66	111.04	127.59	120.07
	สัดส่วน (%)	24.53	23.19	22.95	21.19	22.24	20.82	21.82	22.39
	อัตราเติบโต (%)	3.74	2.40	2.44	-3.89	-13.81	5.09	14.91	1.55

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้จัดสรร	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย	
ค่าภาคหลวงแร่	รวมทั้งประเทศ	704.66	849.64	728.72	778.23	760.74	777.39	787.56	769.56
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	9.27	11.18	9.59	10.24	10.01	10.23	10.36	10.13
	สัดส่วน (%)	1.87	2.08	1.73	1.77	2.11	1.92	1.77	1.89
	อัตราเติบโต (%)	26.52	20.57	-14.23	6.79	-2.25	2.19	1.31	5.84
ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	รวมทั้งประเทศ	797.96	805.82	696.97	885.79	778.28	511.62	795.46	753.13
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	10.50	10.60	9.17	11.66	10.24	6.73	10.47	9.91
	สัดส่วน (%)	2.12	1.97	1.65	2.01	2.16	1.26	1.79	1.85
	อัตราเติบโต (%)	-31.39	0.99	-13.51	27.09	-12.14	-34.26	55.48	-1.11
ภาษีจัดสรรอื่น	รวมทั้งประเทศ	0.02	0.04	45.05	11.75	17.64	13.92	14.73	14.74
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	0.00	0.00	0.59	0.15	0.23	0.18	0.19	0.19
	สัดส่วน (%)	0.00	0.00	0.11	0.03	0.05	0.03	0.03	0.04
	อัตราเติบโต (%)	-99.19	100.00	112,525.00	-73.92	50.13	-21.09	5.82	16,069.54
รวม	รวมทั้งประเทศ	37,665.20	40,803.81	42,243.30	43,974.48	36,106.71	40,539.03	44,447.70	40,825.75
	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	495.59	536.89	555.83	578.61	475.09	533.41	584.84	537.18
	สัดส่วน (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
	อัตราเติบโต (%)	1.89	8.33	3.53	4.10	-17.89	12.28	9.64	3.12

ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2560), สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2565)

รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. ทั่วประเทศ จากตารางอธิบายได้ดังนี้

1) สัดส่วนรายได้ที่ได้รับจัดสรรมากที่สุด คือ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ โดยมีจำนวนมากที่สุดในทุกปีงบประมาณ เมื่อคิดเป็นสัดส่วนของรายได้ที่ได้รับจัดสรรทั้งหมดรายได้

ประเภทดังกล่าวจะมากกว่าร้อยละ 40.41 สัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 49.81 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 43.04 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 2.75

2) สัดส่วนรายได้ที่ได้รับจัดสรรลำดับที่ 2 คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 31.06 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 33.78 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 30.79 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.42

3) สัดส่วนรายได้ที่ได้รับจัดสรรลำดับที่ 3 คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พ.ศ. 2542 ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 20.82 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 24.53 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 22.39 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 1.55

4) สัดส่วนรายได้ที่ได้รับจัดสรรอื่น ๆ รวมกันแล้วไม่เกินร้อยละ 5 คือ ค่าภาคหลวงแร่ มีช่วงต่ำสุดร้อยละ 1.73 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 2.11 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 1.89 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 5.84 ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม มีช่วงต่ำสุดร้อยละ 1.26 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 2.16 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 1.85 อัตราการลดลงเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 1.11 และภาษีจัดสรรอื่น ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 0.00 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 0.05 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 0.04 อัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 16,069.54

ตารางที่ 4.4 รายได้เงินอุดหนุน อบจ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2565 (แยกประเภท)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้เงินอุดหนุน	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย	
รวมทั้งประเทศ	16,261.30	18,440.99	19,380.46	25,712.61	27,738.59	25,687.30	13,118.67	20,905.70	
ทั่วไป	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	213.96	242.64	255.01	338.32	364.98	337.99	172.61	275.08
	สัดส่วน (%)	67.00	92.64	92.04	87.34	91.91	88.73	79.58	85.61
	อัตราเติบโต(%)	15.90	13.40	5.09	32.67	7.88	-7.40	-48.93	2.66
	รวมทั้งประเทศ	8,008.85	1,464.91	1,676.59	3,728.63	2,440.68	3,262.74	3,365.27	3,421.10
เฉพาะกิจ	ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	105.38	19.28	22.06	49.06	32.11	42.93	44.28	45.01
	สัดส่วน (%)	33.00	7.36	7.96	12.66	8.09	11.27	20.42	14.39
	อัตราเติบโต(%)	-29.65	-81.71	14.45	122.39	-34.54	33.68	3.14	3.97

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

รายได้เงินอุดหนุน	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	ค่าเฉลี่ย
รวมทั้งประเทศ	24,270.15	19,905.90	21,057.05	29,441.25	30,179.27	28,950.03	16,483.93	24,326.80
ค่าเฉลี่ยต่อแห่ง	319.34	261.92	277.07	387.38	397.10	380.92	216.89	320.09
สัดส่วน (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อัตราเติบโต (%)	-4.50	-17.98	5.78	39.82	2.51	-4.07	-43.06	-3.07

ที่มา : สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2560), สำนักงานบริหารงานคลังท้องถิ่น (2565)

รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. ทั่วประเทศ จากตารางอธิบายได้ดังนี้

1) **สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้มากที่สุด** คือ รูปแบบทั่วไปโดยจำนวนมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 67.01 สัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 92.64 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 85.61 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 2.66 จะเห็นว่าเงินอุดหนุนทั่วไปมีการเติบโตเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึงพ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม ปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนลดลงอย่างมาก เนื่องจากการกระจายภารกิจหน้าที่ให้เทศบาล อบต. บริหารจัดการงบประมาณเอง เช่น การดำเนินงานของ อสม. การส่งเสริมศักยภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น เป็นต้น ทำให้งบประมาณรายได้ อบจ. ลดลงกว่าหมื่นล้านบาท อัตราการลดลงร้อยละ 48.93

2) **สัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนรูปแบบเฉพาะกิจเป็นลำดับรองลงมา** ในช่วงต่ำสุดร้อยละ 7.36 ถึงระดับมากที่สุดร้อยละ 32.99 มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 14.39 อัตราการเติบโตเฉลี่ย 7 ปี อยู่ที่ร้อยละ 3.97 ในปี พ.ศ. 2560 เงินอุดหนุนเฉพาะกิจลดลงอย่างมาก อาจมีสาเหตุจากมีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณอุดหนุนเฉพาะกิจแตกต่างจากเดิมที่ อบจ. เป็นผู้รับเงินอุดหนุนจากรัฐส่วนกลางเพื่อกระจายให้เทศบาลและ อบต. ในพื้นที่จังหวัดต่อไปและได้มีการตรากฎหมายบังคับใช้ใหม่ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 คือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่แนวทางกำหนดงบประมาณเงินอุดหนุนของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจให้รัฐบาลท้องถิ่นทุกรูปแบบบริหารจัดการวางแผนและตัดสินใจภายใต้การคลังท้องถิ่นของตนเอง และเพื่อลดอัตราการพึ่งพาเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจากรัฐบาลส่วนกลางลงส่งผลให้การขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณอุดหนุนเฉพาะกิจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของ อบจ.

3.1 ผลทดสอบแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของ อบจ.

3.1.1 ผลทดสอบ Hausman test

ผลการนำข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์หาวิธีการทดสอบที่เหมาะสมต่อรายได้ 3 ประเภท ได้แก่ รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง (Own) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. (Tax) และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. (Grant) ด้วยวิธี REM ได้ค่า p-value ดังนี้

ตัวแปรตาม	p-value	$\alpha = 0.05$	จะได้ว่า	แปลผล
Own	0.0004	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ใช้วิธีการ FEM
Tax	0.0001	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ใช้วิธีการ FEM
Grant	<0.0001	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ใช้วิธีการ FEM

จะเห็นได้ว่าค่า p-value ทั้ง 3 ตัว มีค่าน้อยกว่าค่า $\alpha = 0.01$ แปลผลได้ว่า ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 ที่กำหนดว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น ไม่มีความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant และยอมรับสมมติฐาน H_1 ที่กำหนดว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น มีความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปร time-invariant ดังนั้น ในการศึกษาทั้งหมดจึงใช้วิธีการทดสอบ FEM เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์

3.1.2 ผลทดสอบปัญหา Heteroscedasticity

การทดสอบความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองรายได้ 3 ประเภท ได้แก่ รายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง (Own) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. (Tax) และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. (Grant) ได้ค่า p-value ดังนี้

ตัวแปรตาม	p-value	$\alpha = 0.01$	จะได้ว่า	แปลผล
Own	0	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ตัวแบบมีปัญหา Heteroscedasticity
Tax	0	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ตัวแบบมีปัญหา Heteroscedasticity
Grant	0	ค่าน้อยกว่า 0.01	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0	ตัวแบบมีปัญหา Heteroscedasticity

จากตารางผลทดสอบปัญหา Heteroscedasticity จะเห็นได้ว่าค่า p-value ทั้ง 3 ตัว มีค่าน้อยกว่าค่า $\alpha = 0.01$ แปลผลได้ว่า ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 ที่ว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระนั้น มีความแตกต่างของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนหรือค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนเป็นค่าไม่คงที่ ($\text{Variance}(Y|X) \neq \sigma^2$) ไม่มีลักษณะความเป็น Homoscedasticity นั่นคือ เกิดปัญหา Heteroscedasticity ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการแก้ไขด้วย Robust Standard Errors ปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ทนทานต่อปัญหา Heteroscedasticity เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง

3.1.3 ผลทดสอบปัญหา Autocorrelation

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนของแบบจำลอง FEM ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ที่ อบจ. จัดเก็บเอง (Own) รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. (Tax) และ รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้ อบจ. (Grant) พบว่า ทั้ง 3 แบบจำลอง ได้ค่า p-value ดังนี้

ตัวแปรตาม	p-value	$\alpha = 0.01$	จะได้ว่า	แปลผล
Own	0.538523	ค่ามากกว่า 0.01	ยอมรับสมมติฐาน H_0	No Autocorrelation
Tax	0.358281	ค่ามากกว่า 0.01	ยอมรับสมมติฐาน H_0	No Autocorrelation
Grant	0.944977	ค่ามากกว่า 0.01	ยอมรับสมมติฐาน H_0	No Autocorrelation

จากตารางผลการทดสอบ Autocorrelation จะเห็นได้ว่าค่า p-value ทั้ง 3 ตัว มีค่ามากกว่าค่า $\alpha = 0.01$ แปลผลได้ว่า เป็นการยอมรับสมมติฐาน H_0 ที่ว่า แบบจำลองดังกล่าว ไม่มี ความสัมพันธ์ลำดับที่หนึ่งระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนจากแบบจำลอง ดังนั้น ในการศึกษาตัวแบบที่อธิบายตัวแปรตามทั้งหมด ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)

4. การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ตามแบบจำลอง

4.1 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที่ 1 รายได้จัดเก็บเอง (Own)

แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 84.4542 (LSDV R-squared = 0.844542) โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแบบจำลอง มีดังนี้

	co efficient	std. error	t-ratio	p-value
Constant	1.69944	0.332554	5.110	<0.0001
Old ratio	-0.0437073	0.00923105	-4.735	<0.0001
Child ratio	-0.0516694	0.0116492	-4.435	<0.0001
Service GPP	0.000899924	4.11031e-05	21.89	<0.0001
Region3	0.240479	0.0899484	2.674	0.0092

จะได้สมการ ดังนี้

$$Own = 1.69944 + \left(\begin{array}{l} -0.0437073 \text{ Old ratio} - 0.0516694 \text{ Child ratio} \\ +0.000899924 \text{ Services GPP ratio} + 0.240479 \text{ Region3} \end{array} \right) + \varepsilon$$

แปลผลได้ว่า

โดยทั่วไปแล้ว อบจ. มีความสามารถในการจัดเก็บเอง (Own) อยู่ที่ 169,944,000 บาท (Constant) กล่าวคือ ถ้าไม่มีตัวแปรใดส่งผลกระทบต่อเลย รายได้จัดเก็บเองมีจำนวน 169,944,000 บาท

1) รายได้จัดเก็บเอง (Own) แปรผกผันกับ สัดส่วนผู้สูงอายุ (Old ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 4,370,730 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนผู้สูงอายุลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4,370,730 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

2) รายได้จัดเก็บเอง (Own) แปรผกผันกับ สัดส่วนเด็ก (Child ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนเด็กเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองลดลง โดยจะลดลงเป็นจำนวน

5,166,940 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนเด็กลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 5,166,940 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

3) รายได้จัดเก็บเอง (Own) แปรผันตรง กับ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ (Services GPP ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นตาม โดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 89,992.40 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองลดลงตาม โดยจะลดลงเป็นจำนวน 89,992.40 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

4) ถ้าหาก อบจ. นั้นอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ (Region3) จะส่งผลให้รายได้จัดเก็บเองของ อบจ. (Own) นั้น มีจำนวนมากกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 24,047,900 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

5) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายได้จัดเก็บเองของ อบจ. (Own) ไม่มีความสัมพันธ์ กับตัวแปรดังนี้

- (1) จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (Pop)
- (2) สัดส่วนคนจน (Poverty ratio)
- (3) ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)
- (4) สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม (Industrial GPP ratio)
- 5) พื้นที่รับผิดชอบ (Area)
- 6) จำนวนหมู่บ้าน (Villages)
- 7) อบจ. ในภาคกลางเทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Region1)
- 8) อบจ. ในภาคเหนือเทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Region2)

4.2 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที่ 2 รายได้รับจัดสรร (Tax)

แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 96.3724 (LSDV R-squared = 0.963724) โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแบบจำลอง มีดังนี้

	co efficient	std. error	t-ratio	p-value
Constant	1.93835	0.225119	8.610	<0.0001
Child ratio	-0.106530	0.0132631	-8.032	<0.0001
Pop	0.0429269	0.00417921	10.27	<0.0001
GPP	0.00129342	6.06207e-05	21.34	<0.0001
Service GPP	0.00201421	0.000263506	7.644	<0.0001
Poverty	-0.0400043	0.0139112	-2.876	0.0052
Villages	-0.00111063	0.000199261	-5.574	<0.0001
Region2	0.806275	0.105606	7.635	<0.0001

จะได้สมการ ดังนี้

$$Tax = 1.93835 + \left(\begin{array}{l} -0.106530 \text{ Child ratio} + 0.0429269 \text{ Pop} + 0.00129342 \text{ GPP} \\ +0.00201421 \text{ Services GPP ratio} - 0.0400043 \text{ Poverty ratio} \\ -0.00111063 \text{ Villages} + 0.806275 \text{ Region2} \end{array} \right) + \varepsilon$$

แปลผลได้ว่า

โดยทั่วไปแล้ว อบจ. มีรายได้จัดสรร (Tax) อยู่ที่ 193,835,000 บาท (Constant) กล่าวคือ ถ้าไม่มีตัวแปรใดส่งผลกระทบต่อเลย รายได้จัดสรรจะมีจำนวน 193,835,000 บาท

1) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผกผันกับ สัดส่วนเด็ก (Child ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนเด็กเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 10,653,000 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนเด็กลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 10,653,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

2) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผันตรงกับ จำนวนประชากร (Pop) กล่าวคือ ถ้าจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 10,000 คน (หนึ่งหมื่นคน) จะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4,292,690 บาท หรือ ถ้าจำนวนประชากรลดลง 10,000 คน (หนึ่งหมื่นคน) จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 4,292,690 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

3) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผันตรงกับ ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) กล่าวคือ ถ้าผลิตภัณฑ์จังหวัดเพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท จะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นตาม โดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 129,342 บาท หรือ ถ้าผลิตภัณฑ์จังหวัดลดลง 100 ล้านบาท จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 129,342 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

4) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผันตรงกับ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ (Services GPP ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 201,421 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 201,421 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

5) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผกผันกับ สัดส่วนคนจน (Poverty ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 4,000,430 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนคนจนลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4,000,430 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

6) รายได้จัดสรร (Tax) แปรผกผันกับ หมู่บ้าน (Villages) กล่าวคือ ถ้าหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 1 หมู่บ้าน จะส่งผลให้รายได้จัดสรรลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 111,063 บาท หรือ ถ้าหมู่บ้านลดลง 1 หมู่บ้านจะส่งผลให้รายได้จัดสรรเพิ่มขึ้นโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 111,063 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

7) ถ้าหาก อบจ. นั้นอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ (Region2) จะส่งผลให้มีรายได้จัดสรรของ อบจ. (Tax) นั้น มีจำนวนมากกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 80,627,500 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

8) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายได้รับจัดสรรของ อบจ. (Tax) ไม่มีความสัมพันธ์ กับตัวแปรดังนี้

- (1) สัดส่วนผู้สูงอายุ (Old ratio)
- (2) สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม (Industrial GPP ratio)
- (3) พื้นที่รับผิดชอบ (Area)
- (4) อบจ. ในภาคกลางเทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Region1)
- (5) อบจ. ในภาคใต้เทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Region3)

4.4.3 ผลจากแบบจำลอง FEM ของตัวแปรตามที 3 รายได้เงินอุดหนุน (Grant)

แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 71.1942 (LSDV R-squared = 0.711942) โดยค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากแบบจำลอง มีดังนี้

	co efficient	std. error	t-ratio	p-value
Constant	-0.136840	0.290008	-0.4718	0.6384
Area	1.35843	0.340271	3.992	0.0002
GPP	-0.00247374	0.000559747	-4.419	<0.0001
Indus GPP	0.00254688	0.000535769	4.754	<0.0001
Service GPP	0.00335380	0.000658770	5.091	<0.0001
Poverty	0.0711516	0.0238202	2.987	0.0038
Villages	0.00199845	0.000197692	10.11	<0.0001
Region1	-0.703162	0.182458	-3.854	0.0002
Region2	-1.44214	0.204505	-7.052	<0.0001

จะได้สมการ ดังนี้

$$Grant = -0.136840 + \left(\begin{array}{l} 1.35843 \text{ Area} - 0.00247374 \text{ GPP} + 0.00254688 \text{ Industrial GPP ratio} \\ + 0.00335380 \text{ Services GPP ratio} + 0.0711516 \text{ Poverty ratio} \\ + 0.00199845 \text{ Villages} - 0.703162 \text{ Region1} - 1.44214 \text{ Region2} \end{array} \right) + \varepsilon$$

แปลผลได้ว่า

1) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผันตรงกับ พื้นที่ในจังหวัด (Area) กล่าวคือ ถ้าพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัดนั้น เพิ่มขึ้น 10,000 ตารางกิโลเมตร (หมื่น ตร.กม.) จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 135,843,000 บาท หรือ ถ้าพื้นที่รับผิดชอบในจังหวัดนั้น ลดลง 10,000 ตารางกิโลเมตร (หมื่น ตร.กม.) จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนลดลงตาม โดยจะลดลงเป็นจำนวน 135,843,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

2) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผกผันกับ ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) กล่าวคือ ถ้าผลิตภัณฑ์จังหวัด เพิ่มขึ้น 100,000,000 บาท (หนึ่งร้อยล้านบาท) จะส่งผลให้รายได้เงิน

อุดหนุนลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 247,374 บาท หรือ ถ้าผลิตภัณฑ์จังหวัด ลดลง 100,000,000 บาท (หนึ่งร้อยล้านบาท) จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 247,374 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

3) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผันตรงกับ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัด ภาคอุตสาหกรรม (Industrial GPP ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 254,688 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 254,688 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

4) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผันตรงกับสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัด ภาคบริการ (Services GPP ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 335,380 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 335,380 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

5) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผันตรงกับสัดส่วนคนจน (Poverty ratio) กล่าวคือ ถ้าสัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุน เพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 7,115,160 บาท หรือ ถ้าสัดส่วนคนจนลดลงร้อยละ 1 จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนลดลงโดยจะลดลงเป็นจำนวน 7,115,160 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

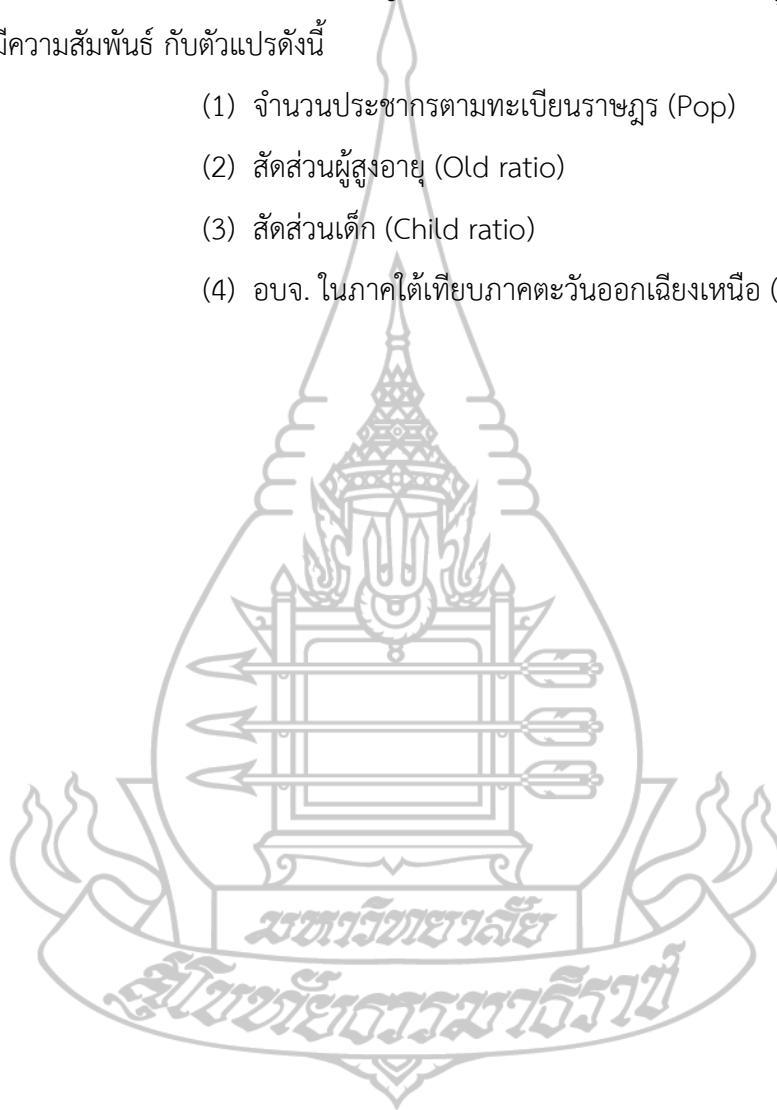
6) รายได้เงินอุดหนุน (Grant) แปรผันตรงกับหมู่บ้าน (Villages) กล่าวคือ ถ้าหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 1 หมู่บ้านจะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นตามโดยจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 199,845 บาท หรือ ถ้าหมู่บ้านลดลง 1 หมู่บ้านจะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนลดลงตามโดยจะลดลงเป็นจำนวน 199,845 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

7) ถ้าหาก อบจ. นั้นอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง (Region1) จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) นั้นมีจำนวนน้อยกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 70,316,200 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

8) ถ้าหาก อบจ. นั้นอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ (Region2) จะส่งผลให้รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) นั้นมีจำนวนน้อยกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 144,214,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่

9) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. (Grant) ไม่มีความสัมพันธ์ กับตัวแปรดังนี้

- (1) จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (Pop)
- (2) สัดส่วนผู้สูงอายุ (Old ratio)
- (3) สัดส่วนเด็ก (Child ratio)
- (4) อบจ. ในภาคใต้เทียบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Region3)

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างและการเติบโตของรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ อาศัยข้อมูลทางสถิติขั้นทุติยภูมิตัวจังหวัดทั้งสิ้น 76 จังหวัด ไม่รวม กทม. เพื่อนำมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและใช้การวิเคราะห์เศรษฐมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของ อบจ.

ผลการศึกษา พบว่า อบจ. ทั่วประเทศมีสัดส่วนรายได้ซึ่งมาจากเงินรายได้ซึ่งมาจากรายได้จัดสรรและเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งรายได้จากเงินรายได้จัดสรรประเภทภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์มีสัดส่วนมากที่สุดค่าเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 43 รองลงมาคือภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรและภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ เฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 30 และ 20 ตามลำดับ การเติบโตของรายได้จัดสรรที่ผ่านมากขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่มาจากฐานการบริโภคสินค้า ด้านเงินอุดหนุน พบว่า ค่าเฉลี่ยเงินอุดหนุนประเภททั่วไปมีสัดส่วนมากเกินกว่าร้อยละ 85 และมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องเป็นผลจากการกำหนดนโยบายถ่ายโอนภารกิจและกระจายอำนาจหน้าที่ให้ อบต. ขนาดเล็กกว่า นั่นคือ เทศบาลและ อบต. ได้มีบทบาทในการบริหารจัดการภายในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นการกระจายงบประมาณทุกระดับของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการคลังท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น ด้านรายได้จากการจัดเก็บเองของ อบจ. พบว่า มีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 10 ซึ่งจัดเก็บจากภาษีบำรุงสถานการค้ายาสูบ ค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 40 นอกจากนั้น อบจ. จัดเก็บรายได้จากภาคบริการและรายได้อื่น ๆ ด้านประเด็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ พบว่า รายได้จากเงินรายได้จัดสรรมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์จังหวัด ผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ จำนวนหมู่บ้าน สัดส่วนคนจน

สัดส่วนเด็ก จำนวนประชากรและภูมิภาค (ภาคเหนือ) ในขณะที่เงินอุดหนุนมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์จังหวัด ผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรม จำนวนหมู่บ้าน ภูมิภาค (ภาคกลางและภาคเหนือ) สัดส่วนคนจน ขนาดพื้นที่รับผิดชอบและจำนวนประชากร ลำดับสุดท้ายรายได้จัดเก็บเองมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ สัดส่วนเด็ก สัดส่วนคนแก่ และภูมิภาค (ภาคใต้) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.อภิปรายผลการศึกษา

2.1 โครงสร้างและการเติบโตของรายได้ของ อบจ.

ข้อมูลย้อนหลัง 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2565 พบว่า โครงสร้างรายได้ของ อบจ. มีการพึ่งพารายได้จากรัฐบาลส่วนกลางมากกว่ารายได้จัดเก็บเอง จำแนกเป็นรายได้จัดสรรค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 58 รายได้เงินอุดหนุนค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 35 ซึ่งแตกต่างจาก เทศบาลและ อบต. ที่มีรายได้จัดสรรและเงินอุดหนุนสัดส่วนใกล้เคียงกัน ด้านรายได้จัดเก็บเอง พบว่า อบจ. เทศบาลและอบต. มีสัดส่วนรายได้น้อยที่สุดเหมือนกันและมีค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 10 ด้านการเติบโตของรายได้ พบว่า รายได้รวม รายได้จัดเก็บเองและรายได้เงินอุดหนุนของ อบจ. โดยเฉลี่ยมีอัตราการลดลง แต่รายได้จัดสรรของ อบจ. โดยเฉลี่ยมีการเติบโตเพิ่มขึ้น แตกต่างจากเทศบาลและ อบต. ที่รายได้ทุกประเภทตลอดจนรายได้รวมโดยเฉลี่ยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น

รายได้จัดเก็บเองของ อบจ. มาจากภาษีบำรุงสถานการค้ายาสูบเป็นหลักค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 45 รายได้จากทรัพย์สิน ภาษีบำรุงสถานค่าน้ำมัน รายได้ทั้ง 2 ประเภทเป็นรายได้ลำดับรองลงมาค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 17 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตค่าปรับ ค่าธรรมเนียมฯ ผู้เข้าพักโรงแรม รายได้เบ็ดเตล็ด มีค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 7 นอกจากนั้นเป็นรายได้สาธารณูปโภคและการพาณิชย์และอากรรังนกอีแอ่นซึ่งรายได้แต่ละประเภทมีสัดส่วนค่าเฉลี่ยต่ำมากไม่เกินร้อยละ 0.02 ด้านการเติบโต พบว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ย 7 ปีการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. มีอัตราลดลง รายได้จากภาษีบำรุงสถานการค้ายาสูบ ทรัพย์สิน เบ็ดเตล็ดและอากรรังนกอีแอ่นโดยเฉลี่ยมีอัตราการลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำจากโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 -2565 อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ภาษีบำรุงสถานค่าน้ำมัน ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตค่าปรับ ค่าธรรมเนียมฯ ผู้เข้าพักโรงแรม สาธารณูปโภคและการพาณิชย์โดยเฉลี่ยมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอาจมีสาเหตุเนื่องจากรายได้บางประเภท เช่น การค่าน้ำมันเป็นสินค้าจำเป็นต่อการขนส่งสินค้าและบริการมีการอุปโภคบริโภค

ต่อเนื่องและภาครัฐได้มีนโยบายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจทำให้มีรายได้จากภาษีบำรุงสถานค้าน้ำมัน รายได้ค่าธรรมเนียมฯ ผู้เข้าพักโรงแรม ตลอดจนสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ ด้านรายได้ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตค่าปรับมีการเติบโตเช่นกันอาจเกิดจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของเอกชนทำให้ผู้รับจ้างไม่อาจส่งมอบงานได้ทันเวลาและเกิดค่าปรับตามสัญญาทำให้รายได้ดังกล่าวเพิ่มขึ้น

รายได้รับจัดสรรของ อบจ. มาจากภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์เป็นหลักค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 43 ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรมีค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 31 รองลงมา คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนฯ มีค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 23 นอกจากนั้นเป็นรายได้ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ภาษีจัดสรรอื่นซึ่งรายได้แต่ละประเภทมีสัดส่วนค่าเฉลี่ยต่ำมากไม่เกินร้อยละ 2 ด้านการเติบโต พบว่า ภาพรวมรายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. โดยเฉลี่ย 7 ปีมีอัตราเพิ่มขึ้น รายได้แต่ละประเภทโดยเฉลี่ยมีอัตราเพิ่มขึ้นเช่นกัน เว้นแต่ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมมีอัตราลดลงเล็กน้อย รายได้ประเภทต่าง ๆ ในระหว่าง 7 ปี จะพบว่า ปี พ.ศ. 2563-2564 มีอัตราการลดลงของรายได้ส่วนใหญ่ซึ่งมีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในปี พ.ศ. 2561 จะพบว่า ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมมีอัตราการลดลงมากอาจมีสาเหตุเนื่องจากราคาน้ำมันตลาดโลกมีความผันผวนด้วยปัจจัยนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศฝั่งตะวันออกและตะวันตก การปรับลดกำลังการผลิตของประเทศผู้ค้าน้ำมัน OPEC การมีอุตสาหกรรมยานยนต์รถไฟฟ้าและการผลักดันพลังงานทดแทน

รายได้เงินอุดหนุน มาจากเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นหลักค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 85 รองลงมาคือเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ด้านการเติบโต พบว่า ภาพรวมรายได้เงินอุดหนุนโดยเฉลี่ย 7 ปีมีอัตราลดลงร้อยละ 3.07 ระหว่างปีอัตราไม่คงที่ (ลดลงและเพิ่มขึ้นสลับกัน) รายได้แต่ละประเภทโดยเฉลี่ยมีอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ระหว่าง 7 ปี จะพบว่า ปี พ.ศ. 2563-2565 มีอัตราการลดลงของรายได้ อาจมีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตลอดจนมีการกระจายภารกิจหน้าที่ ตลอดจนกระจายอำนาจทางการคลังให้ เทศบาลและ อบต. มากขึ้นจึงทำให้รายได้เงินอุดหนุนทั่วไปของ อบจ. มีอัตราลดลง

2.2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้จัดเก็บเอง

โดยทั่วไปแล้ว อบจ. มีความสามารถในการจัดเก็บเอง และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเองในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ สัดส่วนผู้สูงอายุ สัดส่วนเด็ก ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเองในทิศทางเดียวกัน คือ สัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ มากกว่านั้น

หากพบว่า อบจ. นั้นอยู่ในพื้นที่ภาคใต้จะมีรายได้จัดเก็บมากกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดดังนี้

1) ตัวแปรสัดส่วนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. ในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมถึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรชัย ฐีระเวช และคณะ (2555) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ สัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้น คนมีอายุมากขึ้นเป็นผลให้สัดส่วนประชากรวัยทำงานที่อายุ 20-59 ปี ต่อประชากรรวมทั้งหมดลดลงต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐบาลลดลง

2) ตัวแปรสัดส่วนเด็กส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เองของ อบจ. ในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรชัย ฐีระเวช และคณะ (2555) ที่กล่าวสรุปได้ว่า สัดส่วนเด็กที่เพิ่มขึ้นทำให้อัตราสัดส่วนคนวัยทำงานต่อประชากรทั้งหมดลดลงส่งผลให้การจัดเก็บภาษีจากคนวัยทำงานลดลง รายได้ของภาครัฐลดลง

3) ตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์ภาคบริการส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเองของ อบจ. ในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริพร ยศมูล (2553) ที่พบว่า อบจ. ที่มีแหล่งรายได้จากภาคบริการในสัดส่วนที่มากนั้นจะส่งผลให้เกิดความสามารถในการจัดเก็บภาษีได้สูงขึ้น มากกว่านั้น ผู้ศึกษาขยายความจากข้อมูลกฎหมายจัดตั้ง อบจ. จะเห็นว่า รายได้ของ อบจ. ประเภทรายได้จัดเก็บเองเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ภาคบริการ ประกอบกับข้อมูลบทที่ 4 จะเห็นว่ารายได้จัดเก็บเองของ อบจ. ได้แก่ ภาษีบำรุงจากสถานค้ำน้ำมัน (ค่าเฉลี่ย 7 ปีอยู่ที่ร้อยละ 15.27 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมดของ อบจ.) ค่าธรรมเนียมการพักโรงแรมของผู้เข้าพักในโรงแรมภายในจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 7 ปีอยู่ที่ร้อยละ 6.54 ของรายได้จัดเก็บเองทั้งหมดของ อบจ.) ล้วนมาจากภาคบริการ

4) อบจ. ในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี รวม 14 จังหวัด จะมีรายได้จัดเก็บเองมากกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจมีสาเหตุมาจากภาคใต้มีสัดส่วนโครงสร้างการผลิตภาคบริการมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

2.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้จัดสรร

1) ตัวแปรสัดส่วนเด็กส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษารวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรชัย ฐีระเวช และคณะ

(2555) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของประชากร โดยหากมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 2-15 ปี มากขึ้น ย่อมกระทบต่อทรัพยากรแรงงาน (Labour) ซึ่งจำนวนแรงงานส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีหรือรายได้ต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ที่ อบจ. ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล

2) ตัวแปรจำนวนประชากรส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Steffensen (2010) กล่าวว่า ขนาดประชากร (population size) เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเนื่องจากจำนวนประชากรสะท้อนถึงการใช้จ่ายที่จำเป็นของรัฐ (expenditure needs) สะท้อนงบประมาณที่รัฐต้องจัดสรร สอดคล้องกับ Landreth (1961) ที่พบว่า จำนวนประชากรเกี่ยวข้องกับรายได้ของท้องถิ่น สอดคล้องงานศึกษาของ ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์ (2557) ที่พบว่า จำนวนประชากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ที่รัฐจัดเก็บและแบ่งให้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกับด้าน สกนธ์ วัลญญวัฒนา (2556, น.28) กล่าวว่ารายได้รับภาษีจัดสรร อบต. ขึ้นกับจำนวนประชากรตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร หากประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ต้นทุนการให้บริการสาธารณะเพิ่มขึ้น จำนวนประชากรมากย่อมมีแนวโน้มว่า อบต. ต้องสร้างผลตอบแทนสร้างความกินดีอยู่ดีให้ประชาชนในพื้นที่มากย่อมต้องมีรายรับที่เพียงพอและต้องขยายตัวยืดหยุ่นเพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลง

3) ตัวแปรผลิตภัณฑ์จังหวัดส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาที่กำหนด โดยผู้ศึกษาเทียบเคียงผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) กับแนวคิดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เพื่อใช้ในการอธิบายรายละเอียดการศึกษา ซึ่งพบว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Weiss (1969) กล่าวว่าตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ส่งผลกระทบต่อภาพรวมรายได้ของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ ดวงใจ พรหมมินทร์ และอภิญา วนเศรษฐ (2561, น.1-17) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย (GDP) กับการเปลี่ยนแปลงภาษีหรือรายได้ภาครัฐ กล่าวคือ จังหวัดใดมีประชากรที่มีรายได้สูงย่อมต้องรับภาระภาษีมาก รัฐบาลในเขตจังหวัดนั้นย่อมได้รับรายได้มากตาม ส่วนจังหวัดใดมีประชากรที่มีรายได้น้อยย่อมต้องรับภาระภาษีน้อย สอดคล้องกับ สุจิตรา ภูลายขาว (2559, น.80) ที่กล่าวว่า รายได้ต่อหัวสูงนั้นส่งผลให้สามารถเก็บภาษีได้มากกว่า ตลอดจนรายได้นั้นส่งผลต่อการบริโภคสินค้าที่แตกต่างกันตามหลักความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Income Elasticity of Demand) และฐานการบริโภคสินค้าส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้น (ลาวัลย์ ภูววรรณ, วโรทัย โภศลพิศิษฐ์กุล และคณะ, 2554) การบริโภคสินค้า

พุ่มเฟื้อยหรือสินค้าที่ส่งผลเชิงลบต่อสุขภาพเพิ่มขึ้นส่งผลต่อภาษีสรรพสามิตที่เพิ่มมากขึ้น (กรมสรรพสามิต, 2560) ดังนั้น รายได้รับจัดสรรของ อบจ. จึงเพิ่มขึ้นตาม

4) ตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ศิริพร ยศมูล (2553) ที่พบว่า อบท. ที่มีแหล่งรายได้จากภาคบริการในสัดส่วนที่มากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความสามารถในการจัดเก็บภาษีได้มากกว่า ทำให้ อบท. พื้นที่ดังกล่าวสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลาวัลย์ ภูวรรณ, วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล และคณะ (2554) กล่าวว่าฐานการบริโภคสินค้าและบริการส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งทำให้รายได้จัดสรรเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Weiss (1969) ที่กล่าวว่า ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมนั้นส่งผลต่อความยินดีที่จะจ่ายภาษีของประชาชนอันเป็นรายได้ของภาครัฐ ผู้ศึกษาขยายความจากผลการศึกษาได้ว่า จากข้อมูลบทที่ 4 ตารางที่ 4.3 รายได้ที่รัฐบาลเก็บแล้วจัดสรรให้ อบจ. ส่วนหนึ่งมาจากภาคบริการ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร และภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนฯ จึงมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ย่อมสะท้อนว่าประชาชนในเขตจังหวัดผู้มีรายได้จากภาคบริการย่อมต้องจ่ายภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อันเป็นรายได้จัดสรรของ อบจ.

5) ตัวแปรสัดส่วนคนจนส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางตรงกันข้ามกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาเนื่องจากรายได้จัดสรรคือการจัดเก็บเงินภาษีจากการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการ จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากย่อมทำให้มีอัตราส่วนการอุปโภคบริโภคน้อย กระทบการจัดเก็บภาษีที่ลดลง

6) จำนวนหมู่บ้านรายจังหวัดส่งผลกระทบต่อรายได้จัดสรรในทิศทางตรงกันข้ามกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา

7) อบจ. ในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี รวม 17 จังหวัด จะมีรายได้จัดสรรมากกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจมีสาเหตุมาจากการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการของภาคเหนือมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งรายได้จัดสรรของ อบจ. แต่ละประเภทมาจากภาษีการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการ

2.4 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้เงินอุดหนุน

1) ตัวแปรพื้นที่ในจังหวัดส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษาที่ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Steffensen (2010) ที่กล่าวว่า การจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนต้องพิจารณาความจำเป็นของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนตามขนาดของพื้นที่รับผิดชอบ (size of the land area) และผลการศึกษาของ สุพัฒน์จิตร ลาตบัวขาว (2563) ที่กล่าวว่า การจัดสรรเงินอุดหนุนต้องพิจารณาตัวชี้วัดด้านขนาดพื้นที่ดูแลรับผิดชอบสะท้อนตามความต้องการที่แตกต่างกัน

2) ตัวแปรผลิตภัณฑ์จังหวัด ส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธิติรัตน์ สืบญาติ (2557, น.116-117) ที่พบว่า ปัจจัยการกระจุกตัวของความเจริญทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ปัญหาความสามารถในการจัดเก็บรายได้ที่แตกต่างกันนั้น รัฐบาลกลางต้องกำหนดนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่เพื่อลดความไม่สมดุลทางการคลัง Fiscal Imbalance เป็นการกำหนดงบประมาณจัดสรรหรืออุดหนุนของรัฐบาลกลางเพื่อให้การสนับสนุนการคลังท้องถิ่นนั้นจะเป็นกระจายรายได้ทางการคลังท้องถิ่นทั่วประเทศเพื่อสร้างสินค้าและบริการสาธารณะในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับข้อมูลจาก สำนักงบประมาณของรัฐบาล (2564) กล่าวถึงหลักการจัดสรรรายได้ให้แก่ อบต. จะพิจารณาภาพรวมรายได้ทุกประเภท หากเงินที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารงานให้ใช้เงินอุดหนุนในการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้แต่ละ อบต. ผู้ศึกษาวิเคราะห์ตามหลักการกระจายอำนาจทางการคลังและการคลังท้องถิ่น ได้ว่า รัฐบาลส่วนกลางจะต้องกระจายงบประมาณทางการคลังของรัฐบาลท้องถิ่นให้เท่าเทียมกันผ่านการอุดหนุนเงินงบประมาณสำหรับรัฐบาลท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย เพื่อให้รัฐบาลท้องถิ่นมีความสามารถทางการคลังในการสร้างสินค้าและบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

3) ตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุน เช่น โครงการก่อสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ทางถนน ท่าเรือ สะพาน หรือ การเพิ่มศักยภาพด้านต่างๆ การก่อสร้างปรับปรุงขยายการประปา การไฟฟ้า การพัฒนาผังเมืองพื้นที่และผังระบายน้ำ การก่อสร้างโรงพยาบาล การส่งเสริมระบบควบคุมโรค พัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การส่งเสริมการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาฯ ส่งเสริมการลงทุน การฝึกอบรม การสร้าง

เครือข่ายผู้ประกอบการ ส่งเสริมการควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

4) *ตัวแปรสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางเดียวกัน* สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่กำหนดให้ภาครัฐต้องสนับสนุนแนวทางการปรับโครงสร้างภาคบริการ ผลักดันให้เป็นแหล่งสร้างรายได้ของประเทศ พัฒนาด้านคุณภาพและมาตรฐานเน้นความแตกต่างและมีความโดดเด่นเฉพาะด้าน และการเพิ่มผลิตภาพของธุรกิจ ขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ขยายฐานการผลิตและการตลาดไปสู่ระดับภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) เนื่องจากภาคบริการมีบทบาทสำคัญสนับสนุนภาคการผลิตอื่นเพื่อพัฒนาและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อาทิ ธุรกิจภาคบริการทางการเงิน การขนส่งสื่อสาร การค้าส่งค้าปลีก ตลอดจนการบริการที่ตอบสนองสังคมผู้สูงอายุ การบริการที่ตอบสนองการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

5) *ตัวแปรสัดส่วนคนจนส่งผลกระทบต่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางเดียวกัน* สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรชัย ชูระเวช และคณะ (2555) ในรายงานการประเมินความยากจน ปี พ.ศ.2550 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ว่าอัตราการเข้าถึงสวัสดิการของคนจน เท่ากับร้อยละ 0.2-21.1 มีโอกาสของการเข้าถึงสวัสดิการมากกว่ากลุ่มอื่น จึงเชื่อได้ว่ารัฐมีความน่าจะเป็นในการจัดสรรงบประมาณรายได้ให้แก่ อบจ. เพื่อดำเนินการตามนโยบายให้ อบจ. ทั่วประเทศกระจายโอกาสการเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นของประชาชน สร้างคุณภาพชีวิตและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น งานศึกษาของ Steffensen (2010) ยังกล่าวว่า ความยากจน เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดสรรเงินอุดหนุนในประเทศกำลังพัฒนา โดยอาจพิจารณาจากจำนวนคนจน หรือ จำนวนครัวเรือนที่มีความยากจน หรือ สัดส่วนประชากรที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ซึ่งหากพบว่ามีปริมาณมาก รัฐต้องจัดสรรเงินงบประมาณมากตามไปด้วยเนื่องจากสะท้อนความต้องการด้านการศึกษา ต้องลงทุนโครงการด้านการศึกษาอันจะเป็นการกระจายรายได้เพื่อสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น ลดช่องว่างและสร้างความเท่าเทียมทางการคลังอีกด้วย (Steffensen, 2010, p.15-37) และสอดคล้องกับงานของ สุพัฒน์จิตร ลาตบัวขาว (2563) ที่กล่าวว่าสัดส่วนประชากรที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนเป็นตัวชี้วัดการจัดสรรเงินอุดหนุน ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าจำนวน

คนจนในจังหวัดเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อเงินรายได้ของ อบจ. เพื่อเป้าหมายการลดสัดส่วนคนจน ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของจังหวัด

6) ตัวแปรจำนวนหมู่บ้านส่งผลกระทบท่อรายได้เงินอุดหนุนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชชารมย์ เชื้อเมืองพาน (2557) กล่าวว่า จำนวนหมู่บ้านเป็นตัวแปรหนึ่งที่กำหนดการจัดสรรเงินของ อบจ. โดยใช้หลักเกณฑ์จัดสรรกำหนดสัดส่วนร้อยละและกำหนดงบประมาณคงที่ตามจำนวนหมู่บ้าน ดังนั้น หากพื้นที่ อบจ. ใดมีจำนวนหมู่บ้านมากก็จะได้รับงบประมาณมาก ผู้ศึกษาจึงเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ตัวแปรจำนวนหมู่บ้านจะมีความสัมพันธ์กับงบประมาณรายได้ และจากตัวอย่างรายงานปัญหาตามแผนพัฒนาภาคฯ ข้อมูลจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) พบว่า ปี พ.ศ. 2560-2565 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการทบทวนมีการรายงานข้อมูลโดยใช้จำนวนหมู่บ้านเป็นหน่วยรายงานปัญหาภัยพิบัติเพื่อจัดสรรงบประมาณ เช่น จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย หากพื้นที่ใดมีจำนวนหมู่บ้านประสบปัญหาภัยพิบัติมากและต่อเนื่องทุกปี ย่อมมีการตั้งงบประมาณรายได้เพื่อเตรียมพร้อมแก้ไขป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

7) ปัจจัยภูมิภาค อบจ. ในพื้นที่ภาคกลาง รวม 25 จังหวัดและพื้นที่ภาคเหนือ รวม 17 จังหวัดจะได้รับรายได้เงินอุดหนุนน้อยกว่า อบจ. ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจมีสาเหตุมาจากรายได้ของ อบจ. ในพื้นที่ภาคกลางและภาคเหนือมากกว่า ภาครัฐจึงต้องอุดหนุนงบประมาณรายได้แก่ อบจ. ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ความเท่าเทียมทางการคลังมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกฎหมายให้อำนาจ อบจ. จัดเก็บรายได้ประเภทอื่นมากขึ้นและควรกำหนดสัดส่วนรายได้แต่ละประเภทให้ไม่แตกต่างกัน เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ของ อบจ. จากการศึกษาโครงสร้างรายได้จะเห็นว่า อบจ. พึ่งพารายได้จัดสรรจากภาครัฐเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือเงินอุดหนุนส่วนรายได้จัดเก็บเองของ อบจ. ถูกจำกัดขอบเขตโดยกฎหมายจัดเก็บได้เพียงร้อยละ 10 รายได้ประเภทภาษีบำรุงสถานค้ายาสูบเป็นรายได้ประเภทเดียวที่มีสัดส่วนมากที่สุดค่าเฉลี่ย 7 ปีอยู่ที่ร้อยละ 45.35 และสัดส่วนรายได้ประเภทอื่นกว่าร้อยละ 20 ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจภาคบริการ ได้แก่ ภาษีบำรุง

สถานค่าน้ำมัน ค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักโรงแรม ซึ่งจากเหตุการณ์โรคระบาดส่งผลกระทบต่อรายได้จัดเก็บเองมากที่สุด คือ ค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักโรงแรม อัตราการลดลงมากที่สุดร้อยละ 63.34 การกำหนดให้มีประเภทรายได้จัดเก็บเองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันและมีความหลากหลายทางเศรษฐกิจจะช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ลดการพึ่งพารายได้จากการจัดสรรให้และรายได้เงินอุดหนุนลง อีกทั้ง ส่งเสริมให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพในระยะยาวยิ่งขึ้น

3.2 ภาครัฐส่วนกลางซึ่งกำกับดูแล อบจ. ควรกำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัดโดยจูงใจการท่องเที่ยวภายในประเทศ และกำหนดนโยบายส่งเสริมศักยภาพกิจการสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ของ อบจ. หรือกำหนดนโยบายกระตุ้นเฉพาะรายจังหวัดที่มีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย เนื่องจากตัวอย่างผลการศึกษาในปี พ.ศ. 2565 โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ส่งผลให้ภาพรวม อบจ. ทั่วประเทศมีรายได้จากค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักโรงแรมเพิ่มขึ้นในอัตราการเติบโตร้อยละ 103.99 เนื่องจากให้การสนับสนุนการเข้าพักโรงแรมฟื้นฟูภาคเอกชนและทำให้ภาครัฐ อบจ. สามารถจัดเก็บรายได้ร่วมด้วย ตลอดจนรายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ อาทิ การขนส่งทางบกท่าเทียบรถ การขนส่งทางน้ำท่าเทียบเรือเพิ่มขึ้นสูงมากในอัตราการเติบโตร้อยละ 1,566.79 อาจมีสาเหตุจากโครงการดังกล่าวสนับสนุนให้ประชาชนเดินทางคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัดและภายในจังหวัดมากขึ้น ภาคธุรกิจเอกชนอาจไม่สามารถฟื้นฟูธุรกิจดังกล่าวได้โดยทันที ในขณะที่ภาครัฐดำเนินกิจการบนพื้นฐานบริการสาธารณะจึงมีความพร้อมในการให้บริการและสามารถจัดเก็บรายได้ในส่วนดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น จะเห็นว่าในข้อเท็จจริง อบจ. หลายแห่งมีความพร้อมในการให้บริการ แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ มากไปกว่านั้น ควรมีนโยบายส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ อบจ. ทุกจังหวัดให้มีกิจการสาธารณูปโภคและการพาณิชย์เพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น กิจการประปาของ อบจ. ในเขตพื้นที่ไม่มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นต้น

3.3 ปัจจัยผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคบริการ ส่งผลต่อรายได้ทั้ง 3 ประเภทในทิศทางเดียวกัน สะท้อนว่าภาครัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจภาคบริการ กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการเพื่อกระตุ้นให้ อบจ. มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่มีรายได้รวมน้อยควรได้รับการส่งเสริมเป็นลำดับแรก การพัฒนาความรู้ทักษะอาชีพของภาคบริการ การอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ

ภาคบริการ การริเริ่มนวัตกรรมภาคบริการใหม่ๆ ผลักดันให้จังหวัดได้รับความสนใจ ดึงดูดการลงทุนจากเอกชนและนักท่องเที่ยวเพื่อการใช้จ่ายภายในประเทศ

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาโครงสร้างรายได้ อบจ. 3 ประเภทและได้ศึกษาประเภทรายได้ย่อยของรายได้ทั้ง 3 ประเภทเพื่อวิเคราะห์สัดส่วนและศึกษาปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อรายได้ทั้ง 3 ประเภทเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยกำหนดเป็นสมการถดถอยพหุคูณ 3 สมการ ในลักษณะการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหลายตัวต่อตัวแปรตามตัวเดียว เป็นไปในทิศทางเดียว อย่างไรก็ตาม ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y_1 (รายได้จัดเก็บเอง) ต่อตัวแปร Y_2 (รายได้รับจัดสรร) และตัวแปร Y_3 (รายได้เงินอุดหนุน) เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากซึ่งจะสามารถนำไปเปรียบเทียบการศึกษาที่ผ่านมาหรือเป็นการศึกษายืนยันผลการศึกษานี้ ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดเก็บรายได้ของ อบจ. กับการพึ่งพารายได้จากภาครัฐส่วนกลางในประเทศไทยได้อย่างชัดเจนครบถ้วนยิ่งขึ้น

4.2 การหาความสัมพันธ์ของเงินอุดหนุนในลักษณะแยกประเภทแบบเฉพาะเจาะจงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ แต่ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการหาความสัมพันธ์ของเงินอุดหนุนในจำนวนรวม ฉะนั้นจึงไม่สามารถพิจารณาเปรียบเทียบการศึกษาที่ผ่านมาที่กล่าวว่า อบจ. ที่มีรายได้มากและตั้งอยู่ในที่มีฐานทางเศรษฐกิจดีหรือมีความเจริญ เมื่อได้รับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจจะทำให้ได้รับเงินงบประมาณรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางการคลังของท้องถิ่นยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2564) ดังนั้น จึงยังคงเป็นข้อถกเถียงและการศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถหาข้อสรุปเพื่อสนับสนุนได้ว่าการจัดสรรเงินอุดหนุนนั้นอาจสร้างให้เกิดความเท่าเทียมหรือไม่เท่าเทียมทางการคลังได้หรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

- กรีธา สิมะวรา. (2560). การกระจายอำนาจกับการคลังท้องถิ่น. ใน *เอกสารเผยแพร่งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* (น.1262-1268).
<http://dept.npru.ac.th/msc/data/files/1%20%2820%29.pdf>
- ไกร โพธิ์งาม. (ม.ป.ป.). *หนังสือการเรียนการสอนวิชาทฤษฎีการผลิตและการตั้งราคาลินค้าสาธารณะ (EC344) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การคลัง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
[http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=EC344\(51\)](http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=EC344(51))
- คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2562). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2562*. <https://drive.google.com/file/d/1i-opnQJJBZGhF-T7mmmZVbvV2CHeIP9Z/view>
- คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2563*. <https://drive.google.com/file/d/14BmG2Pkrkm6Tv6g-RTTQvdsGNeviPcb/view>
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2553). ความสามารถในการหารายได้ของเทศบาล และอบต. ทบทวนทฤษฎีและการศึกษาเชิงประจักษ์. ใน *การคลังท้องถิ่น: รวบรวมบทความวิจัยเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และพิชิต รัตนพิบูลภพ. (2556). ความเหลื่อมล้ำทางการคลังและการจัดสรรรายจ่ายเพื่อความเสมอภาคในสำนักงานเขต กทม. ใน *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และพิชิต รัตนพิบูลภพ. (2557). ความเหลื่อมล้ำทางการคลังท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด. ใน *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 52-76. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/download/244308/165670/849792
- ดวงใจ พรหมมินทร์ และอภิญา วนเศรษฐ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ในประเทศ. ใน *วารสารเศรษฐศาสตร์*

และนโยบายสาธารณะ, 8(16), 1-17. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/econswu/article/view/117858/90416>

ไททัศน์ มาลา. (2554). การปกครองท้องถิ่นไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 1(2), 29-49. http://acad.vru.ac.th/Journal/03_1-2.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย ปี พ.ศ. 2561*. <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/AnnualReport2561.pdf>

ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การกระจายอำนาจ แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

ปิยะลักษณ์ พุทธรังษี. (2557). ความไม่เท่าเทียมกันทางการคลังท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล. *วารสารคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 18(2), 99-120. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CMJE/article/view/60991/50238>

ปิยะลักษณ์ พุทธรังษี และกัญสุดา นิมนุสสรณ์กุล (2555). *เอกสารประกอบการสอนวิชาเศรษฐมิติ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

พรชัย ฐีระเวช และคณะ. (2555). *โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมภาคสาธารณะเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ*. สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. <https://www.fpo.go.th/eresearch/getattachment/2009aa3a-a935-43bf-8601-528e8d46d90c/9138.aspx>

ไพรัช ตระการศิรินนท์. (2548). *การคลังภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์คณะนิเทศการพิมพ์.

วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2557). หมวดที่ 4 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลำดับที่ 3 เรื่อง การคลังท้องถิ่น. ใน *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

วิษุกร นาคธน. (2562). ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 167-179.

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/192320/142455>

วิทยา จิตนุพงศ์. (2560). ปัญหาการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.

วารสารรัชต์ภาคย์, ฉบับพิเศษครบรอบ 23 ปีสถาบันรัชต์ภาคย์, 320-331. ISSN: 1905-2243. <https://www.ponghai.go.th/fileupload/818611928.pdf>

วุฒิสาร ตันไชยและคณะ. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพฯ.

<https://www.kpi.ac.th/uploads/files/dEOodn53ZPUS38bdhdUdnOonlr1rQLGbWszLLB0.pdf>

วิชารมย์ เชื้อเมืองพาน. (2557). การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ของ อปท. อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่.

[การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]

<https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Search/index/collection:19>

สกนธ์ วรัญญูวัฒนา. (2556). การกระจายอำนาจการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: แนวคิดและ

การปฏิบัติกรณีศึกษาประเทศไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2539). การรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ.

รวมบทความกฎหมายการปกครองท้องถิ่น. สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). ผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP).

http://203.155.220.117:8080/BMAWWW/upload/module_cms/title_cms/file_22c6f5039417982f75f2116bf70e8e5f.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนัก

นายกรัฐมนตรี. (2560). ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประชาชน.

https://drive.google.com/file/d/1M2bQFBQTO8tWL595qgXB0eETzMj_x2xs/view

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *นโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*.
https://data.opendevelopmentmekong.net/th/library_record/border-special-economic-zones-development-policy
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย สถานการณ์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*.
https://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/1000_UNFPA_rev_Policy%20Brief%20Thai_200411_69.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *การปรับโครงสร้างภาคบริการ*.
https://www.nesdc.go.th/article_attach/02Service.pdf)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). *รายละเอียดการปรับปรุงรายได้ประชาชาติของประเทศไทยแบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2533-2553*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5500
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9757
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2565*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=15104&filename=gross_regional
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา. (2566). *รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.
<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/611468>
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2565). *รายได้องค์การบริหารส่วนจังหวัด รหัสข้อมูล FIT_D109*. <https://www.fpo.go.th/main/Statistic-Database.aspx>

- สำนักงบประมาณของรัฐสภา. (2564). รายงานวิเคราะห์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=991
- สำนักงบประมาณของรัฐสภา. (2565). เอกสารสำหรับคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). (2558). แนวทางและมาตรการ เพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย. กรุงเทพฯ.
- อัชกรณ วังศ์ปรีดี และรัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2558). การกระจายอำนาจกับความเหลื่อมล้ำของการคลังท้องถิ่น: บทวิเคราะห์เงินอุดหนุนทั่วไป กรณีเปรียบเทียบระหว่างประเทศอินโดนีเซีย และประเทศไทย ใน วารสารสถาบันพระปกเกล้า.
- Asea, P. K., & Mendoza, E. G. (1994). The Balassa-Samuelson Model: A General-Equilibrium Appraisal. In *Review of International Economics*, 2(3), 244-267.
<https://www.sas.upenn.edu/~egme/pp/RIE1994.pdf>
- Brown, C. C., & Oates, W. E. (1987). Assistance to the Poor in a Federal System. *Journal of Public Economics*, 32, 307-330.
- Chaiyadecha Sasiwut. (2022). *Heteroscedasticity testing in Linear regression model*.
<https://lengyi.medium.com/heteroscedasticity-test-python-c9b25416d36>
- Horton M. & Asmaa E. (2019). *Governments use spending and taxing powers to promote stable and sustainable growth*. F&D financial & development magazine. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/Series/Back-to-Basics/Fiscal-Policy>
- Krainara C. and Routray J. (2017). Policy Mechanism for Developing Special Border Economic Zones in Thailand. *Polymath: An Interdisciplinary Arts and Sciences Journal*, 7(2), 31-58.

<https://data.thailand.opendevelopmentmekong.net/th/dataset/policy-mechanism-for-developing-special-border-economic-zones-in-thailand>

Magnus et al. (2012). *Government Spending and Central-Local Relations in Thailand's Health sector: Cost Pressures in the Health Sector and their Consequences*.

Musgrave, R. A. (1939). *The Quarterly Journal of Economics*, 2(53), 213-237. Oxford University Press <https://www.jstor.org/stable/1882886>

Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (1989). *Public Finance in Theory and Practice*. (5th ed.). Singapore: McGraw-Hill.

Oates, W. E. (1999). An Essay on Fiscal Federalism. *Journal of Economic Literature*, 3(37), 1120-1149. Published By: American Economic Association

Tiebout C. C. (1956). A pure theory of local expenditures. *Journal of Political Economy* 64, p. 416-424.

https://fbaum.unc.edu/teaching/PLSC541_Fall08/tiebout_1956.pdf

Weiss S. J. (1969). Factors Affecting the Government Revenue Share in Less Developed Countries *Social and Economic Studies*, 4(18), 348-364.

<https://www.jstor.org/stable/27856402>

This is Mendeley biography

ภาคผนวก

Model 1: Fixed-effects, using 532 observations

Included 76 cross-sectional units

Time-series length = 7

Dependent variable: Y1 Own

Standard errors clustered by unit

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	1.69944	0.332554	5.110	<0.0001	***
oldratio	-0.0437073	0.00923105	-4.735	<0.0001	***
childratio	-0.0516694	0.0116492	-4.435	<0.0001	***
servGPP	0.000899924	4.11031e-05	21.89	<0.0001	***
Region3	0.240479	0.0899484	2.674	0.0092	***

Mean dependent var	0.711882	S.D. dependent var	0.774460
Sum squared resid	49.51143	S.E. of regression	0.330966
LSDV R-squared	0.844542	Within R-squared	0.819805
Log-likelihood	-123.2743	Akaike criterion	406.5486
Schwarz criterion	748.6800	Hannan-Quinn	540.4422
rho	-0.130273	Durbin-Watson	2.029835

Joint test on named regressors -

Test statistic: $F(4, 75) = 140.509$

with p-value = $P(F(4, 75) > 140.509) = 4.91151e-34$

Robust test for differing group intercepts -

Null hypothesis: The groups have a common intercept

Test statistic: Welch $F(75, 156.0) = 1.56874$

with p-value = $P(F(75, 156.0) > 1.56874) = 0.00974825$

Distribution free Wald test for heteroskedasticity -

Null hypothesis: the units have a common error variance

Asymptotic test statistic: Chi-square(76) = 14969.9

with p-value = 0

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.381782$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.381782) = 0.538523$

First differenced equation (dependent, d_y):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value	
d_oldratio	-0.0573126	0.0116988	-4.899	5.41e-06	***
d_childratio	-0.0589688	0.0125879	-4.685	1.22e-05	***
d_servGPP	0.000950946	5.16589e-05	18.41	1.54e-029	***
d_Region3	0.280086	0.0877085	3.193	0.0021	***

n = 456, R-squared = 0.8400

Autoregression of residuals (dependent, $uhat$):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
uhat(-1)	-0.475342	0.0399064	-11.91	5.74e-019 ***

n = 380, R-squared = 0.1974

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.381782$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.381782) = 0.538523$

Model 2: Fixed-effects, using 532 observations

Included 76 cross-sectional units

Time-series length = 7

Dependent variable: Y2 Tax

Standard errors clustered by unit

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	1.93835	0.225119	8.610	<0.0001	***
childratio	-0.106530	0.0132631	-8.032	<0.0001	***
servGPP	0.00201421	0.000263506	7.644	<0.0001	***
pop	0.0429269	0.00417921	10.27	<0.0001	***
GPP	0.00129342	6.06207e-05	21.34	<0.0001	***
poor	-0.0400043	0.0139112	-2.876	0.0052	***
village	-0.00111063	0.000199261	-5.574	<0.0001	***
Region2	0.806275	0.105606	7.635	<0.0001	***
Mean dependent var	5.451512	S.D. dependent var		4.841338	
Sum squared resid	451.4867	S.E. of regression		1.002765	
LSDV R-squared	0.963724	Within R-squared		0.959906	
Log-likelihood	-711.2254	Akaike criterion		1588.451	
Schwarz criterion	1943.412	Hannan-Quinn		1727.365	
rho	-0.169554	Durbin-Watson		2.069874	

Joint test on named regressors -

Test statistic: $F(7, 75) = 839.187$ with p-value = $P(F(7, 75) > 839.187) = 1.6663e-68$

Robust test for differing group intercepts -

Null hypothesis: The groups have a common intercept

Test statistic: Welch $F(75, 156.0) = 1.01154$ with p-value = $P(F(75, 156.0) > 1.01154) = 0.46776$

Distribution free Wald test for heteroskedasticity -

Null hypothesis: the units have a common error variance

Asymptotic test statistic: Chi-square(76) = 1731.7

with p-value = $3.39465e-311$

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.854377$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.854377) = 0.358281$

First differenced equation (dependent, d_y):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value	
d_childratio	-0.0939782	0.0188667	-4.981	3.94e-06	***
d_servGPP	0.00211401	0.000276092	7.657	5.35e-011	***
d_pop	0.0399206	0.00483368	8.259	3.84e-012	***
d_GPP	0.00128461	5.58071e-05	23.02	9.85e-036	***
d_poor	-0.0508739	0.0178828	-2.845	0.0057	***
d_village	-0.000947520	0.000210127	-4.509	2.36e-05	***
d_Region2	0.622216	0.136440	4.560	1.95e-05	***

n = 456, R-squared = 0.9602

Autoregression of residuals (dependent, $uhat$):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value	
$uhat(-1)$	-0.552508	0.0568065	-9.726	6.27e-015	***

n = 380, R-squared = 0.2357

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.854377$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.854377) = 0.358281$

Model 3: Fixed-effects, using 532 observations

Included 76 cross-sectional units

Time-series length = 7

Dependent variable: Y3 Grant

Standard errors clustered by unit

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-0.136840	0.290008	-0.4718	0.6384	
area	1.35843	0.340271	3.992	0.0002	***
GPP	-0.00247374	0.000559747	-4.419	<0.0001	***
InduGPP	0.00254688	0.000535769	4.754	<0.0001	***
servGPP	0.00335380	0.000658770	5.091	<0.0001	***
poor	0.0711516	0.0238202	2.987	0.0038	***
village	0.00199845	0.000197692	10.11	<0.0001	***
Region1	-0.703162	0.182458	-3.854	0.0002	***
Region2	-1.44214	0.204505	-7.052	<0.0001	***
Mean dependent var	2.913418	S.D. dependent var	2.859102		
Sum squared resid	1250.355	S.E. of regression	1.670620		
LSDV R-squared	0.711942	Within R-squared	0.675045		
Log-likelihood	-982.1828	Akaike criterion	2132.366		
Schwarz criterion	2491.604	Hannan-Quinn	2272.954		
rho	-0.187279	Durbin-Watson	2.082907		

Joint test on named regressors -

Test statistic: $F(8, 75) = 28.8341$ with p-value = $P(F(8, 75) > 28.8341) = 5.93324e-20$

Robust test for differing group intercepts -

Null hypothesis: The groups have a common intercept

Test statistic: Welch $F(75, 156.0) = 0.861667$ with p-value = $P(F(75, 156.0) > 0.861667) = 0.763478$

Distribution free Wald test for heteroskedasticity -

Null hypothesis: the units have a common error variance

Asymptotic test statistic: Chi-square(76) = 7757.81

with p-value = 0

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.00479523$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.00479523) = 0.944977$

First differenced equation (dependent, d_y):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value	
d_area	1.70309	0.421231	4.043	0.0001	***
d_GPP	-0.00304004	0.000721827	-4.212	6.98e-05	***
d_induGPP	0.00311903	0.000706651	4.414	3.35e-05	***
d_servGPP	0.00409013	0.000840603	4.866	6.15e-06	***
d_poor	0.0601525	0.0250436	2.402	0.0188	**
d_village	0.00201433	0.000198590	10.14	1.03e-015	***
d_Region1	-0.826668	0.238556	-3.465	0.0009	***
d_Region2	-1.54542	0.241364	-6.403	1.19e-08	***
n = 456, R-squared = 0.6782					

Autoregression of residuals (dependent, $uhat$):

	coefficient	std. error	t-ratio	p-value
$uhat(-1)$	-0.497677	0.0335527	-14.83	5.26e-024 ***
n = 380, R-squared = 0.2552				

Wooldridge test for autocorrelation in panel data -

Null hypothesis: No first-order autocorrelation ($\rho = -0.5$)

Test statistic: $F(1, 75) = 0.00479523$

with p-value = $P(F(1, 75) > 0.00479523) = 0.944977$

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางสาวงามฟ้า พุณาโคชิ
วัน เดือน ปี เกิด	22 กรกฎาคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	- เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2559 - รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2564
ประวัติการทำงาน	- ตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการ เทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงปัจจุบัน - ตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการ เทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ระหว่างเดือนเมษายน 2563 ถึง ตุลาคม 2567 - ตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบภายในปฏิบัติการ เทศบาลตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึง เมษายน 2563